يونٽ 1: الله تعاليٰ جون نعمتون

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا (SLOs) Students Learning Outcomes

باب پهريون: الله تعاليٰ جون نعمتون

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- الله تعاليٰ اسان کي بيشمار نعمتن سان نوازيو آهي.
  (جهڙوڪ: گهر، ڪتب، ڪاڊو خوراڪ وغيره).
- هر هڪ کي الله تعاليٰ طرفان عطا ڪيل نعمتن جو شڪر ادا ڪرڻ گهرجي.
- مسلمان پنهنجي روزمره جي زندگيءَ ۾ ڪهڙا ننڍا عربي فقرا (معنيٰ سان) ادا ڪن ٿا.
- (انشاءَ الله- ماشاءَ الله- الحمدلله- سبحان الله- يرحمڪ الله)

باب ٻيو: روزا

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- مختلف مذهبن ۽ عقيدن وارن ماڻهن لاءِ روزي جي ڪهڙي اهميت آهي؟
- مختلف مذهبن جا پوئلڳ، سال جي ڌار ڌار وقتن تي روزا رکندا آهن.
- مسلمان، رمضان شريف جي مهيني ۾ روزا رکندا آهن.
- مسلمان، رمضان جي مهيني ۾ ٻيون ڪهڙيون عبادتون ۽ نيڪ ڪم ڪندا آهن.

باب ٽيون: مذهبي ڏڻ يا وڏا ڏينهن

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- اهو ٻڌائي سگهن ته مسلمان عيدالفطر ۽ عيدالاضحيٰ ڪهڙيءَ ريت ملهائيندا آهن.
- پنهنجي ڳوٺ يا شهر ۾ ملهايون ويندڙ ثقافتي ۽ مذهبي تقريبن، تهوارن، ڏڻن ۽ خاص ڏينهن کي چڱيءَ طرح ٻڌائي سگهن.

www.perfect24u.com

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

باب پهريون

الله تعاليٰ جون نعمتون

اسان کي الله تعاليٰ پيدا ڪيو آهي. هُو اسان سان ڏاڍو پيار ڪري ٿو. هُنَ، اسان کي گهڻن ئي طريقن سان نوازيو آهي. ساهه کڻڻ لاءِ هوا، پيئڻ لاءِ پاڻي ۽ کائڻ لاءِ مختلف کاڌا ۽ غذائون، سڀ ڏٺي سائينءَ طرفان مليل نعمتون آهن. اهي شيون ۽ سامان جيڪو اسان پنهنجي گهرن کي اڏڻ ۾ ڪم آڻيون ٿا، اسان جو ڪٽنب، جنهن سان گڏ اسان رهون ٿا، اسان کي رب پاڪ طرفان عطا ٿيل نعمتون آهن.

الله تعاليٰ جون نعمتون ۽ عنايتون

سرگرمي:

1. الله تعاليٰ جي انيڪ نعمتن مان ڪن کي ”الف“ خاني ۾ ڄاڻايو ويو آهي. ”ب“ خاني ۾ لکي ٻڌايو ته اسان انهن کي ڪيئن ٿا استعمال ڪيون؟

”الف“ خانو الله تعاليٰ جون نعمتون	”ب“ خانو انهن جو استعمال
(i) هوا	
(ii) جانور	
(iii) سج	
(iv) ٻوٽا	
(v) پاڻي	

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي چئو ته پس منظر ۾ ڏنل شين ڏانهن ڌيان ڏين . انهن جي مشاهدي کي وڌايو، ته جيئن هو ڳولا ڦولا ڪري بيان تائين پهچائين.

www.perfect24u.com

اسان کي الله تعاليٰ جي نعمتن لاءِ سندس ٿورا مڃڻ گهرجن.

2. ڏنل خاني مان لفظ چونڊي خال ڀريو.

انشاءَ الله		ماشاءَ الله
	الحمدلله	
يرحمك الله		سبحان الله

(i) جڏهن مسلمان ڪنهن ڪم جو ارادو ڪندا آهن ته اهي ________ چوندا آهن.

(ii) جڏهن اهي ڪا سٺي ڳالهه ڏسندا يا ٻڌندا آهن ته ____________ چوندا آهن.

(iii) الله تعاليٰ جو شڪر ادا ڪرڻ لاءِ مسلمان _________________ چوندا آهن.

(iv) جڏهن ڪنهن کي ڇِڪَ ايندي آهي ته مسلمان ______________ چوندا آهن.

(v) الله تعاليٰ جي ساراهه ڪرڻ وقت مسلمان _________________ چوندا آهن.

استاد لاءِ هدايت: ٻارن کي ٻڌايو ته مسلمان: جڏهن مستقبل جي ارادن ۽ واقعن بابت ڳالهه ڪندا آهن تڏهن انشاءَ الله چوندا آهن، جنهن جي معنيٰ آهي ”الله گهريو ته“. جڏهن ڪا سٺي خبر يا ڪاميابيءَ جي ڳالهه ڪن ته ”ماشاءَ الله“ چون معنيٰ ”رب تعاليٰ ائين چاهيو“ جڏهن الله تعاليٰ جي ساراهه ۽ وڏائي بيان ٿئي ته ”سبحان الله“ چون جڏهن ڪو ڇِڪَ ڏئي ته ٻيو ”يرحمك الله“ چوي يعني الله تعاليٰ توهان تي رحم ڪرڻ فرمائي. جڏهن رب پاڪ جا احسان ۽ ٿورا بيان ڪن ته ”الحمدلله“ چون.

www.perfect24u.com

روزا

دنيا جي اڪثر مذهبن ۾ روزن جي خاص اهميت آهي. هنن مذهبن جا پوئلڳ، سال جي مختلف ڏينهن ۽ وقتن تي باقاعدگيءَ سان روزا رکندا آهن. روزا اسان کي ڪيترين ئي چڱين ڳالهين سيکارين ٿا. اسان صبر، تحمل ۽ برداشت جو سبق پرايون ٿا ۽ اهو پڻ محسوس ڪيون ٿا ته جن ماڻهن وٽ کائڻ پيئڻ لاءِ گهٽ يا ڪجهه به ناهي، انهن جا خيال ۽ جذبا ڪهڙا هوندا؟ روزن رکڻ جو مقصد اهو آهي ته الله تعاليٰ خاطر، کائڻ پيئڻ کي مقررعرصي ۽ وقت لاءِ ڇڏي ڏيڻ ، بندگي ۽ عبادت ڪرڻ نيڪ ۽ چڱا ڪم ڪرڻ، غريبن ۽ ضرورتمندن جي مدد ڪرڻ، ڪنهن کي نه رنجائڻ وغيره.

غريب عورت کي کاڌي پيتي جو سامان ڏنو پيو وڃي

ڇا توهان کي ڄاڻ آهي؟

- مسلمان رمضان شريف جي مهيني ۾ روزا رکندا آهن.
- عيسائي لينٽ (Lent) جا روزا رکندا آهن.
- يهودي يوم ڪپر ۽ تشابا تي روزا رکندا آهن.
- هندو، مذهبي ڏڻ مهاشوارتري ۽ ڏياريءَ کان سواءِ هر مهيني ۾ مقرر تاريخن تي روزا يا ورت رکندا آهن.

سرگرمي:

هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

1. روزي جي معنيٰ ۽ مفهوم ڪهڙو آهي؟
2. روزن رکڻ سان حاصل ٿيندڙ ٽي چڱيون ڳالهيون:

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

www.perfect24u.com

مسلمان رمضان جي مهيني ۾ روزا رکندا آهن. اُهي اسر کان سج لٿي تائين روزي ۾ هوندا آهن. اسر جو ”سحري“ کائي روزي جي شروعات ڪن ٿا ۽ سج لٿي جي اذان (ٻانگ) ٻڌڻ بعد روزو افطار ڪن ٿا.

هن مهيني ۾ مسلمان قرآن پاڪ جي تلاوت روزانو باقاعدگيءَ سان ڪندا آهن.

رمضان جي مهيني ۾ سومهڻيءَ جي فرض نماز کان پوءِ خاص نماز تراويح ادا ڪئي ويندي آهي جنهن ۾ ترتيب سان قرآن پاڪ جي تلاوت ڪئي وڃي ٿي.

هڪ مسلمان ڪٽنب جا ڀاتي افطار مهل

مسلمان تراويح نماز پڙهي رهيا آهن

سرگرمي:

هيٺين سوالن جا جواب ڏيو

1. مسلمان، عيسائي ۽ هندو ڪڏهن روزا رکندا آهن:

(i) مسلمان ________________ جي مهيني ۾ روزا رکندا آهن.

(ii) عيسائي ________________ جا روزا رکندا آهن.

(iii) هندو ________________ مذهبي ڏڻ کان سواءِ روزا يا ورت رکندا آهن.

2. روزي رکڻ وقت جيڪا ماني کائين، تنهن کي مسلمان________ چوندا آهن.

3. روزي کولڻ وقت جيڪا ماني کائين، تنهن کي مسلمان________ چوندا آهن.

4. رمضان شريف جي مهيني ۾ پڙهي ويندڙ خاص نماز کي ڪهڙي نالي سان سڏيو وڃي ٿو.

____

www.perfect24u.com

باب ٽيون

مذهبي ڏڻ يا وڏا ڏينهن

مذهبي ڏڻن کي هر سال مذهبي تهوار ۽ وڏي ڏينهن طور عزت ۽ احترام سان ملهايو وڃي ٿو.

مسلمان عيدالاضحيٰ ملهائي رهيا آهن

مسلمان عيدالفطر (روزن جي عيد) ۽ عيدالاضحيٰ (قربانيءَ جي عيد) ملهائيندا آهن.

عيسائي ڪٽنب ڪرسمس ملهائي رهيو آهي

عيسائي ڪرسمس ۽ اِيسٽر (Easter) ملهائيندا آهن.

يهودي حنوڪا ملهائي رهيا آهن.

يهودي حنوڪا (Hanukkah) ۽ پاس اوور (Pass Over) جا ڏينهن ملهائيندا آهن.

هندو خاندان ڏياري ملهائي رهيو آهي

هندو ڏياري ۽ هولي ملهائيندا آهن.

www.perfect24u.com

عيد الفطر

رمضان شريف جي مهيني ۾ روزن جي پڄاڻيءَ تي، شوال جي پهرين تاريخ تي عيدالفطر ملهائي ويندي آهي. اهو خوشيءَ ۽ برڪت وارو ڏينهن آهي. ان ڏينهن، مسلمان پنهنجي گهرن کي خاص طور سان سينگاريندا آهن ۽ پائڻ لاءِ نوان ڪپڙا ۽ بوٽ خريد ڪندا آهن.

غريبن کي فطرو ڏنو ويندو آهي، ته جيئن اهي پڻ عيد جون خوشيون ماڻي سگهن.

عيد نماز

عيد جي ڏينهن، مسلمان نوان ڪپڙا پائي عيد نماز پڙهڻ لاءِ عيد گاهه يا مسجد ڏانهن ويندا آهن.

عيد جون مبارڪون ڏنيون پيون وڃن

عيد نماز پڙهڻ کان پوءِ هو ياڪر پائي هڪ ٻئي کي عيد جون مبارڪون ڏيندا آهن.

ٻارڙا عيد جي خرچي وٺي رهيا آهن

عزيزن، مٽن مائٽن ۽ دوستن کي روبرو يا فون تي عيد مبارڪون ڏيڻ سان گڏ ٻارن کي عيد جي خرچي پڻ ڏني ويندي آهي.

عيد جي ڏينهن، ڪٽنب جا ڀاتي مزيدار کاڌا کائي رهيا آهن

ان ڏينهن عزيزن ۽ دوستن سان گڏ ذائقيدار ۽ لذيذ کاڌا، کيرڻي/ کيرڪارڪون ۽ سيون کائيندا آهن.

عيد جون خوشيون گهٽ ۾ گهٽ ٽن ڏينهن تائين جاري رهن ٿيون.

www.perfect24u.com

سرگرمي:

1. پنجن جملن ۾ ٻڌايو تہ توهان پنهنجو مذهبي ڏڻ يا ڏينهن ڪيئن ملهائيندا آهيو:

عيدالاضحيٰ يا قربانيءَ واري عيد

عيدالاضحيٰ قربانيءَ جو ڏينهن آهي.

حضرت ابراهيم عليہ السلام هن ڏينهن تي الله تعاليٰ جي رضامندي حاصل ڪرڻ لاءِ عظيم قرباني پيش ڪئي. ان ڏهاڙي جي ياد ۾، مسلمان مختلف جانورن جي قرباني ڏيندا آهن.

عيد نماز ادا ڪئي پئي وڃي

عيدالاضحيٰ ذوالحج مهيني جي ڏهين تاريخ تي ملهائي ويندي آهي.

هن ڏينهن تي عيد نماز پڙهڻ لاءِ مسلمان عيدگاهہ يا مسجد ڏانهن ويندا آهن.

جانورن جي پڙي

ان ڪان پوءِ هو جانورن جهڙوڪ: ٻڪري، ڍڳين، رڍن يا اٺن جي قرباني ڪندا آهن.

قربانيءَ جو گوشت غريبن، مٽن مائٽن ۽ دوستن ۾ ورهايو ويندو آهي.

ورهائڻ لاءِ قرباني جي گوشت جا واٽا (ڀاڱا) ڪيا پيا وڃن

www.perfect24u.com

يونٽ 1 جي پڄاڻي: مشق

.1 الله تعاليٰ، اوهان کي جن نعمتن سان نوازيو آهي، انهن جي تصوير ٺاهيو ۽ ان ۾ رنگ ڀريو.

.2 هيٺ ڏنل خانن ۾، الله تعاليٰ طرفان عطا ٿيل نعمتون لکو. اوهان جي سهولت لاءِ هڪ خاني کي ڀريو ويو آهي.

ڪاڏو		

الله تعاليٰ طرفان ڏنل بيشمار نعمتن مان ڪن کي مٿي ڄاڻايو ويو آهي، جنهن لاءِ اسان کي ڏاڍي سڳوري جو شڪرگذار ٿيڻ گهرجي.

.3 هيٺيان خال ڀريو:

(i) ايسٽر (Easter) کي __________ مذهب جا پوئلڳ ملهائيندا آهن.

(ii) روزن جي مهيني جي پڄاڻيءَ تي مسلمان __________ ملهائيندا آهن.

(iii) عيدالاضحيٰ، اسلامي مهيني جي __________ملهائجي ٿي.

(iv) هندو ڌرم وارا هولي ۽ __________ جو ڏڻ ملهائيندا آهن.

(v) عيدالاضحيٰ کي __________ واري عيد پڻ چوندا آهن.

(vi) يهودي __________ ۽ __________ ملهائيندا آهن.

(vii) مسلمان، ٻڪرين، ڏڳين، رڍن ۽ اٺن جي قرباني______جي عيد تي ڪندا آهن.

(viii) عيدالفطر جي ڏينهن تي، مهمانن کي ڪارائڻ لاءِ خاص طور سان مٺيون__________ پيش ڪيون وينديون آهن.

(ix) حضرت عيسيٰ عليه السلام جي ولادت جو ڏينهن ملهائڻ واري ڏڻ کي ________ چوندا آهن.

(x) ڏياري جو ڏينهن __________ ملهائيندا آهن.

www.perfect24u.com

4. مختلف مذهبن جي مذهبي ڏڻن جون تصويرون ”الف“ خاني ۾ ڏيکاريل آهن، ”ب“ خاني ۾ ان ڏڻ جو نالو لکو ”ج“ خاني ۾ ان مذهب جو نالو لکو جنهن جا مڃيندڙ اهو ڏينهن ملهائيندا آهن.

”الف“ خانو ڏڻن جون تصويرون	”ب“ خانو ڏڻن جا نالا	”ج“ خانو مذهبي گروهه جيڪو اهو ڏينهن ملهائيندو آهي

5. (الف) توهان جي ڳوٺ يا شهر ۾ جيڪي ۽ ثقافتي ڏينهن ملهايا وڃن ٿا، تن کي لکو.

(i) ____________ (ii) ____________ (iii) ____________

(ب) مٿي ڄاڻايل ثقافتي ڏينهن جي باري ۾ ڪنهن باخبر ۽ ڄاڻو ماڻهوءَ کان ان ڏينهن بابت معلومات حاصل ڪيو. ڪائنس هيٺيان سوال پڇو ۽ ڇڏيل جاءِ تي جواب لکو.

(i) ان جو نالو ڪهڙو آهي؟ جيڪو ڏينهن ملهايو وڃي ٿو ____________

(ii) اهو ڏينهن ڪڏهن ملهايو وڃي ٿو ؟ ____________

(iii) ان ڏينهن کي ڇوٿو ملهايو وڃي؟ ____________

(iv) ان خاص ڏينهن تي توهان ڇا ڪندا آهيو؟ ____________

____

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي ٻڌائي تہ ثقافتي ڏينهن ۾ شاهہ عبداللطيف ڀٽائيؒ، حضرت لال شهباز قلندرؒ ۽ سچل سرمستؒ جا عرس، هارس ۽ ڪيٽل شو (گهوڙن ۽ ٻين جانورن جو ميلو)، انبن جي نمائش، سنڌي ثقافتي ڏينهن (ٽوپي اجرڪ ڏينهن) نؤروز ۽ راکي ٻنڌڻ جا ڏينهن اچي ٿا وڃن.

www.perfect24u.com

يونٽ 2: اسان جو ملڪ

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا Students Learning Outcomes (SLOs)

باب پهريون: اسان جو ملڪ پاڪستان

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد سگهي ٿو ته:
- پاڪستان جو نقشو ڪهڙو آهي؟
- پاڪستان جي چئن صوبن جا نالا ڪهڙا آهن؟

باب ٻيو: اسان جو قومي جهنڊو

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد سگهي ٿو ته:
- قومي جهنڊي جي اهميت ڇا آهي؟
- قومي جهنڊي جي تصوير ٺاهي سگهي.
- ان ڳالهه کي سڃاڻي سگهن ته جهنڊي جا رنگ ۽ نشانيون ڇا ٿيون ظاهر ڪن؟
- ان ڳالهه کي سمجهي سگهن ته سڀني ملڪن کي پنهنجا جهنڊا هوندا آهن.

باب ٽيون: قائدِ اعظم

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد سگهي ٿو ته:
- قائدِ اعظم جي زندگيءَ جا اهم واقعا ڪهڙا هئا؟

(جهڙوڪ: ڄمڻ جو ڏينهن، پاڪستان جو باني ٿيڻ ۽ هجڻ، هن جون ڪجهه اهم خدمتون ۽ سندس وفات جي تاريخ).

باب چوٿون: حڪومت

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد سگهي ٿو ته:
- جهڙيءَ ريت گهر ۾ والدين ڪٽنب جا سربراهه سمجهيا وڃن ٿا، اسڪول جو انتظام هيڊماسترهلائي ٿو، اهڙيءَ ريت ڳوٺ يا شهر جون جوابداريون به ڪي ماڻهو پنهنجي مٿان کڻن ٿا.
- حڪومت ڳوٺ ۽ شهر جي ماڻهن کي ڪي سهولتون ۽ خدمتون (مثال طور: پاڻي، روڊ رستا، بجلي، تعليم ۽ اسپتالون) موجود ڪري ڏئي ٿي.
- هنن جا ٽي مکيه حق آهن:

(i) تعليم پرائڻ جو حق. (ii) راند روند ڪيڏڻ جو حق. (iii) بيمار ٿيڻ جي حالت ۾ علاج جو حق.

www.perfect24u.com

باب پهريون

اسان جو ملڪ پاڪستان

اسان جي ملڪ جو نالو پاڪستان آهي. پاڪستان 14 آگسٽ 1947ع تي وجود ۾ آيو. پاڪستان جي گاديءَ جو هنڌ اسلام آباد آهي.

پاڪستان ۾ چار صوبا آهن: 1. سنڌ 2. پنجاب 3.خيبر پختونخواه (ڪي پي ڪي) 4.بلوچستان

هيٺ ڏنل پاڪستان جي نقشي کي ڏسو. ان ۾ توهان کي پاڪستان جا صوبا نظر ايندا.

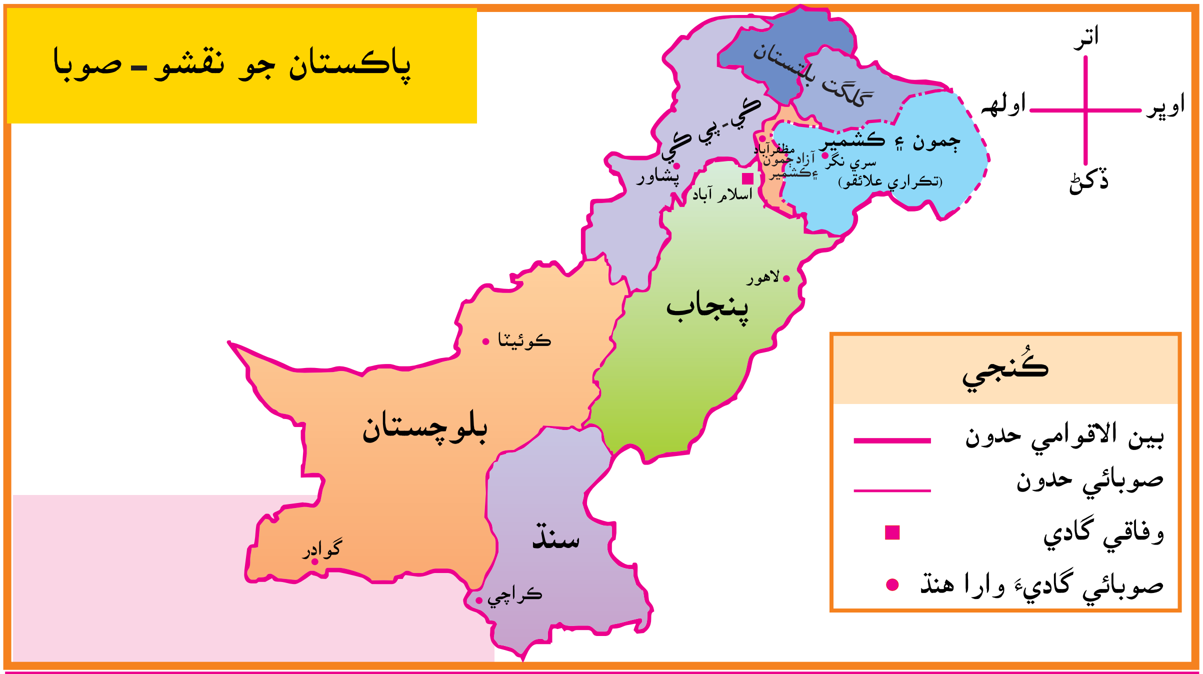

سرگرمي:

- ٽُبڪن کي مِلائي، پاڪستان جو نقشو ناهيو. صوبن جي حدن اندر ڏنل ڍِڪين ليڪن ۾ ان صوبي جو نالو ۽ گاديءَ واري شهر جو نالو لکو.

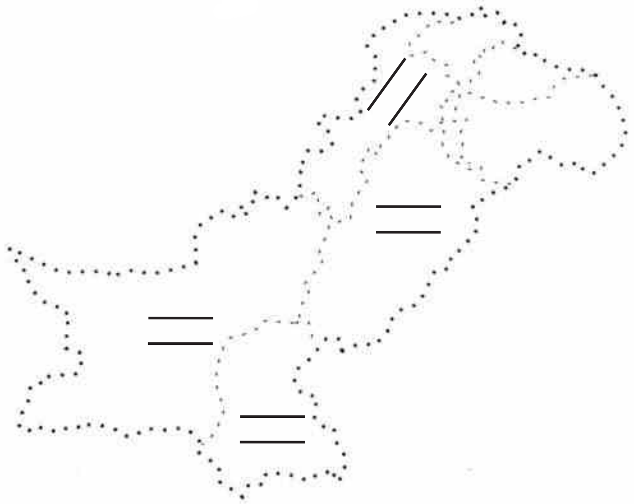

استاد لاءِ هدايت: پاڪستان جي صوبن جي گاديءَ وارن شهرن بابت شاگردن کي ٻڌايو. اتي جيڪي ٻوليون ڳالهايون وڃن ٿيون، تن بابت ڪين معلومات ڏيو. شاگردن کي ٻڌايو ته گلگت- بلتستان بہ پاڪستان جو حصو آهي.

www.perfect24u.com

باب ٻيو

اسان جو قومي جهنڊو

پاڪستان جو جهنڊو

پاڪستان جو جهنڊو ڏسو. جهنڊي ۾ ٻه رنگ آهن. هڪ اڇو ۽ ٻيو سائو. اهي رنگ ڇا ٿا ظاهر ڪن؟

سائو رنگ، ڪاميابي ۽ مسلم اڪثريت ڏيکاري ٿو.

اڇو رنگ، امن ۽ اقليت (ٿورائيءَ) بابت ڄاڻ ڏئي ٿو.

ڇا توهان کي خبر آهي؟

ته پاڪستان جي جهنڊي جي ڊزائين اميرالدين قدوائي ٺاهي هئي.

پاڪستان جي جهنڊي ۾ هلال (پهرئينءَ جو چنڊ) ۽ تارو، علامت ۽ اهڃاڻ طور ڏنا ويا آهن. اهي علامتون يا نشانيون ڇا ٿيون ظاهر ڪن؟

هلال ترقيءَ جو اهڃاڻ آهي، ته تارو روشني ۽ علم جي علامت آهي.

سرگرمي:

1. پاڪستان جو جهنڊو ٺاهيو ۽ ان کي رنگ ڪيو.

پاڪستان جيان، دنيا جي ٻين ملڪن کي به پنهنجا پنهنجا قومي جهنڊا آهن. هيٺ پاڪستان جي پاڙيسري ملڪن جا جهنڊا ڏنا ويا آهن.

انڊيا جو جهنڊو

چين جو جهنڊو

افغانستان جو جهنڊو

ايران جو جهنڊو

2. هيٺيون خاڪو مڪمل ڪريو.

پاڙيسري ملڪ جو نالو	جهنڊي جو رنگ	اهڃاڻ يا علامتون

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي ٻڌايو ته مٿي ڄاڻايل جهنڊن ۾ رنگَ ۽ علامتون ڇا ٿيون ظاهر ڪن.

www.perfect24u.com

قائدِ اعظم

قائدِ اعظم محمد علي جناح پاڪستان جو باني آهي. هو 25 ڊسمبر 1876ع تي ڪراچي شهر ۾ ڄائو. هن ابتدائي تعليم ڪراچيءَ جي اسڪول ۾ حاصل ڪئي. ان ڪانپوءِ هو قانون جي اعليٰ تعليم وٺڻ لاءِ انگلينڊ هليو ويو. واپس اچي هن وڪالت شروع ڪئي.

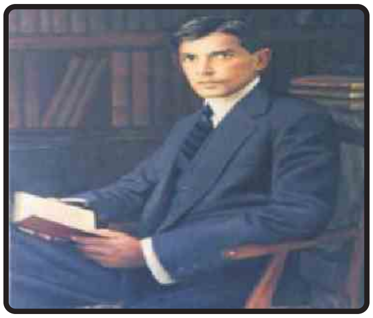

قائدِ اعظم مطالعو ڪندي

قائدِ اعظم بحيثيت وڪيل

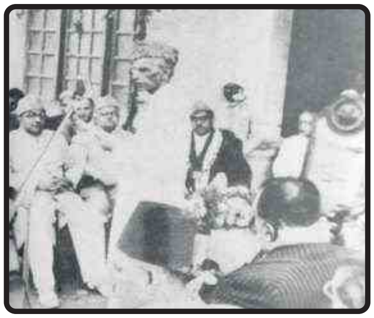

قائدِ اعظم مسلم ليگ جي اجلاس ۾ خطاب ڪري رهيو آهي

وطن ورڻ تي هن انگريزن جي راڄ کان آزادي حاصل ڪرڻ جي هلچل ۾ حصو ورتو.

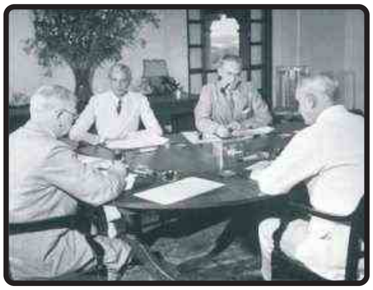

قائدِ اعظم انگريز سرڪار سان ڳالهيون ڪندي

قائدِ اعظم گورنر جنرل پاڪستان جو حلف کڻي رهيو آهي

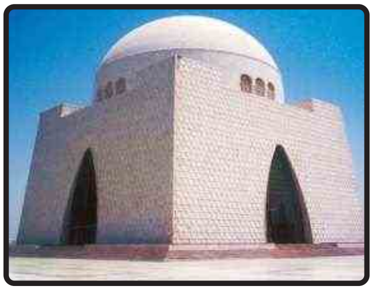

ڪراچيءَ ۾ قائدِ اعظم جو مقبرو

قائدِ اعظم پاڪستان کي حاصل ڪرڻ لاءِ ٻين همخيال ماڻهن سان گڏجي زبردست جدوجهد ڪئي. پاڪستان 14 آگسٽ 1947ع تي قائم ٿيو. هو پاڪستان جو پهريون گورنر جنرل بڻيو. هن 11 سيپٽمبر 1948ع تي وفات ڪئي. هن جو مقبرو ڪراچيءَ ۾ آهي.

سرگرمي:

جملا مڪمل ڪري، قائدِ اعظم جي حياتيءَ جي حقيقتن تي ٻڌل فائيل تيار ڪيو.

نالو:__________ جنم جي تاريخ:__________

اسڪول جو نالو:__________ ڏنڌو:__________

ڪاميابيون ۽ حاصلات:__________ وفات جي تاريخ:__________ دفن ٿيڻ جو هنڌ:__________

www.perfect24u.com

باب چوٿون

حڪومت يا سرڪار

توهان جي ڪٽنب ۾، اوهان جي گهرَ جون سڀئي ذميواريون ڪير پُوريون ڪندو آهي؟ پڪ ئي پڪ اهي ماءُ، پيءُ يا گهر جو وڏو پُوريون ڪندا هوندا. هڪ ڪٽنب ۽ خاندان جيان ماڻهن جا چونڊيل نمائندا پڻ ملڪ جي سڀني ضرورتن ۽ مسئلن کي منهن ڏين ٿا.

اهڙيءَ ريت ماڻهن جو اهو گروپ يا ٽولو، حڪومت يا سرڪار جوڙي ٿو.

حڪومت ملڪ ۽ عوام جي ڀلائيءَ لاءِ ڪيترائي ڪم ڪري ٿي ۽ ماڻهن جي بنيادي ضرورتن جهڙوڪ: صحت، تعليم وغيره جو خاص خيال رکي ٿي.

روڊ جي اڏاوت جو هلندڙ ڪم

ريلوي اسٽيشن

بجليءَ جا ٿنيا

سرڪاري اسڪول

حڪومت جي پهرين ذميواري ملڪ ۾ امن امان قائم ڪرڻ آهي ته جيئن عوام جي زندگي ۽ مال ملڪيت محفوظ رهن. حڪومت ان ڳالهه جي ممڪن ڪوشش به ڪري ٿي ته ماڻهن کي پيئڻ لاءِ صاف پاڻي، گيس ۽ بجلي مهيا ڪري ڏئي.

حڪومت روڊ، ريلوي اسٽيشنون ۽ هوائي اڏا پڻ ٺهرائي ٿي.

سرگرمي:

1. هيٺين سوالن جا جواب لکو:

(i) حڪومت جا ڪي ٽي چئجي؟ ______________________

(ii) حڪومت جون ٽي اهم ذميواريون ٻڌايو.

(i)______________ (ii)______________ (iii)______________

(iii) توهان جي ملڪ طرفان توهان تي ڪهڙيون جوابداريون عائد ٿين ٿيون؟

(i)______________ (ii)______________ (iii)______________

استاد لاءِ هدايت: سوال نمبر iii جا مناسب جواب هي به ٿي سگهن ٿا: اسڪول وڃڻ، تعليم پرائڻ، محنت ڪرڻ، پنهنجي ملڪ کي صاف سٿرو رکڻ، ٽريفڪ جي قاعدن تي عمل ڪرڻ وغيره.

www.perfect24u.com

يونٽ 2 جي پڄاڻي: مشق

سرگرمي:

1. هيٺيان خال ڀريو: (پاڪستان جي جهنڊي کي ڌيان ۾ رکو)

(i) سائو رنگ __________ ۽ __________ ظاهر ڪري ٿو.

(ii) اڇو رنگ __________ ۽ __________ ڏيکاري ٿو.

(iii) هلال جي علامت __________ کي ظاهر ڪري ٿي.

(iv) تاري جي علامت __________ ۽ __________ کي ظاهر ڪري ٿي.

2. هيٺين سوالن جا جواب لکو:

(i) اسان جي ملڪ جو نالو ڇا آهي؟

____

(ii) پاڪستان جي گاديءَ واري شهر جو نالو ڪهڙو آهي؟

____

(iii) پاڪستان جي قومي ٻولي ڪهڙي آهي؟

____

(iv) توهان ڪهڙي صوبي ۾ رهو ٿا؟

____

(v) توهان جي صوبي جي گاديءَ واري شهر جو نالو ڇا آهي؟

____

(vi) توهان ڪهڙيون ٻوليون ڳالهائي سگهو ٿا؟

____

(vii) پاڪستان جو باني ڪير آهي؟

____

3. پاڪستان جي صوبن جا نالا ”الف“ خاني ۾ ڏنا ويا آهن. انهن صوبن جي گاديءَ وارن شهرن جا نالا ”ب“ خاني ۽ ڳالهايون ويندڙ ٻوليون ”ج“ خاني ۾ لکو. هيٺيون خاڪو مڪمل ڪريو

”الف خانو“ صوبي جو نالو	”ب“ خانو گاديءَ وارو شهر	”ج“ خانو ٻوليون
سنڌ		
پنجاب		
خيبر پختون خواه		
بلوچستان		

www.perfect24u.com

4. جهنڊن کي چڱيءَ طرح ڏسو. انهن جي رنگن ۽ علامتن کي سڃاڻو ۽ هيٺيان خال ڀريو:
جنهن ملڪ جو جهنڊو آهي ان جي نالي کي ڳوليو.

ملڪ جو نالو:____________________

جهنڊي جو رنگ:__________________

جهنڊي تي خاص علامت:_____________

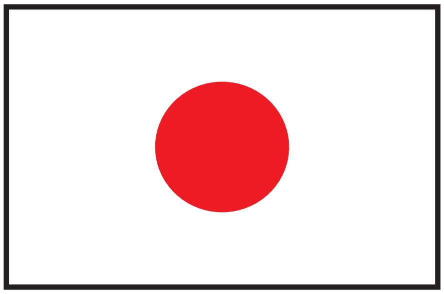

ملڪ جو نالو:____________________

جهنڊي جو رنگ:__________________

جهنڊي تي خاص علامت:_____________

ملڪ جو نالو:____________________

جهنڊي جو رنگ:__________________

جهنڊي تي خاص علامت:_____________

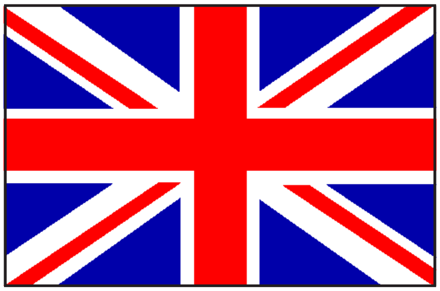

ملڪ جو نالو:____________________

جهنڊي جو رنگ:__________________

جهنڊي تي خاص علامت:_____________

جواب آهن: سعودي عرب، جپان، سريلنڪا ۽ يو ڪي (يونائيٽيڊ ڪنگڊمز)

www.perfect24u.com

يونٽ 3: ڳوٺ ۽ شهر

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا Students Learning Outcomes (SLOs)

باب پهريون: ڳوٺاڻي زندگي

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- پاڪستان جي گھڻي آبادي ڳوٺن ۾ رهي ٿي.
- ڳوٺن جون بنيادي خصوصيتون (جهڙوڪ: سهوليتون، ڳوڙ ۽ شور ۾ ماڻهن جي ڪِرت يا ڌنڌو وغيره)
- ڳوٺاڻن جي روزمره جي زندگيءَ جي هڪ جهلڪ (مرد ۽ عورت)

باب ٻيو: وقت گذرڻ سان ڳوٺ ۾ ڪهڙيون تبديليون آيون آهن

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- تحقيق ڪري ٻڌايو تہ وقت گذرڻ سان ڳوٺ/شهر ۾ ڪهڙيون تبديليون آيون آهن. (وڏڙن کان، ڪتابن ۽ ٻين ذريعن سان معلومات گڏ ڪيو). پنهنجي نتيجن کي زباني طور ٻڌايو.
- ڳوٺ/شهر جي اهم واقعن جي تصويري وقت-پٽي ٺاهيو.
- ڳوٺ/شهر جي مکيہ تاريخي شخصيتن جو تعارف ڪرايو. (سياسي، سماجي ۽ ثقافتي ماڻهو)
- ڳوٺ/شهر جي مشهور ماڻهن جي اعليٰ ڪردار ۽ ذاتي خوبين بابت ڄاڻ ڏيو.

باب ٽيون: شهري زندگي

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- ڳوٺ/شهر جي اهم واقعن جي تصويري وقت-پٽي ٺاهيو.
- ڳوٺ/شهر جي مکيہ ماڻهن جو تعارف ڪرايو.
- شهر/ڳوٺ جي سياسي، سماجي ۽ ثقافتي شخصيتن بابت معلومات ڏيو.
- شهر/ڳوٺ جي مشهور ماڻهن جي اعليٰ ڪردار ۽ ذاتي خوبين بابت ڄاڻ ڏيو.

باب چوٿون: ماڻهن جا ڌنڌا

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- شهر/ڳوٺ جا عام ڌنڌا ٻڌايو. جهڙوڪ موچي، ڳائڻ وڄائڻ وارا، درزي، ڪاسائي وغيره کان علاوه خاص پيشيوار قابليت رکندڙ ماڻهن جو بہ ذڪر ڪيو.

باب پنجون: هڪ ٻئي جو خيال رکڻ

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- اهڙين شين بابت ٻڌايو جيڪي شاگرد هڪ ٻئي سان شيئر ڪن ٿا مثال طور رانديڪا وغيره.
- ڏنل تصويرن ۾ آڪاٽين مان معلوم ڪريو تہ ماڻهو هڪ ٻئي جي مدد ڪهڙيءَ ريت ڪن ٿا. (گھر، ڪلاس، ڳوٺ/شهر ۾)
- ڪو اهڙو واقعو ٻڌايو جڏهن هنن ڪاڏو، رانديڪا ۽ ڪتاب وغيره ڪنهن سان شيئر ڪيا هجن.

www.perfect24u.com

ڳوٺاڻي زندگي

پاڪستان جي ماڻهن جي گهڻائي ڳوٺن ۾ رهي ٿي. ڪنهن ڳوٺ ۾ گهڻا ته ڪنهن ڳوٺ ۾ ٿورڙا گهر هوندا آهن. زمين تي گهڻي ڀاڱي پوک ڪئي ٿي وڃي. اڪثر ڳوٺن جا ماڻهو ننڍن گهرن ۾ رهن ٿا، جن جون ڀتيون ڪچي مٽيءَ جي سرن ۽ گاري، ڇتيون ڪکن ۽ ڪانن سان ٺهيل هونديون آهن. هاڻي، ڪي ماڻهو پڪين سرن سان اڏيل گهرن ۾ رهن ٿا.

مٽي مان ٺهيل ڪچا گهر ڪکاوين ڇتين وارا

سرن سان اڏيل گهر

ڳوٺ ۾ رهندڙ ماڻهن جي اڪثريت هارپو ڪري ٿي. اهي فصل پوکيندا آهن.
اهي فصل اُپائين ۽ مال پالين. ڳوٺاڻا ڪي غذائي فصل به پوکين ٿا.
اهي جانورن کي ٻني جي ڪم ۾ به استعمال ڪندا آهن.

فصل اُپايا وڃن ٿا

مال پاليو وڃي ٿو

اهي فصل جي پيداوار ۽ پاليل جانورن کي مارڪيٽ ۾ وڪرو ڪري پنهنجو گذر سفر ڪن ٿا.
ڪي هاري ڏڳن ذريعي هر ڏين ٿا، ته ڪي ٽريڪٽر ذريعي زمين کيڙين ٿا ۽ فصل پوکڻ لاءِ زمين کي تيار ڪن ٿا.

www.perfect24u.com

هاري ڏاندن ذريعي ٻنيءَ کي هر ڏئي رهيو آهي

هاري ٽريڪٽر هلائي زمين ڪيڙي رهيو آهي

هاري فصل پوکين ٿا ۽ انهن جي چڱي سار سنڀال لهن ٿا.

هارياڻيون ٻج پوکي رهيون آهن

هاري سارين جو رونبو ڪري رهيا آهن

ٻنيءَ کي پاڻي پهچايو پيو وڃي

هاري پنهنجي فصل جي سنڀال ڪري رهيو آهي

جڏهن فصل پچي تيار ٿيندو آهي ته عورتون ۽ مرد گڏجي لابارو ڪندا آهن. ڪي هاري لاباري لاءِ پراڻا روايتي اوزار استعمال ڪن ته ڪي مشينون استعمال ڪن.

ٿريشر ذريعي اَنُ، ڌار ڪيو پيو وڃي.

هاري فصل لڻي رهيا آهن

اهي ڏِڳين، مينهن ۽ ٻڪرين کي ڏُهي، کير واپرائين ٿا ۽ مارڪيٽ ۾ به وکرو ڪن ٿا.

www.perfect24u.com

ٽرڪ ذريعي کير موڪليو پيو وڃي

مردهاري مينهن ڏهي رهيو آهي

ڳڏهن، اُٺن، ڏاندن ۽ ٽرڪن جي مدد سان زمين جي زرعي پيدائش مارڪيٽ تائين پهچائي وڃي ٿي.

ڏاند گاڏي ۽ ٽرڪ ذريعي زرعي پيداوار مارڪيٽ ڏانهن وڃي رهي آهي.

سرگرمي:

ڳوٺ جي هڪ عورت ۽ هڪ مرد جي روزاني زندگيءَ بابت احوال گڏ ڪيو. پوءِ هيٺين جملن کي مڪمل ڪيو.

(الف) هڪ ڳوٺاڻي عورت جي روزاني زندگيءَ جو عڪس

(i) مان ___________ وڳي صبح جو اُٿندي آهيان.

(ii) مان نيرن تي_________ ڪائيندي آهيان.

(iii) صبح جو مان___________.

(iv) مان منجهند جي ماني_________ وڳي ڪائيندي آهيان.

(v) شام جو مان_____________________

(vi) منجهند جي مانيءَ کان پوءِ مان ____________.

(vii) مان رات جو __________ وڳي سمهندي آهيان

(ب) هڪ ڳوٺاڻي مرد جي روزاني زندگيءَ جي جهلڪ.

(i) مان __________ وڳي صبح جو ننڊ مان اٿندو آهيان.

(ii) مان نيرن تي_________ ڪائيندو آهيان.

(iii) صبح جو مان_____________________.

www.perfect24u.com

(iv) مان منجهند جي ماني________ وڳي ڪائيندو آهيان.
(v) منجهند جي مانيءَ کان پوءِ مان________________.
(vi) شام جو مان ________________.
(vii) مان رات جو ________________ وڳي سمهندو آهيان.

هارين کي ڳوٺ ۾ پنهنجي مشينن ۽ اوزارن جي مرمت لاءِ مسترين جي ضرورت آهي.
استادن جي گُهرج آهي، جيڪي انهن جي ٻارن کي تعليم ڏين.
ڊاڪٽرن جي ضرورت آهي ته جڏهن هو بيمار ٿين ته سندن علاج ٿي سگهي.
دڪانن جي گهرج آهي جتان هو پنهنجي روزمره جي استعمال جون شيون خريد ڪري سگهن.
ڳوٺن پرسان ننڍن شهرن ۾ ورڪشاپ، اسڪول، صحت مرڪز ۽ ننڍيون مارڪيٽون آهن، جتي هو پنهنجين ضرورتن کي پورو ڪري سگهن ٿا.

هڪ مڪينڪ ٻنيءَ تي استعمال ٿيندڙ مشين درست ڪري رهيو آهي

واڍو هارين جي گهرج جو سامان ٺاهي رهيو آهي

صحت مرڪز جو عملو بيمار ٻار کي تپاسي رهيو آهي.

استاد ٻار کي پٽيءَ تي پڙهائي رهي آهي

سرگرمي:

ڳوٺاڻا ننڍي شهر ڇو ٿا وڃن.
ڳوٺاڻا ننڍي شهر ڏانهن ان ڪري وڃن ٿا ته جيئن:
(i) ________________
(ii) ________________
(iii) ________________
(iv) ________________
(v) ________________

www.perfect24u.com

باب ٻيو

وقت گذرڻ سان ڳوٺ ۾ ڪهڙيون تبديليون آيون آهن

علي ۽ ثنا جي ڏاڏي کين پنهنجي ننڍپڻ جي ڪهاڻي ٻڌائي رهي هئي.

ڏاڏي ٻارڙن کي ڪهاڻي ٻڌائي رهي آهي

پراڻو اسڪول

آئون تورڙن خوشنصيب ٻارن مان هڪ هيس، ڇاڪاڻ ته مان تعليم پرائڻ اسڪول ويندي هيس. اسان جو اسڪول ڳوٺ پرسان ننڍي شهر ۾ هو. مان روزانو وڏو پنڌ طيءِ ڪري اسڪول پهچندي هيس. منهنجو اسڪول هڪ ڪمري واري ڪکائين جهوپڙيءَ ۾ هو. آسپاس جي ڪيترن ڳوٺن جا ٻار هن اسڪول ۾ تعليم حاصل ڪرڻ ايندا هئا.

نئون اسڪول

هاڻي اسان جي ڳوٺ ۾ ٻن ڪمرن وارو نئون اسڪول تعمير ٿيو آهي. ڳوٺ جا اڪثر ٻار اسڪول پڙهڻ ويندا آهن.

جڏهن هو پرائمري اسڪول ۾ تعليم پوري ڪندا ته پوءِ ننڍي شهر ۾ قائم سيڪنڊري اسڪول ۾ پڙهڻ بس ۾ چڙهي ويندا.

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. وقت گذرڻ سان ڳوناڻي اسڪول ۾ ڪهڙي تبديلي آئي آهي.

	ماضيءَ ۾	هاڻي
ڪيترا ٻار اسڪول ويندا هئا؟		
ٻار اسڪول ڪيئن ويندا هئا؟		
اسڪول ۾ ڪيترا ڪمرا هئا؟		
اسڪول ڪٿي هئو؟		

2. پنهنجي والدين کان معلوم ڪيو ته اوهان جي ڳوٺ ۾ آمد ورفت جي ذريعن ۾ ڪهڙي تبديلي آئي آهي.تصوير ڪڍي تبديليءَ کي واضح ڪريو.

3. باب پهريون پڙهو ۽ هيٺين خانن کي مڪمل ڪيو، ته جيئن خبر پوي ته ڳوناڻي زندگي ڪيئن پئي تبديل ٿئي.

	ماضيءَ ۾	هاڻي
زمين کي هر ڏيڻ		
فصل پوکڻ		
فصل کي پاڻي ڏيڻ		
فصل لڻڻ		
زرعي پيداوار کي مارڪيٽ تائين پهچائڻ		

استاد لاءِ هدايت: جيڪڏهن شاگرد تصوير نٿا ناهي سگهن، ته پوءِ ڪاٽي ڏنل جڳهه تي چنبڙائين.

www.perfect24u.com

شهري زندگي

شهر، ڳوٺن کان مختلف آهن.

شهر ڏاڍا مصروف ڪاروباري هنڌ آهن، جتي ماڻهن جي اڪثريت رهي ٿي.

شڪارپور شهر

ڪراچي شهر

شهرن ۾ ماڻهن جي رهائش لاءِ ڪيترن ئي قسمن جا گهر آهن.

اپارٽمينٽ (فليٽ)

بنگلو

تعليم لاءِ شهرن ۾ ڪيترائي وڏا اسڪول، ڪاليج ۽ يونيورسٽيون آهن.

سيد پناهه علي شاهه ماڊل اسڪول

ايس ايم لا ڪاليج ڪراچي

سکر ۾ يونيورسٽي

www.perfect24u.com

شهرن ۾ ڪيترين ئي اسپتالون ۽ ڪلينڪون آهن، جتي ماڻهن جو بهتر علاج ٿئي ٿو.

حيدرآباد جي ڪلينڪ

شڪارپور جي اسپتال

اتي وندر لاءِ گهڻا پارڪ ۽ راندين جا ڪيترا ئي ميدان آهن.

ڪاليج ۾ راندين جو ميدان

هڪ پارڪ

شهرن ۾ وڏيون مارڪيٽون ۽ تجارتي مرڪز آهن، جتان ماڻهو پنهنجي ضرورت جون شيون خريد ڪن ٿا.

حيدرآباد جي مارڪيٽ

ڪراچيءَ جو خريداري مرڪز

www.perfect24u.com

شهرن ۾ وڏيون آفيسون ۽ ڪيترائي ڪارخانا آهن، جتي ماڻهو ڪم ڪن ٿا.

گارمينٽ فيڪٽري

حبيب بئنڪ پلازه

شهرن ۾ ڪيترائي ننڍا وڏا رستا آهن،جن تي ڪارن، بسن، رڪشائن ۽ موٽر سائيڪلن جي پيهه لڳي پئي هوندي آهي. شهر ۾ هڪ هنڌان ٻئي هنڌ وڃڻ لاءِ ماڻهو اچ وڃ جي انهن ذريعن کي استعمال ڪندا آهن.

ڪراچي شهر جي هڪ روڊ جو ڏيک

حيدرآباد شهر جي هڪ روڊ جو ڏيک

ماڻهن جي ڀلائيءَ لاءِ حڪومت شهرن ۾ اسڪول، اسپتالون، پارڪ، راندين جا ميدان، روڊ ۽ سرڪاري ٽرانسپورٽ هلائي رهي آهي. حڪومت سڀني شهرين لاءِ اسڪول ۽ اسپتالون قائم ڪري نه ٿي سگهي. انڪانسواءِ ڪيترين ئي خانگي تنظيمن طرفان تعليمي ادارا ۽ طبي سهولتون مهيا ڪيون وڃن ٿيون، ته جيئن ماڻهو انهن مان لاڀ پرائي سگهن.

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. ”الف“ خاني ۾ ڄاڻايو تہ شهرن ۾ ماڻهن کي ڪهڙيون سهولتون مهيا ٿيل آهن. ”ب“ خاني ۾ ٻڌايو تہ اهي سهولتون ڇو ڏنيون ويون آهن.

”الف“ خانو شهرن ۾ حاصل سهولتون	”ب“ خانو اهي سهولتون ڇو ڏنيون ويون آهن؟

2. هيٺ ڄاڻايل خاڪي ۾ ڳوٺن ۽ شهرن وچ ۾ فرق کي ظاهر ڪريو.

	ڳوٺن ۾	شهرن ۾
ماڻهن جو تعداد		
گهرن جو انگ		
ماڻهو جيڪي ڪم ڪن ٿا		
اچ وڃ جا ذريعا		
وايو منڊل		

www.perfect24u.com

ماڻهن جا ڌنڌا

گذر سفر لاءِ پئسو ڪمائڻ لاءِ شهرن ۽ ڳوٺن ۾ ماڻهو مختلف قسمن جي ڌنڌن ۽ ڪمن ۾ مصروف رهن ٿا. اُهي جيڪو ڪم ڪن ٿا اُهو سندن ڌنڌو يا ڪرت ليکي ٿي وڃي. پنهنجي گهرجن جي پورائي لاءِ پئسو ڪمائڻ سان گڏ هنن جي ڪرت ۽ ڪم ڪار ٻين ماڻهن جي مدد ڪري ٿو. اهڙيءَ ريت اسان جو ملڪ هڪ ٻئي جي ڪم اچڻ واري عمل جي ڪري، رهڻ لاءِ هڪ بهتر جاءِ بنجي وڃي ٿو.

ڳوٺن ۾ ماڻهن جي اڪثريت جو ڌنڌو ٻني ٻارو ڪرڻ آهي. هاري فصل اُپائين ٿا. اهي مال ٻه پالين ٿا. اسان کي کائڻ لاءِ اناج، ميوا ۽ ڀاڄيون زمين مان ملن ٿيون. ساڳئي وقت ڪارخانن ۽ فيڪٽرين لاءِ ڪچو مال ٻه هاري پيدا ڪري ٿو.

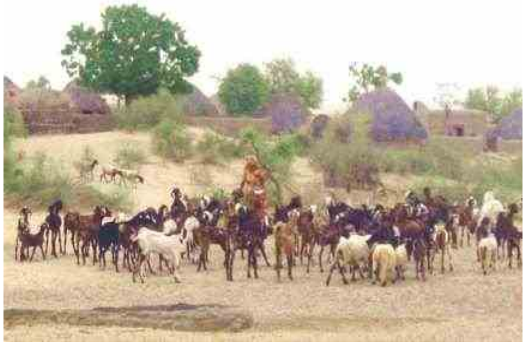
هڪ ڳوٺاڻي عورت مال پئي چاري

هاري ڪوڏر سان ٻني ڳاهي رهيو آهي

ڳوٺن توڙي شهرن ۾ ڪي مرد توڙي عورتون ٽيچر يا صحت سنڀال ورڪر طور ڪم ڪن ٿيون. ڪافي ماڻهن دڪان ڪوليا آهن ۽ ضرورت جون ڪيتريون شيون وڪرو ڪن ٿا.

دڪاندار

ٽيچر

شهرن ۾ ماڻهو ٻين ڪيترن ئي ڌنڌن ۾ مشغول رهن ٿا.

www.perfect24u.com

عام ڊاڪٽر ۽ مختلف بيمارين جا ماهر ڊاڪٽر شهرن ۾ علاج ڪن ٿا.

هڪ ڊاڪٽر

ڏندن جو ماهر

انصاف ڏيڻ لاءِ جج ۽ وڪيل عدالتن ۾ ڪم ڪن ٿا.

هڪ وڪيل

هڪ جج

ماڻهن جي جان ۽ مال جي حفاظت لاءِ پوليس مقرر ڪيل آهي.

پوليس وارو

ٽريفڪ پوليس

وڏن ڪارخانن ۾ مزدور ۽ مئنيجر ڪم ڪن ٿا.

فيڪٽري ۾ ڪم ڪندڙ عورتون

ڪارخاني جو مئنيجر صلاح مشورو ڪري رهيو آهي

www.perfect24u.com

ماڻهن جي خدمت لاءِ ٻهاريدار، پلمبر ۽ مڪينڪس موجود آهن.

مڪينڪ

پلمبر

صفائي ڪندڙ مائي

هر ماڻهو پنهنجي ڌنڌي ۾ ڪارائتو ڪم ڪري رهيو آهي. تنهن ڪري هر ڌنڌو اهم آهي. جيڪڏهن ڪنهن بہ ڌنڌي وارا ماڻهو پنهنجو ڪم ڪرڻ ڇڏي ڏين، تہ ان سان بي شمار مسئلا ۽ تڪليفون پيدا ٿي پون. تنهن ڪري اسان کي هر ڌنڌي جي ماڻهوءَ جي عزت ڪرڻ گهرجي. هونءَ بہ پورهئي ۾ عظمت آهي.

سرگرميون:

1. ٻن جملن ۾ لکي ٻڌايو، تہ هينيان ماڻهو ڪهڙو ڪم ڪن ٿا ۽ هنن جو ڪم ڇو اهم آهي؟
آساني لاءِ هڪ مثال حل ڪيو ويو آهي.

بس ڊرائيور بس هلائي ٿو.
بس ڊرائيور مسافرن کي گهر کان اسڪول، ڪم واري جاءِ تي يا دڪانداري لاءِ مارڪيٽ پهچائي ٿو.

هاري ________________________________

ٽيچر ________________________________

رازو ________________________________

پوليس وارو/واري ________________________________

درزي ________________________________

ڊاڪٽر ________________________________

ٻهاريدار ________________________________

فيڪٽري ورڪر ________________________________

دڪاندار ________________________________

www.perfect24u.com

2. سجاڳو هينيان ڪير آهن. خاني ۾ ڏنل لفظن جي مدد سان خال ڀريو.

ڪاسائي- موچي- درزي- ڪير وارو- دڪاندار- گلوڪار- ياڃيءَ وارو

مان جوتو پيو سلائي ڪيان
مان________ آهيان

مان وڳو پئي سبان
مان________ آهيان

مان يڪتارو ۽ چپڙي پئي وڃايان
مان__________آهيان

مان ڀاڃيون ٿو وڪڻان
مان__________آهيان

مان کير ٿو وڪڻان
مان________ آهيان

مان گوشت پيو وڍيان
مان________ آهيان

www.perfect24u.com

هڪ ٻئي جو خيال رکڻ

اسان سڀ پسند ڪندا آهيون ته ڪير اسان سان پيار ڪري ۽ اسان جو خيال رکي. اسان جا ماءُ پيءُ اسان کي ماني کارائين، ڪپڙا پارائين ۽ رهڻ لاءِ جاءِ مهيا ڪن ٿا. ان ڪانسواءِ هو اسان جو هر طرح سان خيال رکن ٿا ته جيئن اسان کي ڪابه تڪليف نه رسي. اسان جا استاد اسان کي لکڻ پڙهڻ سيکارين ۽ حسابن ۾ هوشيار ڪرڻ لاءِ ڏاڍي محنت ڪن ٿا.

ڏاڏي پنهنجي پوٽي کي کارائي رهي آهي

ٽيچر شاگرد جي پڙهائيءَ ۾ مدد ڪري رهي آهي

اسان پنهنجي والدين جي گهر ۾ مدد ڪريون ٿا. ڪپڙن ڌئارڻ، ٻنيءَ تي مال چارڻ ۽ سنڀال ڪرڻ ڪانسواءِ هر ڪم ۾ سندن هٿ ونڊايون ٿا، ته جيئن هنن تي ڪم جو بار هلڪو ٿئي.

اسان پنهنجي ڪلاسين جي لکڻ پڙهڻ ۾ مدد ڪندا آهيون. اسان پنهنجا رانديڪا ٻين سان شيئر ڪندا آهيون ۽ پنهنجي دوستن سان گڏجي راند ڪندا آهيون.

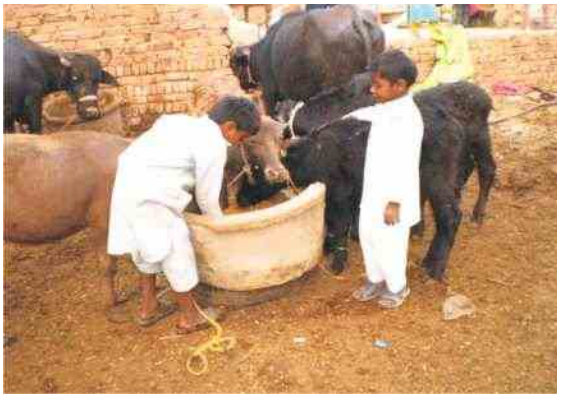

ٻار مال کي چارو ڏئي رهيا آهن

دوست پاڻ ۾ شاپ-شاپ راند کيڏي رهيا آهن

www.perfect24u.com

پنهنجي گھر وارن ۽ دوستن کانسواءِ اسان کي پنهنجي ڪميونٽيءَ ۾ ٻين جو خيال به رکڻ گھرجي.

هڪ ٻار پير مرد کي رستو پار ڪرائي رهيو آهي

بيمار ٻار جي مزاج پرسي ڪئي پئي وڃي

سرگرمي:

(الف) جن ٻارن وٽ اوهان کان گھٽ آهي، انهن جي ڪهڙن طريقن سان توهان مدد ڪري سگھو ٿا؟

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

(iv) ____________________

(ب) توهان ڇا محسوس ڪندا، جڏهن توهان کي ڪا ضرورت هجي ۽ ڪو ٻيو توهان جي مدد ڪري؟

استاد لاءِ هدايت: هن سرگرميءَ لاءِ ٻارن کي ننڍن گروپن ۾ ورهايو. هنن کان پڇو ته اهي ڪنهن جو انٽرويو ڪندا ۽ ڪائنس ڪهڙا سوال پڇندا. هنن کي چئو ته پنهنجي نتيجن کي پوسٽرن، زباني تقريرن يا اسڪول جي ٽوئر ڪرڻ ذريعي ٻين سان شيئر ڪن.

www.perfect24u.com

يونٽ 3 جي پڄاڻي: مشق

1. هيٺين تصويرن کي ڏسي ٻڌايو ته هڪٻئي جي مدد ڪهڙن طريقن سان ٿي رهي آهي. هر هڪ مدد کي تصوير هيٺان ڏنل ليڪ تي لکو.

____

____

____

____

____

____

2. هيٺ ڏيکاريل تصويرن کي ڏسي ٻڌايو ته هاري ڪهڙو ڪم ڪري رهيا آهن.

____

____

____

____

____

____

www.perfect24u.com

3. هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(الف) پنهنجي گھر ۾ ٻين جي ڪم ۾ مدد ڪرڻ جون ٽي ڳالهيون لکو.

(i) ________ (ii) ________ (iii) ________

(ب) پنهنجي ڪلاس ۾ ٻين جي مدد ڪرڻ جون ٽي ڳالهيون لکو.

(i) ________ (ii) ________ (iii) ________

4. هن يونٽ جا ٻه باب پهريون ۽ ٽيون پڙهو ۽ ٻڌايو ته ڳوٺاڻي ۽ شهري زندگيءَ جون ڪهڙيون ڳالهيون ساڳيون ۽ ڪهڙيون مختلف آهن. هيٺئين خاڪي کي مڪمل ڪريو.

ساڳيون ڳالهيون	مختلف ڳالهيون

5. خاڪو مڪمل ڪيو

ڳوٺن ۾ هڪجهڙا ڏنڊا	شهرن ۾ هڪجهڙا ڏنڊا	شهرن توڙي ڳوٺن ۾ هڪجهڙا ڏنڊا

6. پنهنجي والدين يا ڏاڏن/نانن کان پنهنجي ڳوٺ/شهر جي ماضيءَ جي اهم شخصيت بابت معلومات وٺو ۽ هيٺيان خال پريو.

(i) شخصيت جو نالو:________ (ii) جم جو هنڌ ۽ تاريخ:________

(iii) اها شخصيت ڇا جي ڪري مشهور آهي:________

(iv) هن جون اعليٰ خوبيون هي هيون________ ۽________ (v) هن جي وفات جي تاريخ:________

7. پنهنجي ڳوٺ/شهر جي تاريخ جي باري ۾ پنهنجي والدين کان سوال ڪريو. حاصل ڪيل معلومات کي مختصر طور بيان ڪريو. جڏهن هو وڏا ٿي رهيا هئا تڏهن هنن جي ڳوٺ/شهر جي صورتحال ڪهڙي هئي؟________

8. توهان ڪهڙي وقت ۾ رهڻ پسند ڪندؤ؟

ڇو ________.

www.perfect24u.com

يونٽ 4: اسان جا حق ۽ ذميواريون

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا Students Learning Outcomes (SLOs)

باب پهريون: عزت ۽ وقار جي لحاظ سان اسان سڀ برابر پيدا ٿيا آهيون

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- ماڻهو کهڙين ڳالهين ۾ هڪجهڙا ۽ کهڙين ڳالهين ۾ هڪٻئي کان مختلف آهن.
- سڀ ماڻهو عزت جي لائق آهن، ڇاڪاڻ ته پيدائش ۽ انساني وقار جي لحاظ سان اهي سڀ برابر آهن.
- اهي طور طريقا ٻڌايو، جن سان ٻين لاءِ عزت جو اظهار ٿي سگهي.
- پنهنجي واري تي هر ڪم کي ٿيڻ ڏيو. تڪڙ ۽ اڳرائي نه ڪريو. هن اصول جي اهميت کي واضح ڪيو.
- اهڙن موقعن کي ٻڌايو جتي پنهنجي واري لاءِ بيهڻ اهميت وارو آهي.

باب ٻيو: اسان جا حق ۽ اسان جون ذميواريون سمجهڻ

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- ٻارن جا ٿي حق (جهڙوڪ تعليم جو حق، راند ۽ وندر جو حق، صحت جو حق) انهن کي مليل آهن.
- هر حق لاءِ مقرر ذميواريون (روزانه اسڪول وڃڻ، هوم ورڪ ڪرڻ، راندين جي سامان جي حفاظت ڪرڻ ۽ ان کي سنڀالي رکڻ، پارڪ مان گُل نه پٽڻ/چنڻ، ميوا يا ٻاڃيون ڪاٽڻ کان اڳ انهن کي گرم پاڻيءَ سان ڌوئڻ وغيره).

باب ٽيون: ٻين کي معاف ڪرڻ

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- اهو محسوس ڪيو ته جيڪڏهن اوهان ڳالهايو يا ڪوبه ڪم ڪريو ته اهو ٻئي کي رنج پهچائيندو. ساڳيءَ طرح ٻيا به جي ائين ڪندا ته توهان کي ڏک رسندو (ڪوڙ ڳالهائڻ، ٻئي کي اڳتي ڌڪڻ، ناشائستا لفظ ڳالهائڻ).
- ٻين کي پهچايل رنج کي دُور ڪرڻ لاءِ ڇا ڪرڻ گهرجي؟ (معافي وٺجي، سوري چئجي، ان ڏس ۾ ڪا خاص ڳالھ ڪجي ته جيئن ٻئي جو غم متجي وڃي).
- اهو به ياد رکڻ گهرجي ته جيڪڏهن ٻيو پنهنجي ”چَئي يا ڪَئي“ تي پڇتاءُ ظاهر ڪري ۽ معافي وٺي ته ان کي معاف ڪري ڇڏجي.

www.perfect24u.com

باب پهريون

عزت ۽ وقار جي لحاظ سان

اسان سڀ برابر پيدا ٿيا آهيون

دنيا ۾ بيشمار ٻار آهن. سڄيءَ دنيا جا ٻار شان مان ۽ عزت جي لحاظ سان هڪجهڙا جمن ٿا. هيٺ ڏنل تصوير ڏي ڏسو. ان ۾ دنيا جي مختلف حصن جا ڪي ٻار نظر اچن ٿا. اهي ڪن ڳالهين ۾ هڪجهڙا ته ڪن ۾ مختلف آهن. ڇا توهان سوچي سگهو ٿا ته انهن جون ڪهڙيون ڳالهيون ساڳيون ۽ ڪهڙيون مختلف آهن؟

اهي ٻار هجڻ جي حيثيت سان هڪجهڙا آهن. سيني کي پنهنجي پسند ۽ دلچسپي جي مشغولي ۽ عادت آهي. اهي ڪپڙا پائڻ ۽ جيڪي چاهين ٿا اهو ڪرڻ ۾ مختلف آهن.

اسان کي ٻين جي عزت ڪرڻ گهرجي. اسان کي نه رڳو انهن جي عزت ڪرڻ کپي جيڪي اسان جهڙا آهن، پر انهن جي به عزت ڪرڻ گهرجي، جيڪي اسان کان مختلف آهن. هنن جي چمڙيءَ جو رنگ، ٻولي، عقيدو يا هنن جو ٻئي شهر/ڳوٺ ۽ ملڪ سان واسطو هجڻ جي ڪري، اهو ڪنهن به طرح نٿو جڳائي ته اسان هنن کي گهٽ نظر سان ڏسون.

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. اوهان جي پاڙي جا ٻار کهڙين ڳالهين ۾ اوهان جهڙا آهن.

(i) ________________

(ii) ________________

2. اوهان جي پاڙي جا ٻار کهڙين ڳالهين ۾ اوهان کان مختلف آهن.

(i) ________________

(ii) ________________

3. آکاڻي پڙهو ۽ سوالن جا جواب ڏيو:

سجاد کي پنهنجي اسڪول ۽ پنهنجي دوستن سان پيار هو پر هو هميشه ٻين جي عزت نہ ڪندو هو. هن کي جڏهن بہ هٿ ڌوئڻا هوندا هئا تہ هو نلڪي تان ٻين کي ڌڪا ڏئي پري ڪري پهريان پاڻ هٿ ڌوئيندو هو. هن جا دوست کيس سمجهائيندا هئا تہ ”سجاد! ٻيلي ائين نہ ڪندو ڪر!“

ڪلاس ۾ پڻ پنهنجي واري ڪانسواءِ، اڳوات رڙ ڪري جواب ڏئي ڇڏيندو هو تہ کيس استاد چوندو هو: ”سجاد! ائين نہ ڪر!“

ڪائڻ پيئڻ جي وقفي ۾ بہ هو پنهنجون شيون تہ کائي ويندو هو پر ٻين ڪلاسين جي پليٽ بہ صاف ڪري ويندو هو. هن کي ٻين جو لحاظ نہ هو.

اڄ استاد کيس چيو ”سجاد! اسان کي گڏجي ويهي، پاڻ ۾ ڳالهائڻ جي ضرورت آهي“.
”پلا ٻڌاءِ تہ تنهنجي واري مهل ڪو ٻيو چوڪرو جواب ڏئي ۽ تنهنجي پليٽ مان ڪو ٻيو شيءِ کائي وڃي تہ تون ڇا محسوس ڪندين؟

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي سمجهايو تہ هڪجهڙائيءَ جي لحاظ سان سيني ٻارن کي ٻہ اکيون، هڪ نڪ، هڪ وات آهي. سيني کي جذبا ۽ احساس آهن. اکين، وارن ۽ چمڙيءَ جي رنگ، قد، عمر، صلاحيتن، ملڪن، پسند ناپسند جي لحاظ سان اهي مختلف ٿي سگهن ٿا ليڪن ان هوندي بہ اسان کي هر ڪنهن جي عزت ڪرڻي آهي. شاگردن کي سمجهايو تہ ٻين جي عزت ڪرڻ ۽ انهن سان سهڻو سلوڪ رکڻ جي معنيٰ اها آهي تہ اوهان پاڻ سان بہ اهڙي ورتاءُ کي پسند ڪريو ٿا. اسان کي سيني جي عزت ڪرڻ گهرجي، ڇاڪاڻ تہ اسان سڀ پيدائشي طور ۽ انساني وقار جي لحاظ سان برابر آهيون.

www.perfect24u.com

سجاد، ڪجھ دير لاءِ سوچيو ۽ پوءِ جواب ڏنو ”مان ان ڪي بلڪل پسند نہ ڪندس“.

هن جي استاد ڪيس چيو ”بيا بار بہ ان ڪي پسند نٿا ڪن جڏهن تون ائين ڪرين ٿو. پوءِ هاڻي تنهنجو ڪهڙو ارادو آهي“.

سجاد چيو ”سائين! هاڻي مان ڪوشش ڪندس تہ ٻين سان عزت ڀريو ورتاءُ ڪريان ۽ هنن جي پليٽ مان ڪائڻ جو شيون نہ ڪڻان“.

ٻئي ڏينهن ڪلاس ۾ تڪڙو جواب ڏيڻ کان پهريان سجاد پنهنجو هٿ مٿي ڪنيو ۽ پنهنجي واري جو انتظار ڪرڻ لڳو. جڏهن سبق پورو ٿيو تہ استاد ڪيس چيو ”سجاد، اڄ مون کي اهو ڏسي خوشي ٿي آهي تہ تو وچ ۾ جواب نہ ڏنو ۽ پنهنجي واري لاءِ انتظار ڪيو. تو پنهنجي ڪلاس جي ساٿين جي عزت ڪئي آهي. تمام سٺو!“

1. سجاد ڇا ڪندو هو جنهن تي هن جا دوست ناراض ٿيندا هئا؟

---

2. عزت وارو طريقو ڪهڙو هو؟

---

3. ”عزت“ جي معنيٰ ڇا آهي؟

---

4. اهو وقت ياد ڪيو جڏهن توهان يا ڪنهن ٻئي، جنهن کي توهان سڃاڻو ٿا، بي عزتيءَ وارو طريقو، اختيار ڪيو هجي. هاڻي، هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

ڪنهن جو طريقو عزت ڀريو نہ هئو؟

هن ائين ڇو ڪيو؟

توهان يا اهو ٻيو شخص ٻئي دفعي ڪيئن عزت ڀريو ورتاءُ ڪري سگهي ٿو؟

استاد لاءِ هدايت: ڪلاس جي ٻارن کي آڪاٽي ٻڌايو ۽ کين چئو تہ سوالن جا زباني جواب ڏين. ان کان پوءِ کين چئو تہ خالي ڏنل جڳهہ ۾ درست جواب لکو.

www.perfect24u.com

اسان جا حق ۽ اسان جون ذميواريون

سرگرمي:

(الف) تصوير ڪڍي يا پنج ڳالهيون لکي ٻڌايو ته هر ڪو ٻار ڪيئن خوشي محسوس ڪري سگهي ٿو.

(ب) هاڻي انهن کي هيٺين ٻن خانن ۾ ڇاڻايو "هن جي ضرورت آهي" ۽ "هو چاهي ٿو":

هو چاهي ٿو (ضروري ته ناهن پر هو چاهي ٿو ته هن وٽ هجن جهڙوڪ بروسٽ چڪن، ڪار وغيره)	هن جي ضرورت آهي (صحتمند ۽ خوش زندگي گذارڻ لاءِ جهڙوڪ ڪاڌو، ڪپڙا، گهر وغيره)

(ج) جيڪڏهن اوهان جون ضرورتون پوريون نه ٿينديون ته ان جو نتيجو ڪهڙو نڪرندو؟

ٻارن جا حق ان ڳالهه جي خاطري ڪرائين ٿا ته صحتمند ۽ خوش زندگي گذارڻ لاءِ ٻارن جون بنيادي گهرجون پوريون ٿيڻ گهرجن، ته جيئن اهي ذميوار شهري بڻجي سگهن.

ٻارن جا ڪي حق هي آهن:

- زندگي جو حق (زنده رهڻ جو حق).
- نالي ۽ قوميت جو حق (ته هن جو به ڪو ملڪ آهي).
- ڪٽنب ۾ رهڻ جو حق جتي هن جي سار سنڀال لڌي وڃي ٿي.
- ايذاءُ ۽ غلط ورتاءُ کان بچاءَ جو حق (جسماني توڙي روحاني).
- صحت جو حق.
- ڪاڌي، ڪپڙي لٽي ۽ محفوظ هَنڌ رَهڻَ جو حق.
- بهتر تعليم جو حق.
- راند روند ۽ آرام جو حق.

www.perfect24u.com

اوهان جي وڏن، والدين، استادن ۽ حڪومت تي اهو فرض عائد ٿئي ٿو ته ان ڳالهه جي پڪي خاطري ڪن ته توهان کي توهان جي حقن جي ڄاڻ آهي ۽ توهان کي توهان جا حق واقعي ملن ٿا.

سرگرمي:

سوالن جا جواب ڏيو:

(i) ٻارن جا حق ڇا آهن؟

____

(ii) ٻارن جا ڪي به پنج حق ٻڌايو.

____

(iii) ٻارن جا حق ڇو ضروري ۽ اهميت وارا آهن؟

____

(iv) مٿي ڏنل حقن کي ڏسي ٻڌايو ته توهان کي ڪهڙا حق حاصل آهن؟

____

(v) ٻارن کي حق ڪير ڏئي ٿو ۽ ڪير انهن حقن جو بچاءُ ڪري ٿو؟

____

توهان جي حقن سان گڏ، توهان جون ڪي ذميواريون پڻ آهن. پنهنجي حقن ۽ ذميوارين جي ڄاڻ معنيٰ ته توهان ان ڳالهه جي خاطري ڪئي آهي ته اوهان کي پنهنجا حق ملن ٿا ۽ اوهان پنهنجون ذميواريون پوريون ڪريو ٿا.

توهان تازو پڙهي آيا آهيو ته توهان کي سٺي تعليم حاصل ڪرڻ جو حق آهي. هاڻي اهو اوهان جو فرض ۽ ذميواري آهي ته روزانه اسڪول وڃو، ڪلاس ۾ استاد جيڪو به ڪم استاد ڏئي تنهن کي پوروڪريو.هوم ورڪ باقاعدگيءَ سان ڪيو ۽ امتحان ۽ ٽيسٽ لاءِ سخت محنت ڪري پڙهو.

سرگرمي:

ڪالم "الف" ۾ ڄاڻايل هر هڪ حق لاءِ ڪالم "ب" ۾ تي ذميواريون لکو

"الف" خانو حق	"ب" خانو ذميواريون
ڪتبن ۾ رهڻ جو حق جتي اوهان جي سار سنڀال لڌي وڃي ٿي	
راند ڪيڏڻ جو حق	
صحت جو حق	
کاڌي ۽ ڪپڙي لٽي جو حق	

www.perfect24u.com

ٻين کي معاف ڪرڻ

ڪڏهن ڪڏهن اسان ڪجهه اهڙو ڳالهائي ويندا آهيون يا اهڙو ڪجهه ڪري وجهندا آهيون، جنهن ڪري ٻين جي جذبات کي ڌڪ رسندو آهي. ڪڏهن وري ٻين جا ڳالهايل لفظ ۽ عمل اسان کي ايذاءُ پهچائيندا آهن.

ڇوڪري لنچ باڪس کسي رهي آهي

ڪوڙ ڳالهائڻ، ڌڪا ڏيڻ، گاريون ڏيڻ، خراب ڳالهائڻ سان ماڻهو ٻئي کي رنج پهچائي سگهي ٿو. جيڪڏهن اسان ڪنهن کي ڌڪ پهچايون يا سندس احساس کي ايذايون ته اسان ”سوري“ sorry معنيٰ ”مون کي افسوس آهي“ ”مون کي معاف ڪجو“ چوڻ گهرجي.

ڇوڪري ان عمل تي سوري چئي رهي آهي

اسان کي اهڙو خاص رويو اختيار ڪريون جيڪو ظاهر ڪري ته اسان اهو چاهيون ٿا ته هو اسان کي معاف ڪري ڇڏي.

هِن جي مدد ڪري رهي آهي ۽ ڪيس ايذائڻ تي افسوس ڪري رهي آهي

”سوري“ چوڻ سان يا ڪو خاص عمل ڪرڻ جو مطلب اهو ٿيو ته اسان هن جي غم کي ميسارڻ چاهيون ٿا.

جڏهن ٻيا اسان کي ايذائين ته اسان کي انهن کي معاف ڪري ڇڏڻ گهرجي.

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کان هڪ سوال پڇو. ڪين سوچڻ لاءِ وقت ڏيو ۽ چئو ته زباني جواب ڏين.
شاگردن کي وضاحت ڪري ٻڌايو ته معاف ڪرڻ جو مطلب اهو آهي ته اهي ٻيهر ڪنهن کي ايذاءَ نه پهچائيندا.

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. ان وقت کي ياد ڪريو، جڏهن توهان ڪنهن کي يا ٻئي ڪنهن توهان کي ايذايو ۽ رنجايو هجي:

ان ڳالهه کي چئن جملن ۾ بيان ڪريو.

(i) توهان جي دوست ڇا ڪيو؟

____

(ii) توهان ڇا ڪيو؟

____

(iii) ان ڳالهه تي توهان ڇا محسوس ڪيو؟

____

(iv) جيڪڏهن ائين وري ٿئي ته توهان ڇا ڇا ڪري سگهو؟

____

2. آکاڻي پڙهو ۽ سوالن جا جواب ڏيو:

ساره ۽ انعم بهترين ساهيڙيون هيون. هڪ ڏينهن صبح جو ساره ڏٺو ته انعم ٻيءَ ڇوڪريءَ سان راند ڪيڏي رهي هئي، جنهن تي هوءَ ناراض ٿي وئي. ڪجهه وقت کان پوءِ انعم ساره کي چيو "اچ ته راند ڪيڏون!" ساره جواب ڏنو "مان توسان راند ڪانہ ڪيڏنديس. وڃ، وڃي پنهنجي نئين ساهيڙيءَ سان راند ڪر. تون هاڻي منهنجي عزيز ساهيڙي ناهين!"

"تون ٻارڙي آهين!" اهو چئي انعم هلي وئي.

ساره بہ هلي وئي. هوءَ انعم تي ڏاڍي ڪاوڙيل هئي، پر هوءَ اداس پڻ هئي. هوءَ سوچڻ لڳي ته هن انعم سان ڪيڏي پيار سان رانديون ڪيڏيون جهڙوڪ. هائوس-

www.perfect24u.com

هائوس، اڪبوٽ، ڪرڪيٽ وغيره.

جڏهن انعمگهر پهتي تہ ساره اتي سندس انتظار ڪري رهي هئي. ساره چيو: ”مون کي افسوس آهي تہ مون توسان سخت رويو اختيار ڪيو. حقيقت ۾ مون کي ڏاڍو ساڙ ٿيو، جڏهن تون ٻيءَ ڇوڪريءَ سان راند ڪيڏي رهي هُئينءَ“.

انعموراڻيو ”مون کي ڏک آهي تہ مون کي ”ٻارڙي“ سڏيو. تون منهنجي بهترين دوست آهين. مان ڪڏهن بہ تنهنجي دل نہ رنجائينديس“.

ٻنهي ساهيڙين هڪٻئي کي ڀاڪر پاتو.

(i) ساره جڏهن انعمکي ٻيءَ ڇوڪريءَ سان کيڏندي ڏٺو تہ هن ڇا محسوس ڪيو؟

(ii) ساره جڏهن گهر وڃي رهي هئي، تڏهن هن ڇا پئي سوچيو؟

(iii) ٻنهي ڇوڪرين پاڻ ۾ ڪيئن ناهہ ڪيو؟

(iv) ڇا توهان سمجهو ٿا تہ ساره درست طريقو اختيار ڪيو؟

استاد لاءِ هدايت: ڪلاس کي آکاڻي پڙهي ٻڌايو ۽ انهن کان هينين سوالن جا زباني جواب وٺو.

www.perfect24u.com

يونٽ 4 جي پڇاڙي: مشق

.1 جهڙو پارڪ توهان چاهيو ٿا، ان جي تصوير ٺاهيو ته جيئن اوهان کي اتي راند ڪيڏڻ جو حق حاصل ٿئي.

.2 پنهنجي ڳوٺ، شهر، ڪلاس ۽ گهر ۾ ٻين جي مدد ڪرڻ ۽ هٿ ونڊائڻ لاءِ اوهان ڇا ڇا ڪري سگهو. هيٺئين خاڪي ۾ ڏنل خانن ۾ تفصيل درج ڪريو.

گهر ۾	ڪلاس ۾	ڳوٺ / شهر ۾
1 ________	1 ________	1 ________
2 ________	2 ________	2 ________

.3 هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) توهان جو دوست ڪير آهي؟

____

(ii) توهان ڪهڙين ڳالهين ۾ پنهنجي دوست جهڙا آهيو؟

____

____

(iii) توهان ڪهڙين ٻن ڳالهين ۾ پنهنجي دوست کان مختلف آهيو؟

____

____

(iv) جيڪڏهن اوهان جو پنهنجي دوست سان ڪنهن ڳالهه تي اختلاف ٿي پئي ته پوءِ توهان ڇا ڪندؤ؟

____

www.perfect24u.com

4. هنن شخصن کي ڇا ڪرڻ گهرجي؟ صحيح جواب آڏو (✓) نشان لڳايو.

(الف) بينا ۽ سليم گڏ ۽ گڏين سان راند ڪيڏي رهيا آهن. واڳٽائي ڇولو پاتل گڏيءَ سان بينا ڳپل وقت تائين راند ڪيڏي،هاڻي سليم جي دل پئي چئي ته ان سان راند ڪري.هن ڪي ڇا ڪرڻ گهرجي؟

(i) بينا کي چئي ته مهرباني ڪري مون کي ڪيڏڻ جو وارو ڏئي.
(ii) واڪو ڪري چئي ”مون کي گڏي ڏي“ ۽ بينا کان گڏي کسي وٺي.
(iii) بينا کي ڌڪ هڻي ڪائنس گڏي ڦري وٺي.

(ب) ثنا وڊيو راند ڪيڏي پئي. هاڻي ريحان چاهي ٿو ته هو به راند ڪيڏي پر ثنا ڪيس وڊيو راند ڪيڏڻ لاءِ نٿي ڏئي. ريحان کي ڇا ڪرڻ گهرجي؟

(i) ثنا کان زوري وڊيو راند ڦري وٺي.
(ii) راند ڪيڏڻ کان پهريائين اهو فيصلو ڪري ته ڪير ڪيتري وقت تائين راند ڪندو ۽ پوءِ ٻئي کي وارو ڏيندو.
(iii) ثنا چيو ته مون کي وارو ڏنو وڃي.

(ج) سارا ۽ فهد ڊرائينگ ڪري رهيا آهن. سارا وٽ ڳاڙهي رنگ جو چاڪ ڪونهي پر فهد وٽ اهو آهي. سارا کي ڇا ڪرڻ گهرجي؟

(i) فهد کان پڇڻ بنا ڳاڙهو چاڪ کڻي.
(ii) فهد کان اجازت وٺي ته ڇا هوءَ سندس ڳاڙهو چاڪ استعمال ڪري سگهي ٿي.
(iii) ڳاڙهي بدران ٻيو رنگ استعمال ڪري.

5. هيٺيون ڳالهيون ٻارن وچ ۾ اڪثر ڪري ٿينديون رهن ٿيون.

توهان جي خيال ۾ مانائتو طريقو ڪهڙو آهي؟
صحيح جواب آڏو (✓) جو نشان لڳايو.

(الف) سونيا جي ٽيچر، سونيا کي چيو ته جن رانديڪن سان هن راند پئي ڪيڏي اهي پَٽَ تان کڻي. ٽيچر کي مان ڏيڻ لاءِ سونيا کي ڇا ڪرڻ گهرجي؟

(i) رانديڪن کي پَٽَ تان کڻڻ گهرجي.
(ii) ٽيچر کي وڏي واڪي چئي ڏئي ”نه“!

استاد لاءِ هدايت: سوال نمبر 4، 5 ۽ 6 ۽ انهن جي ڀاڱي کي وڏي آواز سان ڪلاس کي پڙهي ٻڌائي ۽ ڪين چئي ته صحيح جواب جي چونڊ ڪن، جيڪڏهن لفظ سولا آهن ته پوءِ شاگردن کي چئو ته اهي ڀاڱن کي پاڻ پڙهن.

www.perfect24u.com

(ب) بابر جي ياءُ، هن کان چڪر لڳائڻ لاءِ سائيڪل ورتي. اتفاق سان هن کي گپ چڪ مان لنگهڻو پيو ۽ سائيڪل گندي ٿي وئي. توهان جي خيال ۾ سنو ۽ شانائتو طريقو ڪهڙو آهي.

(i) بابر کي گندي سائيڪل موٽائي ڏئي.

(ii) بابر کي سائيڪل موٽائڻ کان پهريان ان کي چڱي طرح ڌوئي صاف ڪري.

(ج) اينجيلا ۽ نورين ڪلاس کي آڪاٽي ٻڌائڻ لاءِ انتظار ڪري رهيون آهن. نورين پهريان ٻڌائڻ لاءِ بيچين آهي ۽ پرٽيچر اينجيلا کي چيو ته پهريان آڪاٽي هوءَ ٻڌائي. نورين لاءِ سهڻو طريقو ڪهڙو آهي؟

(i) پنهنجي واري جو انتظار ڪري.

(ii) پنهنجي آڪاٽي ٻڌائڻ شروع ڪري جڏهن ته اينجيلا پنهنجي آڪاٽي ٻڌائي رهي آهي.

6. ڪڏهن ڪڏهن هيٺيون ڳالهيون ٻارن وچ ۾ ٿي وينديون آهن. توهان جي خيال ۾ ڪهڙيون ڳالهيون درگذر ڪرڻ واريون آهن. صحيح جواب سامهون (✓) جو نشان لڳايو.

(الف) امير ۽ بلال بلاڪن سان راند ڪيڏي رهيا آهن.

بلال انهن بلاڪن سان هڪ وڏو ٽاور منارو ٺاهي رهيو آهي. امير سعيو ڪري بلال جي وڏي ٽاور کي ڊاهي ٿو.

بلال کي ڇا ڪرڻ گهرجي؟

(i) امير کي چئي ته هو سندس بلاڪن جو ٽاور ڊاهڻ تي ساڻس ناراض آهي ۽ کيس چئي ته ٽاور کي وري جوڙڻ ۾ هو سندس مدد ڪري.

(ii) امير جي بلاڪن کي ڊاهي ڇڏي.

(ب) طاهره ۽ ڪرن پاڻ ۾ طئي ڪيو ته هو اسڪول پوري ٿيڻ بعد گڏجي راند ڪيڏنديون. پر ڪرن سُوسيءَ کي چوي ٿي ته اُها سندس گهر راند ڪيڏڻ اچي. طاهره کي ڇا ڪرڻ گهرجي.

(i) ڪرن کي چئي ته هوءَ هن سان ڪڏهن به نه ڳالهائيندي.

(ii) ڪرن کي چئي ته هوءَ سندس رويي جي ڪري ڏاڍي پريشان ۽ ناراض آهي، پر ان هوندي به هوءَ سندس دوست ٿي رهڻ چاهي ٿي.

(ج) حرا ۽ لينا ڪيتري وقت کان هڪ ٻئي جون ساهيڙيون آهن. هڪ ڏينهن هو پاڻ ۾ راند ڪيڏي رهيون هيون ته حرا لينا لاءِ نامناسب لفظ چيا. بعد ۾ هن ان تي پڇتاءُ جو اظهار ڪندي "سوري" ڪيو. هاڻي لينا کي ڇا ڪرڻ گهرجي؟ صحيح جواب سامهون (✓) جو نشان لڳايو.

(i) لينا حرا کي چئي ڇڏي ته هوءَ ساڻس دوستي رکڻ نٿي گهري.

(ii) لينا کيس چئي ته سندس جذبن کي مجروح ڪيو آهي. هن جي دل کي رنجايو آهي، ڇاڪاڻ ته هن غلط لفظ ڳالهايا آهن، پر ان هوندي به هوءَ سندس دوست ٿي رهندي.

www.perfect24u.com

7. پنهنجي والدين/ماءُ پيءُ/ استادن کان معلوم ڪريو ته حڪومت توهان کي هيٺيان حق ڏيڻ لاءِ ڇا ڪيو آهي. خانن کي مڪمل ڪريو

توهان جا حق	اهو حق ڏيڻ لاءِ سرڪار ڇا ڪيو آهي
نالي ۽ قوميت جو حق	
تعليم جو حق	
صحت سنڀال جو حق	
راند روند ڪيڏڻ جو حق	

واڌو سرگرمي:

پنهنجي ڪلاس جي ساٿين سان گڏ هيٺيون نظم پڙهو.
ان ۾ ٻڌايل ڳالهين تي عمل ڪيو.

معاف ڪرڻ بابت نظم

آهيو جيسين جيئرا
رکو ياد هر دم
ڪرڻ معاف آهي
سٺي ڳالهه بيشڪ
”وسارڻ ۽ بخشڻ“
سبق سوڀ وارو
اجورو انهيءَ جو
ملي رب کان بهتر

www.perfect24u.com

يونٽ 5: ذرتي ۽ ان جا وسيلا

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا Students Learning Outcomes (SLOs)

باب پهريون: اسان جي ڌرتي، اسان جو ماحول

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- اهو سڃاڻي ۽ سمجهي وڃن تہ قدرتي ماحول ۾ جاندار ۽ بي جان شيون شامل آهن.

باب ٻيو: قدرتي وسيلا

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- ڪن قدرتي وسيلن جا نالا ٻڌائي سگهن.
- قدرتي وسيلن جي اهميت بيان ڪري سگهن.

www.perfect24u.com

باب پهريون

اسان جي ڌرتي، اسان جو ماحول

اسان ڌرتيءَ تي رهون ٿا. اسان جي آسپاس جيڪي بہ شيون آهن، اُهي اسان جي ماحول ۾ شامل آهن.

پنهنجي چوڌاري نهاريو. توهان ڇا ٿا ڏسو پسو؟ توهان ماڻهن، ٻوٽن ۽ جانورن کي ڏسو ٿا.

توهان عمارتون، ڪارون ۽ بسون پڻ ڏسو ٿا. انهن مان ڪي جاندار شيون آهن تہ ڪي بي جان.

جاندار شين کي زنده رهڻ لاءِ هوا، پاڻي ۽ کاڌي جي ضرورت آهي.

ٻوٽا (گل)

جانور

ماڻهو

بي جان شين کي هوا، پاڻيءَ ۽ غذا جي ضرورت نہ آهي.

ميز ۽ ڪرسي

سائيڪل

رانديڪا

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. خانن مان مناسب لفظ چونڊي خال ڀريو

(i) جانور __________ شيون آهن.	بي جان	جاندار
(ii) منهنجي ڪرسي __________شيءِ آهي.	بي جان	جاندار
(iii) ٻوٽي کي پاڻي نه ملي ته ______ ويندو.	جيئرو ٿي	مري
(iv) فوٽبال پاڻمرادو ڇُري پُري __________.	سگهي ٿو	نٿو سگهي
(v) انب جو وڻ، ڪڪڙيءَ مان وڌي ________ .	سگهي ٿو	نٿو سگهي

اسان جي ماحول ۾ قدرتي توڙي انسان جون ٺهيل شيون موجود آهن.

قدرتي ماحول

ڪيترين جاندار شيون جهڙوڪ ٻوٽا ۽ جانور ۽ بي جان شيون جهڙوڪ هوا ۽ پاڻي قدرتي ماحول جو حصو آهن.

انساني ماحول

اسان جي آسپاس انسان جون ناهيل شيون ان ماحول جو حصو آهن، جيڪوماحول انسان جو جوڙيل آهي.

www.perfect24u.com

2. هيٺ ڏنل تصويرن کي ڏسو ۽ انهن هيٺان ليڪ تي ”قدرتي“ لکو، جيڪڏهن اهي قدرتي ماحول جو حصو آهن. يا ”انساني جڙيل“ لکو، جيڪڏهن اُهي انسان جي ٺهيل ماحول جو حصو آهن.

____

____

____

____

____

____

____

____

www.perfect24u.com

باب پيو

قدرتي وسيلا

اهي شيون، جيڪي قدرت طرفان عطا ٿيل آهن ۽ قدرتي ماحول مان حاصل ٿين ٿيون انهن کي "قدرتي وسيلا" سڏجي ٿو. اهي وسيلا اسان لاءِ ڏاڍا ڪارائتا آهن.
هيٺ ڏنل تصويرن کي ڏسو. اهي سڀ قدرتي وسيلا آهن.

جانور

ٻوٽا

ٽڪريون

قدرتي نظارو

زمين، پاڻي، ٻوٽا ۽ جانور قدرتي وسيلا آهن.
ايندڙ چئن يونٽن ۾ اوهان انهن قدرتي وسيلن بابت ڄاڻ حاصل ڪندا.

www.perfect24u.com

يونٽ 5 جي پڇاڙي: مشق

1. الله تعاليٰ طرفان عطا ٿيل نعمتن جي تصوير ٺاهيو ۽ ان ۾ رنگ ڀريو.

2. ڪلاس ۾ ڪو رانديڪو (گڏي، ڪار، ٽيڊي رڇ يا بال) آڻيو. ان جي پنهنجي پاڻ سان ڀيٽ ڪريو. هيٺيان خال ڀريو تہ جيئن اوهان ۽ رانديڪي وچ ۾ فرق ظاهر ٿي سگهي.

(i) مان __________ سگهان ٿو. منهنجو رانديڪو __________ نٿو سگهي.

(ii) مان __________ سگهان ٿو. منهنجو رانديڪو __________ نٿو سگهي.

(iii) مان __________ سگهان ٿو. منهنجو رانديڪو __________ نٿو سگهي.

تنهن ڪري مان __________ شيءِ آهيان. منهنجو رانديڪو __________ شيءِ آهي.

3. هيٺ ڏنل تصويرن کي ڏسو ۽ سوالن جا جواب لکو.

تصويرن ۾ توهان ڪهڙا ٽي قدرتي وسيلا ڏسي سگهو ٿا.

(i) __________ (ii) __________ (iii) __________

www.perfect24u.com

4. ”الف“ خاني ۾ قدرتي وسيلا ڏنا ويا آهن. ”ب“ خاني ۾ انهن جا فائدا يا استعمال لکڻا آهن. خاڪي کي مڪمل ڪريو.

خانو ”الف“ قدرتي وسيلا	خانو ”ب“ اسان ان کي ڪيئن استعمال ڪيون ٿا
هوا	
پاڻي	
ٻوٽا	
جانور	

5. پنهنجي پسگردائيءَ ۾ موجود پنجن ٻوٽن ۽ پنجن جانورن جا نالا لکو.

ٻوٽا	جانور
1. ________	1. ________
2. ________	2. ________
3. ________	3. ________
4. ________	4. ________
5. ________	5. ________

www.perfect24u.com

يونٽ 6: زميني وسيلا

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا Students Learning Outcomes (SLOs)

باب پهريون: زمين

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- قدرت طرفان عطا ڪيل زميني وسيلن جي اهميت کي سمجهي سگهن.
- ماڻهو زمين کي ڪهڙيءَ ريت استعمال ڪن ٿا.
- هو ڄاڻي ويندا ته انسان ذرتيءَ جي وسيلن کي پنهنجي گهرجن ۽ ضرورتن لاءِ استعمال ڪري ٿو (زمين زراعت لاءِ، سمنڊ مڇي مارڻ لاءِ وغيره). اهي ڳالهيون پاڻي واري يونٽ 7 ۾ سمجهايون ويون آهن.

باب ٻيو: ميدان يا پَٽ

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- قدرتي طور حاصل ٿيندڙ شين ۽ انسان جي ناهيل شين وچ ۾ فرق کي سمجهي سگهن.

باب ٽيون: جبل

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- اِهو ڄاڻڻ ته انسان ذرتيءَ جي وسيلن کي پنهنجي گُهرجن لاءِ استعمال ڪري ٿو. مثال طور زمين پوکي راهيءَ لاءِ، سمنڊ مڇي مارڻ لاءِ (هِن بابت يونٽ ست ۾ وڌيڪ ڄاڻ ڏني وئي آهي).جبلن مان معدنيات ۽ مختلف ڪمائتا ڌاتو ملن ٿا.

باب چوٿون: ٻيلا

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- ٻيلن جي اهميت ڪيتري آهي.
- انسان جي مختلف سرگرمين جي ڪري زمين ڪيئن تباهه ٿي رهي آهي؟ (وڻن جي واڍي سببان)
- وڻن جي واڍيءَ کي ڪيئن گهٽائي سگهجي ٿو؟ ڪجهه صلاحون ۽ تجويزون ڏيو.

باب پنجون: زمين جا مسئلا ۽ اسان ان لاءِ ڇا ٿا ڪري سگهون؟

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- اِهو ٻڌائڻ ته اِنساني سرگرمين جي ڪري زمين تباهه ۽ برباد ٿي رهي آهي. (وڻن جو بي حساب وڍجڻ).

www.perfect24u.com

زمين

توهان پهرئين ڪلاس ۾ پڙهي آيا آهيو، ته ڌرتي ٻن حصن، زمين ۽ پاڻيءَ تي مشتمل آهي.زمين، ڌرتيءَ جو پڪو متاچرو آهي. زمين هڪ اهم قدرتي وسيلو آهي. اسان زمين تي رهون ٿا. اسان پنهنجا گهر، اسڪول ۽ اسپتالون زمين تي ناهيون ٿا.

عمارتون، اسڪول ۽ اسپتالون زمين تي اڏيل آهن.

اسان زمين تي پوک ڪري غذائي فصل اُپايون ٿا. ان ڪانسواءِ ٻيا به فصل تيار ڪري انهن مان ٻيون ڪارائتيون شيون ناهيون ٿا.

گيس جي چلهي تي ڪاڻو پچي ٿو

سورج مُکيءَ جي پوک جنهن مان ڪاڄرو تيل نهي ٿو

زمين مان معدني پيداوار پڻ ملي ٿي. لوڻ، سون ۽ چانديءَ معدني پيداوار آهن. لوڻ ڪاڌي کي ذائقيدار بڻائي ٿو. سون ۽ چانديءَ مان زيور جوڙائجن ٿا. لوهه مشينن ناهڻ ۾ ڪم اچي ٿو. قدرتي گيس ٻارڻ طور ڪتب آڻجي ٿي.

www.perfect24u.com

سرگرمي:

ليڪ ذريعي قدرتي وسيلن کي انهيءَ شيءِ جي تصوير سان ملايو، جيڪا ان مان ٺهي ٿي.

قدرتي وسيلو	ان مان ٺهيل شيءِ جي تصوير
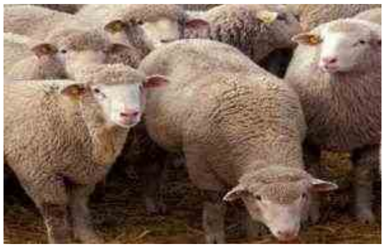	

www.perfect24u.com

ميدان يا پَٽَ

زمين هر هنڌ سڌي سنواتي ڪانه آهي. زمين جا ڪي حصا وڏا ۽ تراڪڙا آهن، جن کي ميدان يا پَٽَ سڏجي ٿو. اسان سڌن پٽن ۽ ميدانن تي اڏاوت ڪري پنهنجا گهر، اسپتالون، اسڪول ۽ آفيسون تعمير ڪيون ٿا.

ميدان تي اڏيل گهر ۽ اسپتال

هاري ميداني پٽن تي پوک ڪري اناج اُپائين ٿا، جيڪو انسانن جي کاڌ خوراڪ جي ضرورتن کي پورو ڪري ٿو.
وونئڻ جي فصل مان ڪپهه ملي ٿي، جنهن مان ڪپڙو ٺهي ٿو.

ڪڻڪ جو لابارو

ڦٽين جو چونڊو

سرگرمي:

ميدانن جا ٽي فائدا لکو.

(i)______________ (ii)______________ (iii)______________

www.perfect24u.com

جبل

ڪن هنڌن تي زمين پنهنجي آسپاس جي سطح کان تمام گهڻو اُتانهين تي ويندي آهي. اهڙن حصن کي ٽڪريون يا جبل چئبو آهي.

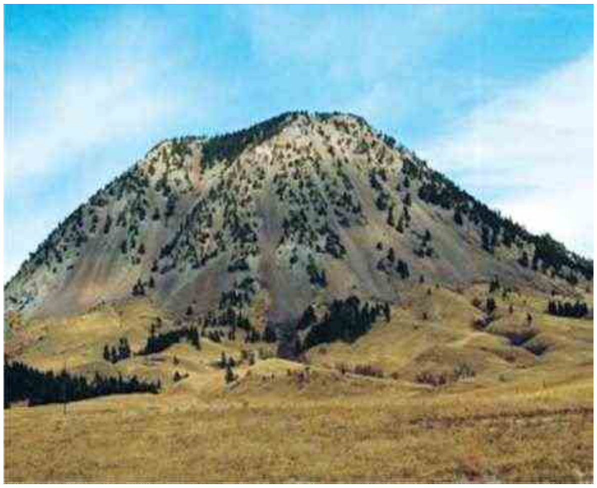

منو پاڻي جبلن مان ملي ٿو. جڏهن جبلن تي ڄميل برف رجي ٿي ته پاڻي اتان وهندو نديون ۽ دريائون ٺاهي ٿو. اسان جيڪو پاڻي استعمال ڪيون ٿا، اهو اسان کي ندين ۽ دريائن مان حاصل ٿئي ٿو. جبلن مان معدنيات پڻ ملي ٿي.

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي چئو ته توهان جي ويجهڙائيءَ ۾ جيڪي به جبل هُجن، انهن جا نالا ٻڌائين.

www.perfect24u.com

باب چوٿون

بيلا

زمين ۾ ڪيترن ئي هنڌن تي گھاٽا ۽ ڳتيل وڻ قدرتي طور پيدا ٿين ٿا. انهن کي بيلا چئجي ٿو. هيٺ اسين ڪجھ اهڙن سببن کي بيان ڪريون ٿا، جن مان خبر پوندي ته بيلن جي اهميت ڪيتري آهي.

1. بيلا ڪيترن ئي جانورن جي رهڻ جو هنڌ آهن.

2. بيلا هوا کي صاف ۽ تازو رکن ٿا.

3. بيلن مان ملندڙ ڪاٺ مان ڪيتريون ئي شيون ٺهن ٿيون جهڙوڪ ديسڪ، دريون، دروازا، ڪرسيون ۽ ميزون وغيره.

4. ڪن وڻن جو ڪاٺ ٻارڻ جي ڪم اچي ٿو.

سرگرمي:

سوالن جا جواب لکو.

(i) بيلو ڇا کي ٿو چئجي؟

(ii) بيلا ڇو اهم آهن؟

(iii) جيڪڏهن بيلن جا وڻ وڍيا ويندا ته ڇا ٿيندو؟

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي چئو ته انهن جي ويجھڙائيءَ ۾ جيڪڏهن ڪي بيلا هُجن ته، انهن جا نالا ٻُڌائين.

www.perfect24u.com

باب پنجون

زمين جا مسئلا ۽ اسان چا تا ڪري سگهون؟

انساني سرگرمين جي ڪري زمين ڪي ڏاڍا ڏکيا مسئلا درپيش آهن.

1. اسان زمين تي گند ڪچرو اُڇلائي، ان ڪي گدلو ۽ غليظ ڪري رهيا آهيون.
2. اسان لڳاتار سال بسال زمين تي فصل اپائي رهيا آهيون. ان ڪي قدرتي ساهي به نٿا ڏيون ۽ نه وري ان جي پوري سنڀال ٿا ڪيون. ان ڪري زمين جي قدرتي پيداواري صلاحيت ختم ٿي وڃي ٿي.

گند ڪچرو

ڪمند جو فصل

3. ٻيلا وڍي، اسان اتي گهر اڏي ۽ پوک لاءِ زمين تيار ڪري رهيا آهيون. ان ڪانسواءِ وڻ وڍي ڪاٺ به حاصل ڪري رهيا آهيون. ٻيلن ڪي ختم ڪرڻ سان نه رڳو وڻڪار ختم ٿئي ٿي، پر ان سان گڏ ڪيترائي ٻوٽا ۽ جانورن جا گهر پڻ تباهه ۽ برباد ٿي وڃن ٿا، جن جو وري نهڻ ممڪن ناهي. ان سان جبلن تان ڇپون ڪرن ٿيون ۽ ميداني علائقن ۾ ٻوڏ اچي ٿي.
4. زمين اندر کوٽائي ڪري اسان معدنيات ته حاصل ڪيون ٿا، پر ان ڪري قدرتي ماحول ڪي ڏاڍو نقصان رسي ٿو.

وڻن ڪي وڍيو پيو وڃي

www.perfect24u.com

زمين جي سنڀال لاءِ اسان هيٺين ڳالهيون ڪري سگهون ٿا:

1. اسان گهٽائي (reduce) وري استعمال (reuse) ۽ رِي سائيڪل (recycle) تي عمل ڪري زمين کي بچائي سگهون ٿا. ڪپڙن، ڪاغذ ۽ ڪاٺ جي شين جي استعمال کي گهٽائي (reduce) سگهون ٿا. بوتلن ۽ ڪاغذ کي وري استعمال (reuse) ۽ رِي سائيڪل (recycle) ڪري سگهون ٿا.
2. هارين کي پنهنجي ٻنيءَ جي چڱيءَ طرح سار سنڀال لهڻ گهرجي.
3. اسان قانون ٺاهي پنهنجي ٻيلن کي تباهه ٿيڻ کان بچائي سگهون ٿا.
4. اسان کي تمام گهڻا وڻ پوکڻ گهرجن.

سرگرمي:

زمين کي متاثر ڪندڙ ڪي ٻه ٽي انساني سرگرميون لکو.

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

زمين جي مسئلن کي گهٽائڻ لاءِ اسان ڪهڙا ٽي قدم کڻي سگهون ٿا؟

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

www.perfect24u.com

يونٽ 6 جي پڄاڻي: مشق

.1 ٻيلي جي تصوير ڪڍي ان کي رنگ ڪريو:

.2 هيٺيان خال ڀريو. لفظن واري خاني مان مناسب لفظ چونڊيو.
نوٽ: ساڳيو لفظ هڪ کان وڌيڪ دفعا استعمال ڪري سگهجي ٿو.

هوا	ٽڪري	زمين	معدنيات	ميدان	جبل	پاڻي	ٻيلا

(i) اسان کي ساهه کڻڻ لاءِ _________ گهرجي.

(ii) ___________مان اُپايل اناج اسان جون غذائي ضرورتون پوريون ڪري ٿو.

(iii) سڀني جاندارن کي زنده رهڻ لاءِ هوا، کاڌي ۽ _______ جي ضرورت آهي.

(iv) ندين ۽ ڍنڍن مان حاصل ٿيندڙ ___________ اسان پيئون ٿا.

(v) اسان پنهنجا گهر ___________ تي تعمير ڪيون ٿا.

(vi) زمين جي سطح کان مٿانهن علائقن کي _______۽__________ چئجي ٿو.

(vii) سون، چاندي ۽ سنگِ مرمر ______ جا نمونا آهن.

(viii) ٻيلا____________کي تازو ۽ صاف رکن ٿا.

(ix) وڏن سڌن سنواٽن زميني حصن کي _______ چئبو آهي.

(x) اها زمين جيڪا تمام گهڻن، گهاٽن ۽ گتيل وڻن سان ڍڪيل هجي، ان کي ______ چئبوآهي.

www.perfect24u.com

سرگرميون:

3. هيٺ ڏنل تصويرن کي ڏسو ۽ ٻڌايو تہ ان ۾ ڪهڙي معدنيات استعمال ٿيل آهي. خال ڀريو.

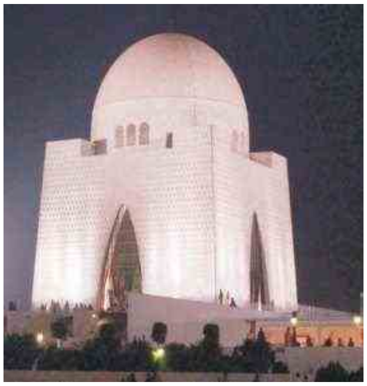

(i) زيور ______________ مان ٺهن ٿا.

(ii) قائد اعظم جو مقبرو __________ مان ٺهيل آهي.

(iii) هي شيخون __________ مان ٺهيل آهن.

4. هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) ٽن قدرتي وسيلن جا نالا لکو.

(i)___________________ (ii) ___________________ (iii) ___________________

(ii) ٽن معدنيات جا نالا لکو۽جيڪي توهان استعمال ڪيو ٿا.

(i)___________________ (ii) ___________________ (iii) ___________________

(iii) لوهہ معدني پيداوار آهي. اهو ڪيترن شين جي ناهڻ ۾ ڪم اچي ٿو. لوهہ مان ٺهيل ٽن شين جا نالا لکو.

(i)___________________ (ii) ___________________ (iii) ___________________

www.perfect24u.com

5. ”الف“ خاني ۾ ماڻهو جيڪو ڪم ڪن ٿا، اهو ڏنو ويو آهي. ”ب“ خاني ۾ اهو قدرتي وسيلو لکو، جيڪو اهو شخص پنهنجي ڪم ۾ استعمال ڪري ٿو.

”الف“ ماڻهو جيڪو ڪم ڪن ٿا	”ب“ قدرتي وسيلو جيڪو استعمال ڪن ٿا
توهان شاگرد جي حيثيت سان	
هاري	
باهه وسائيندڙ ماڻهو	
گهر ۾ ڪم ڪندڙ	
سونارو	
چڙيا گهر ۾ ڪم ڪندڙ	
واڍو	

6. پنهنجي والدين، استادن ۽ ڪتابن ذريعي اهو معلوم ڪيو ته اوهان جي آسپاس ماڻهن جي سرگرمين جي ڪري زمين لاءِ ڪهڙا مسئلا ۽ مشڪلاتون پيدا ٿيون آهن. هيٺ ڏنل جاءِ تي انهن کي لکو:

____

____

____

____

____

استاد لاءِ هدايت: شاگردن جي همت افزائي ڪيو ته جيئن هو انهن قدرتي وسيلن کي ڳولي لهن، جيڪي هو روزمره جي زندگيءَ ۾ ڪم ۾ استعمال ڪن ٿا. قدرتي وسيلن جي چونڊ ۾ شاگردن جي مدد ڪريو. ڪين ٻڌايو ته ڪم ڪندي ماڻهو ڪيترن ئي وسيلن کي استعمال ڪري ٿو.

www.perfect24u.com

يونٽ 7: پاڻيءَ جا ذريعا

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا Students Learning Outcomes (SLOs)

باب پهريون: پاڻي

هن باب جي پڇاڙيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- جاندارن لاءِ پاڻيءَ جي اهميت سمجهڻ.
- پاڻيءَ جي قدرتي وسيلن بابت ڄاڻ حاصل ڪرڻ.
- ٻارن جي محلي يا پاڙي ۾ پاڻيءَ جي مکيه ذريعن متعلق ڄاڻڻ.

باب ٻيو: پاڻي اسان جي گهرن تائين ڪيئن ٿو پهچي؟

هن باب جي پڇاڙيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- پاڻيءَ جي ذريعن جي اهميت کي ڄاڻڻ.
- روزمره جي زندگيءَ ۾ پاڻي ڪهڙين ڳالهين ۾ استعمال ڪجي ٿو.

باب ٽيون: پاڻيءَ جي اهميت

هن باب جي پڇاڙيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- محلي ۾ پاڻيءَ جي اهم ذريعن کي معلوم ڪرڻ.
- اهو ٻڌائڻ ته پاڻي قدرتي وسيلن کان گهرَ جي نلڪن تائين ڪيئن ٿو پهچي؟
- انسان پاڻي ڪيئن ٿا ضايع ڪن.
- پاڻيءَ جي زيان ڪرڻ سان ڪهڙا مسئلا پيدا ٿين ٿا؟

باب چوٿون: پاڻيءَ جو استعمال ۽ سنڀال

هن باب جي پڇاڙيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- اهو سمجهڻ ته صاف پاڻي فقط پيئڻ لاءِ استعمال ڪرڻ گهرجي.
- اهو ڄاڻڻ ته اهڙا ڪيترا انسان آهن، جيڪي هميشه پاڻيءَ جي اڻاٺ جو شڪار آهن.
- پاڻي بچائڻ جا طريقا تجويز ڪرڻ.

www.perfect24u.com

پاڻي

اسان کي ڄاڻ آهي تہ ڌرتيءَ جو مٿاڇرو پاڻي ۽ زمين تي ٻڌل آهي. زمين جيان، پاڻي بہ نهايت اهم قدرتي وسيلو آهي.

ڌرتيءَ جو مٿاڇرو

ڇا توهان کي خبر آهي تہ ڌرتيءَ جي مٿاڇري جو لڳ ڀڳ 75 في سيڪڙو يعني ٽي ڀاڱي چار حصو، پاڻيءَ سان والاريل آهي؟ ڌرتيءَ تي موجود اهو پاڻي گهڻي ڀاڱي کارو آهي، جيڪو سمنڊن ۽ مها ساگرن ۾ ملي ٿو. کارو يا لوڻيانيل پاڻي پيئڻ، وهنجڻ توڙي زراعت لاءِ ڪم آڻي نٿو سگهجي.

سمنڊ

www.perfect24u.com

پيئڻ، وهنجڻ ۽ پوک ڪرڻ لاءِ مني پاڻيءَ جي ضرورت آهي. منو پاڻي دريائن، ڍنڍن ۽ نهرن ڪانسواءِ زمين هيٺان پڻ ملي ٿو. مِينهن جو پاڻي بہ منو آهي.

درياءُ

ڍنڍ

کوهہ ڪوٺي زمين هيٺان پاڻي حاصل ڪجي ٿو

ڪڪر مِينهن آڻين ٿا

جڏهن سج تيز چمڪندو آهي تہ جبلن مٿان ڄميل برف رِجي پاڻي ٿيندي آهي

ڇا توهان کي خبر آهي؟

ڌرتي تي موجود ڪُل پاڻيءَ جو هڪ في سيڪڙو پاڻي استعمال جي قابل آهي. باقي کارو پاڻي آهي (سمنڊن جو پاڻي) يا هميشہ ڄميل پاڻي بہ پي نٿو سگهجي، نڪو ان کي ڌوئڻ يا پوک لاءِ استعمال ڪري سگهجي ٿو.

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) ڌرتيءَ جو مٿاڇرو ڪهڙن ٻن قدرتي وسيلن سان والاريل آهي؟

(ii) ڌرتيءَ جي مٿاڇري جو ڪيترو حصو پاڻيءَ سان ڍڪيل آهي؟

(iii) کارو پاڻي ڪٿي ملي ٿو؟

(iv) مٺو پاڻي ڪٿان حاصل ڪجي ٿو؟

(v) ڌرتيءَ تي موجود پاڻيءَ جو وڏو مقدار ڇو پي نٿو سگهجي؟

2. هيٺينءَ تصوير کي ڏسو. اوهان کي پاڻيءَ جا مختلف ذريعا نظر ايندا. ڇڏيل جاءِ تي انهن ذريعن جا نالا لکو.

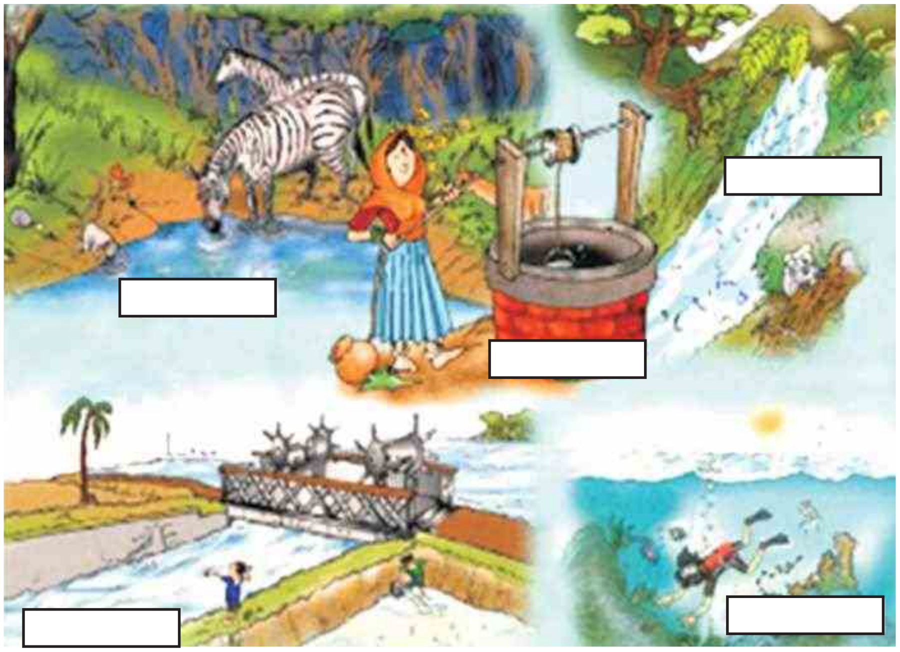

www.perfect24u.com

اسان جي گهرن تائين پاڻي ڪيئن ٿو پهچي؟

عام طور سان اسان ڪي پنهنجي گهرن ۾ پاڻي نلڪن يا کوهن مان ملي ٿو. پاڻي اسان جي گهرن جي نلڪين يا نلڪن تائين ڪيئن ٿو پهچي؟

برف سان ڍڪيل جبل

جڏهن سج چمڪي ٿو ته جبلن تي جميل برف رجي پاڻي ٿئي ٿي.

برف جو پاڻي درياءَ جي شڪل ۾

اهو پاڻي دريائن جي شڪل ۾ وهي ٿو.

پاڻي صاف ڪرڻ جا ذخيرا

دريائن مان پاڻي وڏن آبي ذخيرن ۾ گڏ ڪري ان کي صاف ڪيو ٿو وڃي. جيڪو پائيپن ذريعي اسان جي گهرن تائين پهچي وڃي ٿو.

تازو منو پاڻي

اسان جڏهن نلڪيءَ کي کوليون ٿا ته اسان کي پاڻي ملي ٿو.

www.perfect24u.com

سرگرمي:

خانن ۾ بنيادي لفظ لکو ته
جيئن جبلن کان گهر تائين پاڻي پهچڻ
جو سرشتو سلسليوار مکمل ٿي
سگهي.

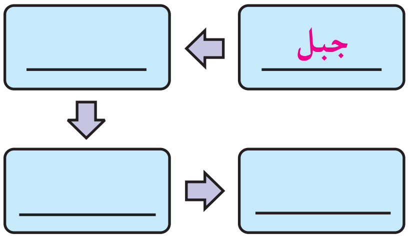

کوھ ۾ پاڻي ڪٿان ٿو اچي؟ جڏهن مينهن وسن ٿا، ته ڪجهه پاڻي زمين جذب ڪري ٿي جيڪو زمين هيٺان موجود رهي ٿو.

ٽيوب ويل

هٿ جو نلڪو

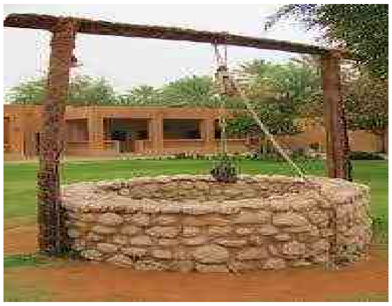
کوھ

اسان کوھ کوٽائي پاڻيءَ کي پمپ ذريعي حاصل ڪري استعمال ڪيون ٿا.

سرگرمي:

ٻنهي گلاسن ۾ پيل پاڻيءَ کي ڏسو ۽ سوالن جا جواب ڏيو.

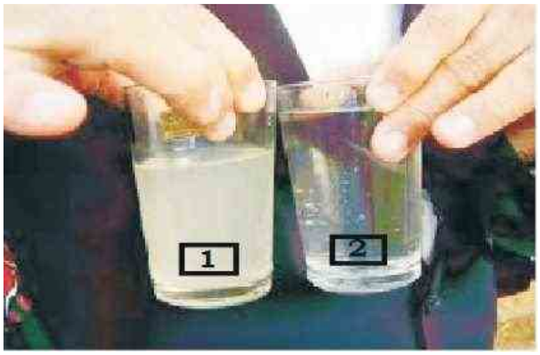

(i) جيڪڏهن توهان کي پاڻيءَ جا اهي ٻئي گلاس ڏنا وڃن، ته توهان ڪهڙي گلاس جو پاڻي پيئڻ پسند ڪندا؟ ________________

(ii) ڇو؟ ________________

www.perfect24u.com

پاڻيءَ جي اهميت

سيني جاندارن کي زنده رهڻ لاءِ پاڻيءَ جي ضرورت آهي. اسان کي پيئڻ ۽ رڌ پچاءُ لاءِ پاڻي گُهرجي. ٻوٽن جي واڌ ويجهه لاءِ پڻ پاڻي ضروري آهي.

ڪي جاندار پاڻيءَ ۾ رهن ٿا. پاڻي ئي سندن گهر آهي.

ڪي جانور ڪجهه وقت لاءِ پاڻيءَ ۾ رهن ٿا.

ماڻهو پاڻيءَ جي جهازن ۽ ٻيڙين ذريعي هڪ هنڌان ٻئي هنڌ وڃن ٿا.

ماڻهن جي جان ۽ ملڪيت کي باهه کان بچائڻ لاءِ ”باهه وسائيندڙ عملو“ پاڻي استعمال ڪري ٿو.

ڊيمن ۾ پاڻيءَ جي تيز وهڪرن مان بجلي پيدا ڪئي وڃي ٿي.

www.perfect24u.com

سرگرمي:

1. هيٺ ڏنل خاڪي ۾ پاڻيءَ جي استعمال بابت ڪي ڳالهيون ڏنل آهن:

(الف) هر چوڪڙي کي رنگ ڪيو ته جيئن خبر پوي ته توهان ڪنهن مقصد لاءِ ڏينهن ۾ ڪيترا دفعا پاڻي استعمال ڪيو ٿا.

	ڏند صاف ڪرڻ	وهنجڻ	پيئڻ	رڌ پچاءُ ڪرڻ	ٿانوَ ڌوئڻ	بوٽن کي پاڻي ڏيڻ	ڪپڙا ڌوئڻ
.6							
.5							
.4							
.3							
.2							
.1							

(ب) توهان جيڪو گراف ناهيو آهي، ان کي ڏسو ۽ هيٺين سوالن جا جواب لکو:

(i) توهان ڪهڙي مقصد لاءِ گهٽ ۾ گهٽ پاڻي استعمال ڪيو؟

____

(ii) توهان ڪهڙي مقصد لاءِ گهڻي ۾ گهڻو پاڻي استعمال ڪيو؟

____

www.perfect24u.com

باب چوٿون

پاڻيءَ جو استعمال ۽ سنڀال

منو پاڻي ڏاڍو اهم قدرتي وسيلو آهي. سڀني ماڻهن جي گهرجن لاءِ منو پاڻي جهجهي مقدار ۾ موجود ناهي، تنهن ڪري اسان کي ڏاڍي خبرداري سان ان کي استعمال ڪرڻ گهرجي.

عورتون ڏورانهين هنڌ تان پاڻي آڻينديون

- جڏهن ڏند صاف ڪرڻ لاءِ برش ڪيو ته نلڪو کولي نه ڇڏيو.
- وهنجڻ لاءِ گهٽ پاڻي استعمال ڪيو.
- گهر کي ڌوئڻ لاءِ بالٽي يا ڏول استعمال ڪريو. پائيپ سان فرش ڌوئڻ ۾ تمام گهڻو پاڻي ضايع ٿئي ٿو.
- ٿانوَ ڌوئڻ مهل نلڪي کي کولي نه ڇڏيو.
- وهندڙ ٽوٽين، نلڪن ۽ پائيپن جي ٽڪڙي مرمت ڪرايو.
- ٻين کي پاڻيءَ جي بچت ڪرڻ سيکاريو.

www.perfect24u.com

يونٽ 7 جي پڇاڙي: مشق

1. تصوير ناهي ان ۾ ڏيکاريو تہ جبلن تي جميل برف، پاڻيءَ ۾ ڪيئن تي تبديل ٿئي ۽ هيٺ وَهِي ندين ۽ دريائن جي صورت ڪيئن ٿي اختيار ڪري.

2. هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) ڌرتيءَ جي متاڇري جو وڏو حصو ڇا سان ڍڪيل آهي؟

____

(ii) لوڻاٺيل پاڻي سمندن ۽ مهاساگرن ۾ ملي ٿو. مني ۽ تازي پاڻيءَ جي ڪن بہ ٽن ذريعن جا نالا لکو.

(الف)__________ (ب)__________ (ج)__________

(iii) زيرِ زمين (زمين هينان) پاڻي ماڻهن جي گهرن تائين ڪيئن ٿو پهچي؟

____

(iv) ڪن بہ ٽن جاندار شين جا نالا لکوجن جي جياپي لاءِ پاڻي نهايت ضروري آهي.

(الف)__________ (ب)__________ (ج)__________

3. پاڻي ڪيئن استعمال ڪجي ٿو؟ هيٺين خاڪي جا سيئي خانا مڪمل ڪريو:

جانور پاڻي استعمال ڪن ٿا	مان ۽ منهنجي گهر وارا استعمال ڪن ٿا	هاري پاڻي استعمال ڪن ٿا	ٻوٽا پاڻي استعمال ڪن ٿا

www.perfect24u.com

4. هيٺ ڏنل تصويرن پرسان ڏنل خانن ۾ ٻڌايو ته اها ڪهڙي آبي (پاڻي) ذريعي جي تصوير آهي؟

5. ٻڌايو ته ماڻهو ڪهڙيءَ طرح پاڻيءَ کي ضايع ڪن ٿا هنن کي ائين ڪرڻ بدران ڇا ڪرڻ گهرجي؟
(هڪ خاڪو بڻايو. تصوير کي آڏو رکي، شاگردن کي سمجهايو ته اسان ڪهڙي مطلب ۽ مقصد سان ائين ڪيون ٿا).

(i) ________________________________

(ii) ________________________________

(iii) ________________________________

(iv) ________________________________

(v) ________________________________

www.perfect24u.com

يونٽ 8: ٻوٽا- انهن جا ڀاڱا ۽ فائدا

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا Students Learning Outcomes (SLOs)

باب پهريون: اسان جي آسپاس موجود ٻوٽا

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- انهن ٻوٽن جا نالا ۽ سڃاڻپ ڪري سگهن جيڪي هنن جي آسپاس موجود آهن.
- ٻوٽن جي مختلف ڀاڱن ۽ حصن کي سڃاڻي سگهن.

باب ٻيو: ٻوٽن جا ڀاڱا ۽ انهن جا فائدا

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- پاڙ، پن ۽ گل جي فائدن کي ٻڌائي سگهن.
- مختلف قسم جي پنن بابت ڄاڻ ڏيئي سگهن.
- جن ٻوٽن جون پاڙون کاڌي جي ڪم اچن ٿيون انهن جي سڃاڻپ ڪري سگهن.
- هنن جي آسپاس جيڪي ٻوٽا ٿين ٿا انهن مان کهڙا گل ڏين ۽ کهڙا گل نٿا ڏين، انهن جا نالا ٻڌائي سگهن.
- اهو ٻڌائي سگهن تہ ٻوٽي جي واڌ ويجهہ لاءِ سٺي زمين ۽ پاڻي درڪار آهي.
- ٻوٽن جا فائدا ٻڌائي سگهن (کاڌي، ڪپڙي ۽ پناهہ وغيره).

www.perfect24u.com

اسان جي آسپاس موجود ٻوٽا

اوهان پهرئين ڪلاس ۾ پڙهي آيا آهيو ته اسان جي آسپاس انيڪ ٻوٽا موجود آهن. ڇا توهان ڪن ٻوٽن جا نالا ٻڌائي سگهو ٿا؟ اهي جيڪي اوهان جي گهر، اسڪول، پر واري پارڪ يا ٻنين ۾ ٿين ٿا.

ٻوٽا فطرت جي سهڻين سوکڙين مان هڪ سوکڙي يا تحفو آهن. انهن مان اسان کي ڪيترائي فائدا حاصل ٿين ٿا.

سرگرميون:

1. پنهنجي آسپاس موجود ڪن به ٽن ٻوٽن جا نالا لکو.

(i)__________ (ii)__________ (iii)__________

2. تصويرن ۾ ڏيکاريل ٻوٽن جا نالا انهن جي هيٺان لکو:

__________ __________ __________ __________

www.perfect24u.com

ٻوٽن جا ڀاڱا ۽ انهن جا فائدا

توهان پهرئين ڪلاس ۾ پڙهي آيا آهيو ته ٻوٽن جا ڪيترا ڀاڱا يا حصا آهن.
ڇا توهان ٻوٽي جي ڀاڱن جا نالا ٻڌائي سگهو ٿا؟
گل، پن، ٿڙ ۽ پاڙون ٻوٽي جا ڀاڱا آهن.

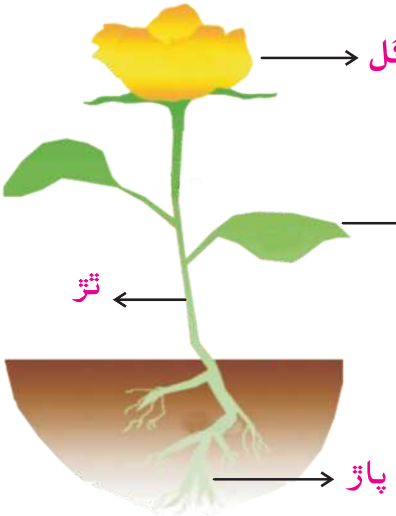

ٻوٽي جو هر هڪ حصو يا ڀاڱو، ڪنهن نه ڪنهن طرح ٻوٽي لاءِ مددگار ثابت ٿئي ٿو.
ايندڙ صفحن ۾ توهان پڙهندؤ ته ٻوٽي جو هر هڪ ڀاڱو ان جي واڌ ويجهه ۽ اوسر ۾ ڪهڙو ڪم ڪري ٿو.

سرگرمي:

ٻوٽي جي تصوير ناهيو. ٻوٽي جي ڀاڱن تي چٽڪي لڳايو ۽ ان ۾ رنگ ڀريو .

www.perfect24u.com

پاڙون

سيني ٻوٽن کي پاڙون آهن. پاڙون زمين اندر پيهي وڃن ٿيون. انهن پاڙن جون ڪيترين ئي شاخون ۽ تندون آهن. پاڙن جا هيٺيان فائدا آهن.

1. پاڙن جي ڪري ٻوٽو مضبوطيءَ سان هڪ هنڌ قائم بيهي سگهي ٿو.

سرگرمي:

هڪ ٻوٽي کي پاڙن سميت صحيح سلامت آڻيو. پاڙن کي چڱيءَ طرح چڪاسيو. انهن تي لڳل مٽي ڇنڊيو.

هاڻي پاڙ جي وري جانچ ڪريو. هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) توهان ڇا ڏٺو؟ ______________________

(ii) پاڙ کي مٽي ڇو لڳل هئي؟ ______________________

(iii) پاڙون زمين هيٺان ڇو ٿيون ڄمن؟ ______________________

(iv) پاڙن کي ننڍيون شاخون ڇو آهن؟ ______________________

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي ٻڌايو ته پاڙون زمين اندر ٿين ٿيون. اهي اندر ئي اندر ڦهلجي ۽ پکيڙجي وڃن ٿيون ان ڪري مٽي ٻوٽو هڪ هنڌ قائم بيهي رهي ٿو. ٻارن کي ٻڌايو ته پاڙون کهڙيءَ ريت زمين مان پاڻي ۽ غذائي حصا جذب ڪري ٻوٽي جي مختلف ڀاڱن تائين پهچائين ٿيون.
سرگرمي ۾ ڏنل سوال جو مناسب جواب: پاڻي سوٽي ڪپڙي يا ڪاغذي ٽوال جي مٿين حصن ۾ پهچڻ لڳندو.

www.perfect24u.com

2. پاڙون زمين اندر موجود پاڻي ۽ ڪارائتا غذائي جزا ڪٽي سڄي ٻوٽي تائين پهچائين ٿيون.

سرگرمي:

گهربل شيون

- سوٽي ڪپڙي جو ٽڪرو يا ڪاغذي ٽوال
- پاڻي سان ڀريل ڪوپ

طريقو

پاڻي سان ڀريل ڪوپ ڪٽو. ڪاٽن ڪلاٿ (سوٽي ڪپڙي) يا ڪاغذي ٽوال جي ڪنڊ پاڻيءَ ۾ ٻوڙيو. چڱيءَ طرح ڏسو ته ڇا ٿو ٿئي؟

توهان ڇا ڏٺو؟____

3. ڪي پاڙون پاڻ وٽ کاڌو سنڀالي رکن ٿيون. اهڙيون پاڙون اسان جي کائڻ جي ڪم اچن ٿيون جهڙوڪ موري، گجر ۽ ڪچالو.

ڪچالو

گجر

موري

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. هينيان خال ڀريو. لفظن واري خاني کان مدد وٺو.

ڪاڏي	چمن	پاڙن	مدد

(i) پاڙون زمين اندر ___________ ٿيون.

(ii) پاڻي ۽ ٻيا غذائي جزا، ٻوٽي جي ________ ۾ جذب ٿين ٿا.

(iii) اسان ڪن ٻوٽن جون پاڙون ____________ طور استعمال ڪندا آهيون.

(iv) پاڙون، ٻوٽن کي سڌو بيهڻ ۾ _________ ڪن ٿيون.

2. ٽي پاڙون جيڪي توهان ڪائيندا آهيو انهن جون تصويرون ناهيو، نالا لکو ۽ رنگ ڪريو.

ٿڙ

ٻوٽي جي پاڙن ۽ پنن جي وچ واري ڀاڱي کي ٿڙ يا ڏانڊي سڏجي ٿو. ٿڙ مان هينيان فائدا آهن.

1. ٿڙ جي ڪري ٻوٽو سڌو سنئون بيهي ٿو.
2. ٿڙ، ٻوٽي جي ٽارين، پنن، گلن ۽ ميون کي ٽيڪ ڏئي ٿو.
3. ٿڙ ذريعي پاڻي پاڙن مان پنن تائين پهچي ٿو جيڪي ٻوٽي جو کاڌو تيار ڪن ٿا.
4. ڪي ٻوٽا پنهنجي کاڌي جو ذخيرو ٿڙن ۾ گڏ ڪندا آهن. اسان ڪن ٻوٽن جا ٿڙ ڪائيندا آهيون جهڙوڪ ڪمند.

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي سمجهايو ته اهو ٿڙ جو ڪم آهي ته پاڻيءَ کي پنن ۽ گلن تائين پهچائي. اهو پوري ڪاني (Straw) جيان پاڻي مٿي چوسي يا ڇڪي ٿو.

www.perfect24u.com

سرگرمي:

گهربل شيون

- هڪ گلاس
- پن گوبي ٽڙ سميت
- غذائي رنگ (ڳاڙهو يا نيرو، مس بہ استعمال ڪري سگهجي ٿي)
- پاڻي

طريقو:

پاڻيءَ سان اڌ گلاس ڀريو، ٽڙ سميت پن گوبي پاڻيءَ واري گلاس ۾ وجهو، پاڻيءَ ۾ غذائي رنگ ملايو. گلاس ۾ پاڻيءَ جي ليول تي نشان لڳايو. ٽن ڏينهن تائين چڪاسيندا رهو تہ پن گوبي ۽ پاڻي ۾ ڇا ٿو ٿئي؟ هيٺين خاڪي ۾ پنهنجي جانچ جا نتيجا ڄاڻايو.

ڏينهن	گلاس ۾ پاڻي جي سطح (ليول)	پن گوبيءَ جو رنگ
.1		
.2		
.3		

هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) شروعات ۾ پن گوبي جو رنگ ڪهڙو هو؟

(ii) تجربي جي پڇاڙي تي پن گوبيءَ جو رنگ ڪهڙو ٿيو؟

(iii) پن گوبيءَ جو رنگ مَتجَڻ جو ڪهڙو سبب هو؟

(iv) ٽُڙ جو ڪم ڪهڙو آهي؟

---

www.perfect24u.com

پَنَ

پن، ٻوٽي جي ٿڙ ۽ ٽارين ۾ ٿيندا آهن.
ڪي ڏاڍا سادا پن آهن يعني فقط هڪ پن ٿڙ سان لاڳاپيل هوندو آهي.
ڪي وري گڏيل يا ڳتيل پن هوندا آهن يعني ڪيترائي پن ٿڙ سان چنبڙيل هوندا آهن.

گڏيل پن

سادو پن

پَنَ گهڻو ڪري ساوا ٿين ٿا. ڪي پن تہ سڄو سال ساوا هوندا آهن. اهي سدا-ساوا پن سڏبا آهن ٻيا پن پورا بادامي رنگ جا ٿي ڏانديءَ تان ڪري پون ٿا.

پنن جا مختلف ڊول ۽ شڪليون آهن،ڪي بنهہ ننڍا تہ ڪي وڏا پن ٿين ٿا. ڪي پن تہ مرڪو سُئيءَ وانگر سنهڙا ۽ چنهبدار آهن، اهي سادا لسا پن آهن. تہ ڪي ڪناريدار (Margins) ٿين.

ڪناريدار (مارجنس)

سادا لسا پن

سئيءَ جهڙا پن

www.perfect24u.com

پنن جا ڪم ۽ فائدا هيٺ ڏجن ٿا:

1. پن ٻوٽي لاءِ کاڌو تيار ڪن ٿا. اهي پاڻي ۽ ڪاربن ڊاءِ آڪسائيڊ هوا مان ڪڍن ٿا ۽ سج جي تپش کي جذب ڪري ٻوٽي کي غذا يا کاڌو فراهم ڪن ٿا.

2. اسان ڪن ٻوٽن جا پن کاڌي ۾ استعمال ڪيون ٿا جهڙوڪ پالڪ، ڦودنو، ساوا ڌاڻا ۽ هُرٻو وغيره.

پالڪ جا پن

ڦودني جا پن

ساون ڌاڻن جا پن

هُرٻو

www.perfect24u.com

سرگرمي:

هيٺ ڏنل خاڪي جي خانن ۾ مختلف قسمن جا پن ڏيکاريا ويا آهن. (✓) جو نشان لڳايو.

سادن ۽ لسن پنن لاءِ 1 جي انگ تي

ڳنڍيل پنن لاءِ 2 جي انگ تي

سئيءَ جهڙن پنن لاءِ 3 جي انگ تي

1	2	3

1	2	3

1	2	3

1	2	3

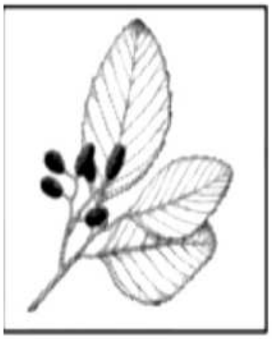

1	2	3

1	2	3

1	2	3

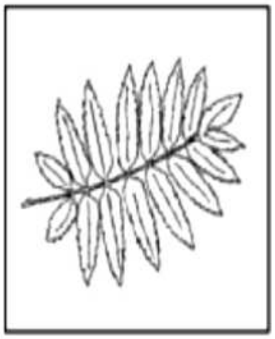

1	2	3

1	2	3

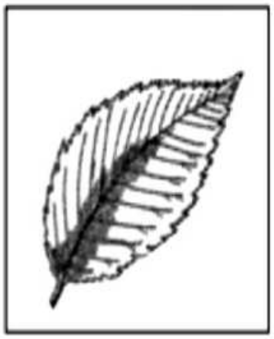

1	2	3

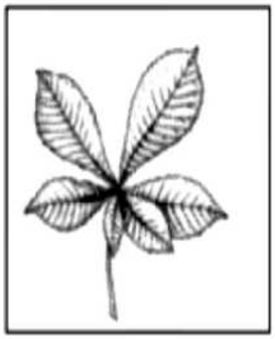

1	2	3

1	2	3

www.perfect24u.com

گل

گُلَ ٻوٽن جو رنگين ۽ سهڻو ڀاڱو آهن. گلن جا هيٺيان ڪم ۽ فائدا آهن:

1. گلن جي سهڻي رنگت ۽ وڻندڙ خوشبوءِ پوپٽ ۽ ماکيءَ جي مکين کي پاڻ ڏانهن ڇڪي ٿي. پوپٽ ۽ ماکيءَ جون مکيون ٻوٽي جي ڦرِجَڻ ۾ مدد ڏين ٿيون.

پوپٽ ۽ ماکيءَ جي مک گُلن جي مٿان

2. گلن مان ئي ڪيترا ميوا ٿين ٿا جيڪي اسين مزي سان کائون ٿا جهڙوڪ انب ۽ نارنگيون وغيره. ميوي ۾ ٻج ٿئي ٿو جيڪو نون ٻوٽن کي جنم ڏئي ٿو.

انب جو وڻ گلن (ٻور) سان

گُل مَيون سان گڏ

پڪل انب

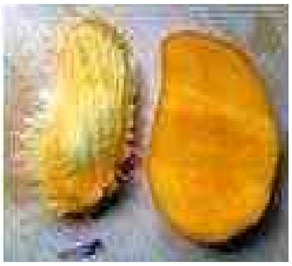

انب جي ڪکڙي (ٻج)

3. گل اسان جي ماحول ۾ سونهن پيدا ڪن ٿا.

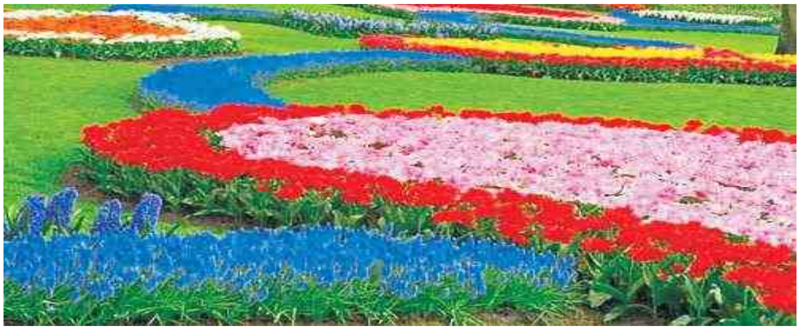

گلن وارا ۽ گلن ڪانسواءِ ٻوٽا

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي سمجهايو ته ڪهڙي سبب جي ڪري گل تيز چٽن ۽ روشن رنگن وارا ٿين ٿا. شاگردن کي ٻڌايو ته ٻوٽن جو ڦُرُ ڪٽي ٿئي ٿو ۽ مئگنيفائننگ گلاس (وڏو ڪري ڏيکاريندڙ شيشي) جي مدد سان ڦر ۽ ٻُور جي ڇڪاس ڪن. هنن کي سمجهايو ته ڦرجڻ جي عمل ۾ هنن جو ڪهڙو ڪردار آهي. ڦرِجَڻ بابت هنن کي معلومات ڏيو ۽ ٻڌايو ته گل جو ڪم آهي ته ٻج تيار ڪري.

www.perfect24u.com

سيئي ٻوٽا گل ڪونہ ٿا ڏين.

اهي ٻوٽا جيڪي گُلَ ۽ ٻج پيدا ڪن ٿا انهن کي ”گلن وارا“ ٻوٽا سڏجي ٿو.

سورج مُکيءَ جو گل

گلاب جو گُل

اهي ٻوٽا جيڪي گل ۽ ٻج پيدا نہ ٿا ڪن انهن کي ”گلن ڪانسواءِ“ ٻوٽا چئبو آهي.

سرگرميون:

1. هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) گل تيز ۽ چٽن رنگن وارا ڇو ٿيندا آهن؟

______

(ii) ڇا توهان ڪڏهن ڪنهن جيت، پوپٽ يا ماکيءَ جي مک کي گلن تي ويٺل ڏٺو آهي؟ اُهي جيت اُتي ڇا ٿا ڪن؟

______

(iii) گلن جا مکيہ ڪم ڪهڙا آهن؟

______

2. هيٺ ڏنل خانن ۾ تصويرون ٺاهي ٻڌايو تہ گل مان ميوو (ٻج سميت) ۽ ٻج نئين ٻوٽي ۾ ڪيئن ٿو تبديل ٿئي؟

زيتون جو گل	زيتون جو ميوو	زيتون جو ٻج	زيتون جو نئون ٻوٽو

www.perfect24u.com

يونٽ 8 جي پڄاڻي: مشق

1. (الف) هڪ ٻوٽي جي تصوير ٺاهي ان کي رنگ ڏيو. ٻوٽي جي مختلف ڀاڱن تي ليبل (چٺڪي) لڳائي انهن جا نالا لکو.

(ب) ٻوٽي کي اُسرڻ لاءِ ڪهڙين شين/ ڳالهين جي ضرورت آهي؟

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(iv) ______________________________

2. هينيان خال ڀريو. لفظن واري خاني مان صحيح لفظ جي چونڊ ڪريو.

گل	ميوو	ٿڙ	پاڙ	ڪاڙهو

(i) پاڙون زمين مان ______________ کڻي ٿيون.

(ii) وڻ جي وچئين سڌي حصي کي __________ چئبو آهي.

(iii) ٻوٽي جي رنگين ڀاڱي کي ______________ چوندا آهن.

(iv) پَنَ، ٻوٽن لاءِ ______________ تيار ڪن ٿا.

(v) گلن مان ______________ پيدا ٿئي ٿو.

www.perfect24u.com

3. تصويرن کي ڏسي، هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) ٻوٽن جا نالا لکو:

1. ______________________________

2. ______________________________

(ii) ڪهڙي لحاظ سان اهي ٻوٽا هڪجهڙا آهن؟

____

(iii) هنن ٻوٽن ۾ مختلف ڳالهيون ڪهڙيون آهن؟

(جيڪي ٻه مختلف ڳالهيون، اوهان ڳولي سگهو ، انهن جي تلاش ڪيو. هنن جي پنن، ڏاندين/ٽڙن، ٽارين گلن ۽ ميون (جيڪڏهن هجي ته) (اهڙو خاڪو تيار ڪيو جهڙو ٽيڪسٽ ڪاپيءَ ۾ ڏنل آهي) .

www.perfect24u.com

3. (الف) هيٺ ڏنل تصوير کي چڱيءَ طرح چڪاسيو. ڪن ڀاڄين تي 0 کان 10 تائين جا انگ ڏنا ويا آهن. ٻڌايو ته اها ڀاڄي ٻوٽي جو ڪهڙو ڀاڱو سڏجي ٿي.

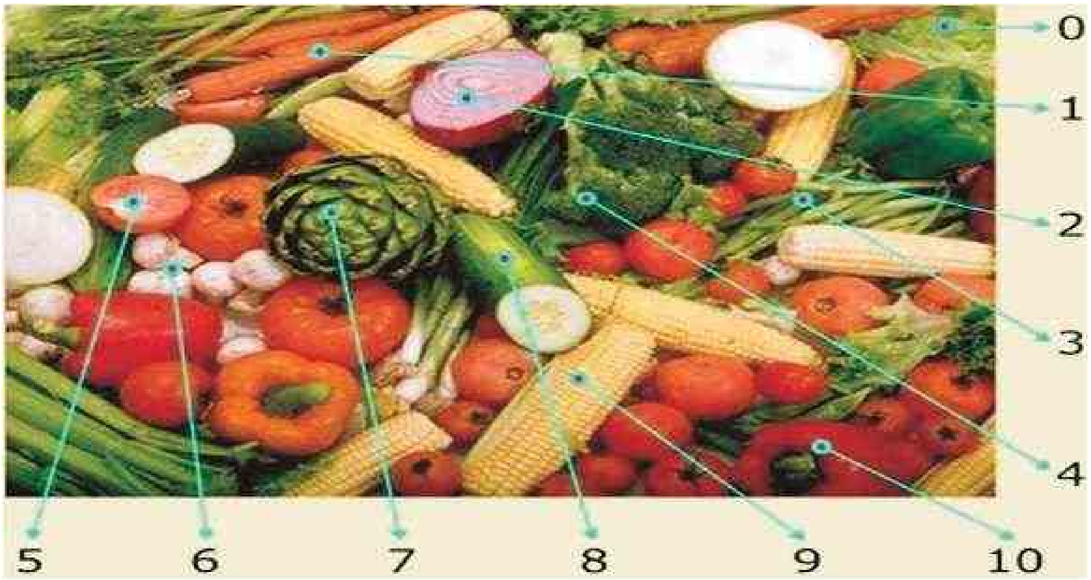

هيٺ ڏنل خاڪي کي مڪمل ڪيو.

ٻوٽي جو ڀاڱو	ڀاڄيءَ جو نالو	انگ
		0
		1
		2
		3
		4
		5
		6
		7
		8
		9
		10

www.perfect24u.com

(ب) هيٺ ڪن ٻوٽن جون تصويرون ڏنيون ويون آهن. ڏنل ليڪ تي لکو تہ اهو ”گلن وارو“ ٻوٽو آهي يا ”گلن کانسواءِ“.

____

____

____

____

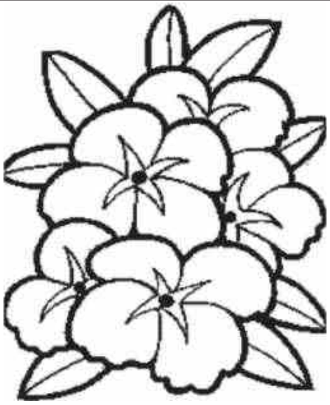

____

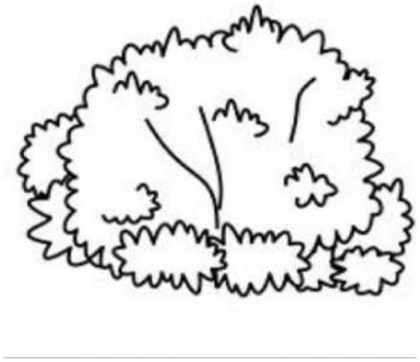

____

www.perfect24u.com

واڌو يا اضافي سرگرميون

1. پنهنجي پسند جي ميوي جي ٻج سميت تصوير ٺاهيو.

2. ٻوٽا اسان لاءِ ڪهڙين ڳالهين جي ڪري ڪمائتا ۽ فائديمند آهن؟ لفظن واري خاني مان لفظن جي چونڊ ڪريو.

صاف هوا - ڪاٺو - پکين جي پناهه گاهه - اسان لاءِ چانوَر-ڪاٺ-سهٽو ماحول

فرنيچر-پنو-ڪپڙو- دوا-ٻارڻ-ڪپهه

ٻوٽا ڏين ٿا	اسان ٻوٽن مان ٺاهيون ٿا

استاد لاءِ هدايت: ٻارن کي چڱي طرح سمجهايو ته ٻوٽن جي ڪهڙي اهميت آهي. ڪين اهو به سمجهايو ته جيڪو اسان ٻوٽن مان حاصل ڪيون ٿا ۽ جيڪي اسان ٻوٽن مان ٺاهيون ٿا ان وچ ۾ ڪهڙو فرق آهي.

www.perfect24u.com

3. ٻن ميون جا نالا لکو جن ۾ ٻج آهي ۽ ٻن اهڙن ميون جا نالا لکو جن ۾ ٻج ناهي.

(الف) ٻہ ميوا جن ۾ ٻج آهي:

(i) ____________________ (ii) ____________________

(ب) ٻہ ميوا جن ۾ ٻج ناهي:

(i) ____________________ (ii) ____________________

جانچ:

4. ٻہ پنن وارا ٻوٽا کڻو. هڪ ٻوٽي جا پن ڏاڍي خبرداريءَ سان ڌار ڪيو. ٻنهي ٻوٽن کي اس ۾ رکو ۽ ڪجهہ هفتن لاءِ باقاعدگيءَ سان انهن کي پاڻي بہ ڏيندا رهو ۽ انهن جي سنڀال بہ ڪندا رهو. جيڪڏهن ان ٻوٽي ۾ جن جا پن توهان چني ڇڏيا هئا، نوان پن ظاهر ٿين تہ انهن کي پٽي ڇڏيو. چڱيءَ طرح جانچي ڏسو تہ ٻنهي ٻوٽن ۾ ڪهڙيون تبديليون ۽ اثر ظاهر ٿين ٿا. انهن کي پني تي لکو.

____

____

____

____

بيشڪ، پنن کانسواءِ ٻوٽو کاڌو پيدا ڪري نہ سگهندو ۽ مري ويندو.

www.perfect24u.com

يونٽ 9: اسان جي آسپاس رهندڙ جانور

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا Students Learning Outcomes (SLOs)

باب پهريون: اسان جي آسپاس رهندڙ جانور

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- انهن جانورن بابت ٻڌائي سگهن جيڪي هو پنهنجي ماحول ۾، هوا، پاڻي ۽ زمين تي ڏسن ٿا.
- هو، اِهو بہ سمجهي ويندا تہ جيڪي جانور خشڪيءَ تي رهن ٿا، اُهي هوا ۽ پاڻيءَ ۾ رهندڙ جانورن کان ڪيترين ڳالهين ۾ مختلف آهن.

باب ٻيو: جانورن جي رهڻ جا هنڌ ۽ جايون

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- سڀني جانورن کي ٻچا آهن جيڪي وڏي وڏا ٿين ٿا.
- مختلف جانورن ۽ انهن جي ٻچن کي ڪهڙن نالن سان سڏجي ٿو. (گهوڙو: وڇيرو-هنج پکي: سِگنيٽ، ڏيڏر: ڏيڏرڙو (tadpole)- پوپٽ:

باب ٽيون: جانورن جي رهڻ جون جايون

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- جانورن کي بہ پنهنجي گهرن ۽ پناهہ جي ضرورت آهي.
- جانورن جي رهڻ جي هنڌن ۽ جاين جي نالن بابت ڄاڻ

باب چوٿون: جانور ۽ انهن جا ڦَرَ ۽ ٻچا

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- ڪن جانورن جا ٻچا پنهنجي وڏن جهڙا نظر نہ ايندا آهن (ڏيڏر ۽ پوپٽ).
- انهن جانورن بابت ٻڌائي سگهن جيڪي پنهنجي ٻچن کي کير پيارين ٿا ۽ انهن جي نيستائين سار سنڀال لهن ٿا، جيسين اهي وڏا نہ ٿا ٿي وڃن.

www.perfect24u.com

اسان جي آسپاس رهندڙ جانور

اسان جي چوڌاري ڪيترائي جانور رهن ٿا.
ڇا توهان انهن مان ڪن جانورن جا نالا ٻڌائي سگهو ٿا؟

جانور بہ اسان جيان ساهوارا آهن. هنن کي بہ زنده رهڻ لاءِ پاڻي، کاڌي، هوا ۽ گهر جي ضرورت آهي. اهي هلي ڦري، وڌي ويجهي سگهن ٿا. انهن کي ٻچا بہ ٿين جيڪي وڏا ٿي جوان ٿين ٿا.

سرگرمي:

ڪن بہ اهڙن پنجن (5) جانورن جا نالا لکو جيڪي توهان جي آسپاس ماحول ۾ موجود آهن.

(i) ________________________

(ii) ________________________

(iii) ________________________

(iv) ________________________

(v) ________________________

www.perfect24u.com

جانورن جي رهڻ جا هنڌ ۽ جايون

جانور مختلف هنڌن تي رهن ٿا.

ڪي جانور خشڪيءَ تي رهن ٿا. انهن کي خشڪيءَ جا جانور چئجي ٿو.

گهوڙو

ڍڳي

ڪتو

خشڪي تي رهندڙ ڪن جانورن کي هلڻ ۽ ڊوڙڻ لاءِ ٽنگون آهن ۽ ٻيا ريڙهيون پائي اڳتي وڌن ٿا.

نانگ

سانپو

ڪي جانور جهڙوڪ پکي ۽ جيت زمين تي به رهن ٿا ته هوا ۾ به اڏامي سگهن ٿا. انهن کي خشڪيءَ تي هلڻ لاءِ ٽنگون ۽ هوا ۾ اڏامڻ لاءِ پر هوندا آهن، هنن جا جسم ڏاڍا هلڪا ٿين ٿا تنهن ڪري سولائيءَ سان اڏامي سگهن ٿا.

ڪاڪروچ

ڪبوتر

مک

www.perfect24u.com

ڪي جانور پاڻيءَ ۾ رهن ٿا. انهن کي ”آبي“ يا ”پاڻيءَ جا جانور“ سڏجي ٿو. انهن جانورن جا جسم سنها آهن ۽ اهي ڪنپڙاٽين جي مدد سان تري سگهن ٿا.

پاڻيءَ جا جانور (مختلف مڇيون)

ڪي جانور پاڻيءَ ۽ خشڪيءَ تي رهن ٿا.انهن کي reptiles ريڙهيون پائيندڙ جانور (سُرندڙ ساهه وارا) سڏبو آهي.

انهن کي خاص قسم جا پير ٿين ٿا، جن جي مدد سان هو زمين تي هلي ۽ پاڻيءَ ۾ تري سگهن ٿا.

واڳون پاڻيءَ ۾

واڳون خشڪيءَ تي

ڪُمي پاڻيءَ ۾

ڪُمي خشڪيءَ تي

ڇا توهان کي خبر آهي؟

ڪي جانور برفاني علائقن ۾ رهن ٿا. هنن جي جسم تي پشم هوندي آهي جيڪا انهن کي سرديءَ کان محفوظ رکي ٿي. مثال برفاني رڇ.

اُٺ بيابان ۾ رهندا آهن. انهن کي ڏُوها هوندا آهن جن ۾ پاڻي ۽ کاڌو ڪيترن هفتن لاءِ ذخيرو ڪري رکندا آهن.

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. خاني ۾ ڄاڻايل جانور هيٺ ڏنل تصوير ۾ ڪهڙي جاءِ تي رهن ٿا.

مڇي-	طوطو-	ڏيڏر-	بدڪ-	پولڙو-	نانگ-	هرڻ

2. هيٺين خانن ۾ ٽن جانورن جا نالا لکو:

(i) چئن ٽنگن وارا جانور ________،________،________

(ii) پَرن وارا جانور ________،________،________

(iii) سُرندڙ جانوررڙهيوں پائيندڙ جانور ________،________،________

(iv) ڪنيڙاٽين وارا جانور ________،________،________

3. هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) پکي پنهنجي پَرن سان ڇا ڪندا آهن؟________

(ii) مڇي پنهنجي ڪنيڙاٽين سان ڇا ڪندي آهي؟________

(iii) پنهنجي ڄاريدار يا جهليدار پيرن سان بدڪ ڇا ٿي ڪري سگهي؟________

(iv) گهوڙو پنهنجي ٽنگن سان ڇا ٿو ڪري؟________

(v) جيت پنهنجي پَرن سان ڇا ٿا ڪن؟________

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي سمجهايو ته قدرت طرفان جانورن کي ڌار ڌار جسماني بناوتون عطا ڪيل آهن ته جيئن انهن کي پنهنجي ماحول ۾ رهڻ ۾ سهوليت ٿئي. مثال طور زميني جانورن کي ٽنگون آهن ته جيئن هلي ۽ ڊوڙي سگهن. مڇين جا جسم هلڪا ۽ سنها آهن.ڪنيڙاٽين ذريعي پاڻي ۾ سولائيءَ سان تري سگهن ٿيون.

www.perfect24u.com

جانورن جي رهڻ جون جايون

اسان وانگر جانور به گهرن ۾ رهن ٿا. انهن جا گهر مختلف قسمن جا هوندا آهن جيڪي هنن کي جُهڙي ڦُڙي ۽ گرمي سرديءَ کان محفوظ رکن ٿا ۽ پڻ دشمنن جي حملي کان بچائين ٿا. ڪي جانور قدرتي ماحول ۾ رهن ٿا، ته ڪي وري پنهنجا گهر ۽ رهڻ جون جايون ناهي انهن ۾ رهن.

شينهن، چيتا ۽ رڇ ڇُرن ۾ رهن جن کي غارون چوندا آهن.

ڪي جانور زمين اندر ٻِرن ۾ رهن. انهن جي گهرن کي ڏَرِ يا ٻُرَ چون. سها، نوريئڙو ۽ انڌا ڪئا (Moles) زمين ۾ ٻِرڪري انهن ۾ رهن.

ڪي جانور وڻن ۾ رهن. يولڙا ۽ جيت وڻن تي رهن ٿا.

www.perfect24u.com

پکي پنهنجا گھر وڻن ۾ ٺاهين.
انهن جي گھرن کي آکيرا چئبو آهي.

ماکيءَ جي مک جو گھر سندس مانارو هوندو آهي.

ڪوريئڙو پنهنجو ڄار اُڻي اُن ۾ رهي.

مڇي پاڻيءَ ۾ رهي. پاڻي سندس گھر آهي.

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. هيٺين آکاڻي پڙهي سوالن جا جواب ڏيو:

ننڍڙو بَنِي (Bunny)

هڪڙي ڏينهن شاهي شينهن پنهنجي جنم ڏينهن تي، جهنگ جي سڀني جانورن کي دعوت ڏني. سڀ جانور آيا پر موڳي مڇي ڪانه آئي ڇاڪاڻ ته اها پاڻيءَ کان سواءِ زنده رهي نه ٿي سگهي. سڀني جانورن کي دعوت ۾ ڏاڍو مزو آيو. جڏهن پارٽي ختم ٿي ته سڀ پنهنجي گهرن ڏانهن روانا ٿيا سواءِ ننڍڙي بَنِي جي. هن جا ماءُ پيءُ ڏاڍا پريشان ٿيا جڏهن هو پنهنجي ٻر ۾ ڪونه پهتو. ٻئي بَنيءَ کي ڳولڻ لاءِ جهنگ ۾ نڪري پيا. پهريان هو اينٽوني ماڪوڙيءَ جي ٽڪريءَ تي ويا پر اتي ننڍڙي بَنِي ڪانه هئي پوءِ اهي شاهي شينهن جي غار ڏانهن ويا. سگهاري سرڻ جي آکيري ۾ ڏنائون پر هن جو پتو نه پيو. ننڍڙي بنيءَ جي ماءُ پيءُ سان جهنگل جا ٻيا سڀ جانور گڏجي بنيءَ کي ڳولڻ لڳا، شرارتي پولڙي هنن کي پنهنجي وڻ تان آواز ڏنو ته هن ننڍڙي بنيءَ کي درياءَ جي طرف ويندو ڏٺو هو. سڀ جانور اوڏانهن ويا ته بني کين ملي ويو. ننڍڙي بنيءَ هنن کي ٻڌايو ته هو موڳي مڇيءَ ڏانهن ويو هو ته جيئن هن کي خوش ڪري سگهي ڇاڪاڻ ته دعوت ۾ نه اچي سگهڻ جي ڪري هوءَ ڏاڍي اُداس ٿي وئي هئي. سڀئي جانور بنيءَ جي انهيءَ ڳالھ تي فخر محسوس ڪرڻ لڳا. هنن کي اتي موڳي مڇيءَ سان ٻي دعوت ڪائيندي ڏاڍو مزو آيو.

استاد لاءِ هدايت: ڪلاس ۾ شاگردن کي آکاڻي پڙهي ٻڌايو ۽ انهن کان زباني سوالن جا جواب پڇو.

www.perfect24u.com

(i) جهنگ جي جانورن کي جنم ڏينهن جي دعوت ڪنهن ڏني؟ ____________

(ii) ننيڙي ٻنيءَ کي ڳولڻ لاءِ هن جا ماءُ پيءُ پهريان ڪاڏي ويا؟____________

(iii) غار ۾ ڪير رهندو هو؟____________

(iv) شرارتي پولڙو ڪٿي رهندو هو؟____________

(v) ننيڙو ٻنِي هنن کي ڪٿي لڌو؟____________

(vi) ننيڙو ٻنِي درياءَ پاسي ڇو ويو هو؟____________

2. جانور مختلف جاين تي رهندا آهن. ليڪ ڪڍي، جانور کي پنهنجي رهائش واري هنڌ يا گهر سان ملايو.

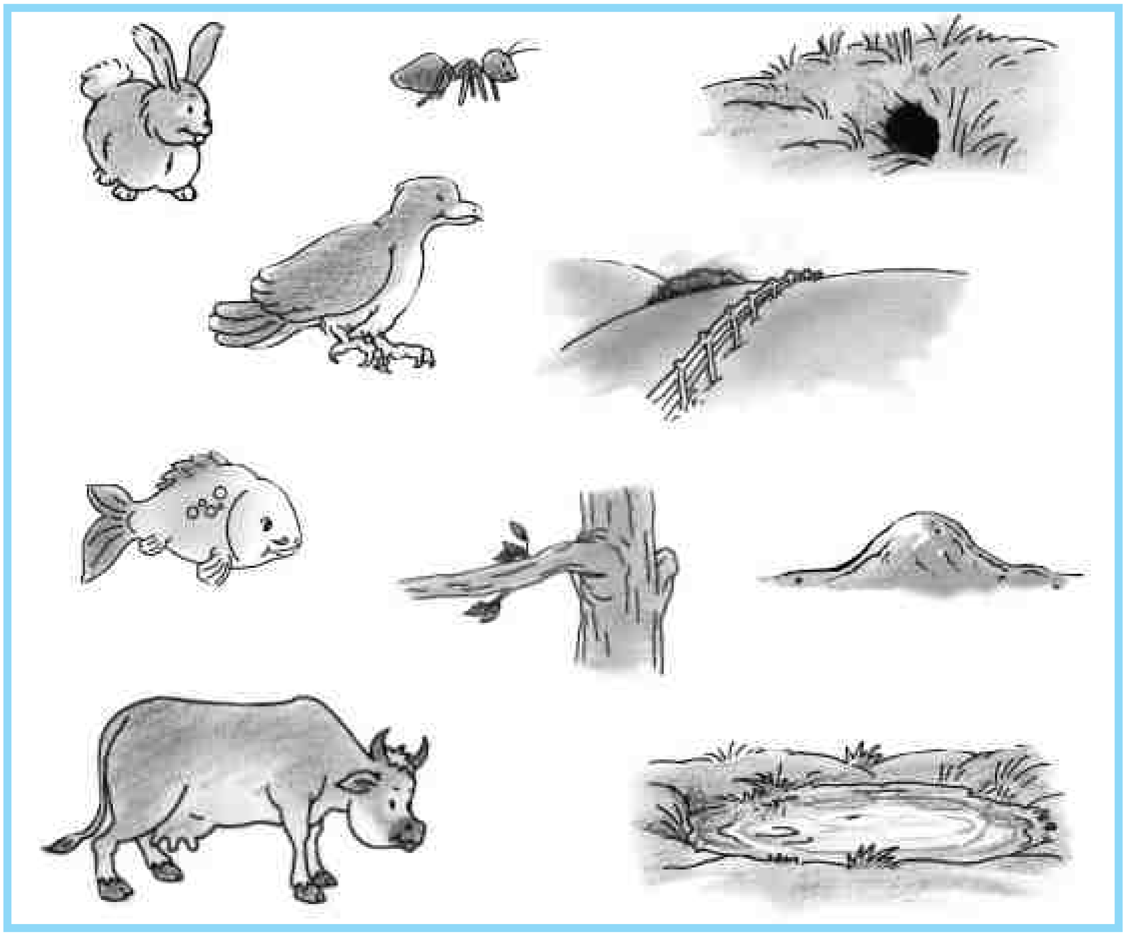

www.perfect24u.com

باب چوٿون

جانور ۽ انهن جا ڦَرَ ۽ ٻچا

سڀني جانورن کي ڦَرَ يا ٻچا ٿين. ڪي جانور جهڙوڪ ڪڪڙيون، ڪڇون ۽ نانگ آنا لاهين. اهي آنن تي آرو ڪن ۽ ڪجهه ڏينهن ڪانپوءِ انهن مان ٻچا ڦٽن.

نانگ

ڪڇون

ڪڪڙ

سرگرمي:

پکين جي ٻچن کي چوزا چوندا آهن.
تصويرون سامهون ڏنل جملن جي لحاظ سان هيٺ مٿي ٿيل آهن.
ليڪ ذريعي تصوير کي صحيح جملي سان ملايو.

1. پکي آکيرو ٺاهين ٿا.
2. ماءُ آکيري ۾ آنا لاهيندي آهي.
3. آنن کي گرم رکڻ لاءِ، پکي آرو ڪندا آهن.
4. آنا ڦُٽندا ته انهن مان ٻچا نڪرندا.
5. مائٽ چوزن کي چُڳائيندا آهن.

www.perfect24u.com

ڪي جانور جهڙوڪ ڍڳي، هاٿي ۽ پولڙا ٻچا ڄڻين ٿا.

ماءُ پنهنجي ٻچن يا ڦرن جي جوان ٿيڻ تائين سار سنڀال لهي ٿي.

اهي هر قسم جي ايذاءُ ۽ تڪليف کان انهن جو بچاءُ ڪن ٿيون ۽ پنهنجي ڦرن کي کير ڏارائين ٿيون.

سرگرمي:

هيٺ ڏنل تصويرن کي ڏسو. هڪ جانور-ماءُ پنهنجي جانور- ٻيبي جي ڪهڙيءَ ريت مدد ڪري رهي آهي. لفظ- خاني مان صحيح جواب چونڊيو.

ڪٽي هلڻ	وهنجارڻ	کارائڻ	پيار ڪرڻ	بچائڻ

__________ __________ __________

__________ __________ __________

www.perfect24u.com

ڪن جانورن جا نوان ڄاول ٻچا جهڙوڪ بدڪ جا ٻچا، ٻليءَ جا ٻلونگڙا ۽ ڪتن جا گلر بلڪل پنهنجي مائٽن جهڙا لڳندا آهن.

بدڪ بدڪڙين سان

ٻلي ٻلونگڙن سان

ڍڳي گابي سان

ڪن جانورن جا نوان ڄاول ٻچا پنهنجي مائٽن کان نرالا لڳندا آهن. جيئن جيئن انهن ۾ واڌ ايندي آهي، تيئن تيئن اهي تبديل ٿيندا ويندا آهن. مثال طور هڪ ڏيڏرڙو (tadpole) جمڻ مهل هُوبهو مڇيءَ جهڙو هوندو آهي. جيئن اهو وڏو ٿيندو ويندو آهي، ته هن جو پُڇ گم ٿي ويندو آهي ۽ اهو بلڪل ڏيڏر جهڙو لڳندو آهي.

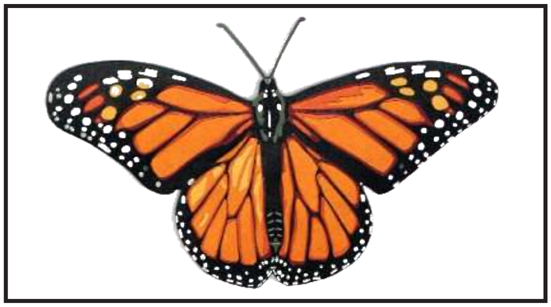

پٽ ڪينئون وڏي پوپٽ بڻجي ٿو

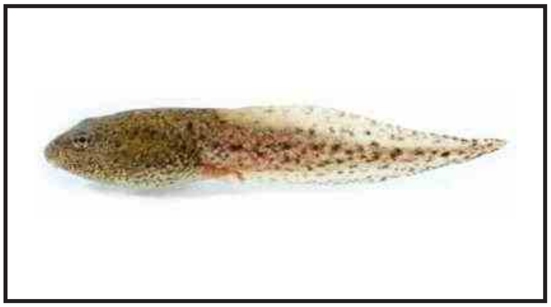

ننڍڙو ڏيڏرڙو وڏي ڏيڏر بڻجي ٿو

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي ٻڌايو ته سڀني جانورن کي پنهنجا ٻچا آهن. ڪي ٻچا مائٽن جهڙا ته ڪي انهن کان مختلف آهن. جيڪي مختلف آهن اهي تبديليءَ جي عمل مان گذرن ٿا جنهن کي زندگيءَ جو چڪر/دائرو يا ”لائيف سائيڪل“ چوندا آهن.

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. نظم ”جانورن جي ماءُ“ياد ڪريو ۽ پنهنجي ڪلاس جي ساٿين کي پڙهي ٻڌايو.

”جانورن جي ماءُ“

ماءُ پنهنجي ٻچن سان پيار ڪري ٿي
انهن کي صاف سٿرو ۽ گرمي سرديءَ کان محفوظ رکي ٿي
انهن لاءِ ماني ۽ پاڻي آڻي ٿي
انهن کي وهنجاري سهنجاري اڇو اجرو رکي ٿي
رات جو پنهنجي ڪوڙيءَ سان لائي سمهي ٿي
ماءُ پنهنجي ٻچن سان ڏاڍو پيار ڪري ٿي
هوءَ پنهنجي سموري سگهه سان انهن سان محبت ڪري ٿي

(الف) ڪن ٻه ٻن جانورن جي ٻچن جا نالا لکو، جيڪي پنهنجي مائٽن جهڙا نٿا لڳن.

(i)____________________ (ii)____________________

(ب) ڪن ٻه ٻن جانورن جي ٻچن جا نالا لکو، جيڪي پنهنجي مائٽن جهڙا لڳن.

(i)____________________ (ii)____________________

(ج) ڇا توهان پنهنجي مائٽن جهڙا لڳو ٿا؟ توهان ۽ توهان جي والدين ۾ هڪجهڙائي لکو.

www.perfect24u.com

ڪن جانورن جي ٻچن کي خاص نالن سان سڏجي ٿو.

ٻليءَ جي ٻچي کي ٻلونگڙو (kitten) چون .

ڪتي جي ٻچي کي ڪُلر (Puppy) سڏين .

هنج پکي جي ٻچي کي سگنيٽ (cygnet) چون .

ٻدڪ جي ٻچڙي کي ٻدڪڙي (duckling) سڏين.

ڍڳيءَ جي ڦر کي گابو/گابي (calf) سڏين.

رڍ جي ڦرَ کي گهيٽڙو (lamb) سڏين.

گهوڙي جي ٻچي کي وڇيرو (foal) چون.

www.perfect24u.com

سرگرمي:

”الف“ خاني ۾ جوان/ وڏن جانورن جا نالا ڏنا ويا آهن. ”ب“ خاني ۾ انهن جي ٻچن جا نالا لکو. هڪ جو جواب ڏنو ويو آهي.

”ب“ خانو	”الف“ خانو
گهيٽڙو	رڍ
	ٻلي
	ڪتو
	ڪڪڙ
	ڍڳي
	ڏيڏر
	گهوڙو
	پوپٽ
	بدڪ
	شينهن
	ٻڪري

www.perfect24u.com

يونٽ 9 جي پڄاڻي: مشق

1. سهي جي چُر ۽ ڪورئيڙي جي چار جون تصويرون ٺاهيو.

2. هيٺين جانورن جي گهرن جا نالا لکو:

(i) شينهن ________ ۾ رهندا آهن.

(ii) چمڙا ________ ۾ رهندا آهن.

(iii) پکي ________ ۾ رهندا آهن.

(iv) پولڙا ________ تي رهندا آهن.

(v) گهوڙا________ ۾ رهندا آهن.

(vi) ڏيڏريون________ ۾ رهنديون آهن.

(vii) سها________ ۾ رهندا آهن.

3. هنن جانورن ڪي انهن جي بدني بناوت ڪهڙي ريت ڪم اچي ٿي. خاني مان مناسب لفظن جي چوند ڪريو.

نوٽ: ساڳيو لفظ هڪ کان وڌيڪ دفعا استعمال ڪري سگهجي ٿو.

بچاءُ ڪرڻ- پنن ۽ ڏانديءَ کي غذا لاءِ پيچڻ- ڪاڙو ڪائڻ- ترڻ-
گوشت ڪائڻ- ڪاڏي ۽ پاڻي کي گڏ ڪري رکڻ- تڏ کان بچڻ

(i) رڇ جي بدن تي گهاٽن وارن جي ٻَچ هن کي ________ ۾ مدد ڪري ٿي.

(ii) اٺ جو ٿوهو/ ڪوهو ________ ۾ هن جي مدد ڪري ٿو.

(iii) شينهن جا سنهاءِ تکا ۽ مضبوط ڏند ________ ۾ هن جي مدد ڪن ٿا.

(iv) مڇيءَ جون ڪنيڙاٽيون ________ ۾ هن جي مدد ڪن ٿيون.

www.perfect24u.com

(v) بدڪ جا ڳنڍيل پير، هن کي ________ ۾ مدد ڏين ٿا.
(vi) پکين جي ڇُهنب انهن جي ________ ۾ مدد ڪري ٿي.
(vii) هاٿيءَ جي سونڍ هن جي ________ ۾ مدد ڏئي ٿي.
(viii) ڪُميءَ جي ٿلهي کل کوپو ان جي ________ مدد ڪري ٿو.
(ix) ڊِڳيءَ جا سِڱ ان جي ________ ۾ مدد ڪن ٿا.

4. (i) ان جانور کي چوڏاري ڳول پايو، جيڪو ٻين کان مختلف آهي.
(ii) ٻڌايو ته اهو ڪيئن مختلف آهي؟

(الف) (i) ٻلي (ii) ڊِڳي (iii) ڪتو (iv) ڪُڪڙ

ڇو؟________

(ب) (i) ڪانءُ (ii) گهوڙو (iii) طوطو (iv) ڳيرو

ڇو؟________

(ج) (i) پٽ ڪينئون (ii) مڇي (iii) ڪِرڙي (iv) نانگ

ڇو؟________

(د) (i) پوپٽ (ii) ڊولفن مڇي (iii) اسٽار فِش (مڇي) (iv) وهيل مڇي

ڇو؟________

(هه) (i) واڳون (ii) ڏيڏر (iii) پولڙو (iv) ڪڇون (ترڻل)

ڇو؟________

استاد لاءِ هدايت: شاگردن طرفان ڏنل سيني صحيح فرقن ۽ تفاوتن کي قبول ڪيو. مثال طور (الف) ”ڪُڪِڙ“ انهن ۾ مختلف آهي. فرق اهو آهي ته ٻلي، ڊِڳيءَ ۽ ڪتي کي چار ٽنگون آهن مگر ڪُڪِڙ کي ٻہ ٽنگون آهن. ٻلي صرف هلي سگهي ٿي جڏهن ته ڪُڪِڙ هلي ۽ اڏامي بہ سگهي ٿي. ڪڪڙ کي کنڀ آهن پر ٻلي، ڊِڳي ۽ ڪتي کي کنڀ ناهن. شاگردن جي همت افزائي ڪريو ته هو جنهن ماحول ۾ رهن ٿا ان جي چڱيءَ طرح جانچ ۽ چڪاس رکن ته هو ڪهڙي هنڌ رهن ٿا ۽ ڇا کائن ٿا.

www.perfect24u.com

5. جانور مختلف طريقن سان چرپر ڪن ٿا. ”الف“ خاني ۾ جانورن جا نالا ڏنل آهن. ”ب“ خاني ۾ ٻڌايو تہ اهي ڪهڙيءَ ريت چرپر ڪن ٿا. هيٺ ڏنل ” خاني“ مان صحيح لفظ ڳوليو ۽ خاڪي کي مڪمل ڪريو (نوٽ: هڪ لفظ هڪ کان وڌيڪ ڀيرا استعمال ڪري سگهجي ٿو).

سُري ٿو- اڏامي ٿو- ٽپا ڏئي ٿو- ڊوڙي ٿو- ڀڄي ٿو- تري ٿو- هلي ٿو

”الف“ خانو جانور جو نالو	”ب“ خانو اهي چُرپُر ڪيئن ڪن ٿا؟
ڍڳي	
شينهن	
گهوڙو	
مڇي	
طوطو	
پٽ ڪينئون	
ڪئنگرو	
ڪانءُ	

6. پنهنجي آسپاس موجود جانورن جا نالا لکو. هر هڪ جانور اسان جي ڪهڙي ڪم اچي ٿو.

جانور جو نالو	اسان جي ڪهڙي ڪم اچي ٿو

www.perfect24u.com

يونٽ 10: ذرتيءَ جي وسيلن جا فائدا

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا Students Learning Outcomes (SLOs)

باب پهريون: گهرجن جي پُورائي لاءِ ذرتي جا وسيلا استعمال ڪرڻ

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- انسان پنهنجي ضرورتن جي پورائي لاءِ زمين جي وسيلن کي استعمال ڪن ٿا. (زمين پوک وغيره لاءِ ۽ درياءَ ۽ سمنڊ مڇي وغيره مارڻ لاءِ).
- قدرتي طور حاصل ڪيل (مادن) وسيلن ۽ انهن مان پنهنجي محنت سان ناهيل شين ۾ فرق محسوس ڪرڻ.

باب ٻيو: پوک

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- پاڪستان ۾ مکيہ فصل ڪهڙا اُپايا وڃن ٿا ۽ ڪهڙن جانورن جي پالنا ڪئي ٿي وڃي.
- ان ڳالهہ کي سمجهڻ تہ ماڻهو اُپايل فصلن کي ڪهڙيءَ ريت (خاص عمل ذريعي) تبديل ڪري پنهنجي ڪتب آڻين ٿا. (ڪپهہ مان ڌاڳو ناهڻ، ڌاڳي مان ڪپڙو ناهڻ ۽ ڪپڙي مان مختلف لباس ناهڻ وغيره).
- مارڪيٽ ۾ وڪرو ٿيندڙ عام نهيل شين جي اصلي قدرتي وسيلي جي ڄاڻ رکڻ (ڪڻڪ مان بسڪوٽ نهن ٿا).

باب ٽيون: عمارتن ناهڻ ۾ ڪتب ايندڙ سامان ۽ اوزار

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- عمارتون ناهڻ ۾ ڪهڙو مال ۽ اوزار استعمال ٿين ٿا؟
- مادن جي انهن خاصيتن کي معلوم ڪرڻ، جن جي ڪري انهن کي اڏاوتي مقصدن لاءِ استعمال ڪجي ٿو.
- ڏنل تصويرن مان دنيا جي مشهور عمارتن کي سڃاڻڻ.
- عمارتن جي اڏاوت ۾ ڪهڙي قسم جي ڪمن ۽ ڪم ڪندڙن جي ضرورت پوي ٿي. (رازڪو ڪم- واڍي جو ڪم- رنگ واري جو ڪم- نلڪا ۽ سينيٽريءَ جو سامان لڳائڻ وارن جو ڪم وغيره).

www.perfect24u.com

ڳُهرجن جي پُورائي لاءِ ڌرتي جا وسيلا استعمال ڪرڻ

قدرت طرفان انسانذات کي ڪيترائي قدرتي وسيلا مهيا ڪيا ويا آهن جهڙوڪ: پاڻي، هوا، زمين، ٻيلا ۽ معدنيات. اسان انهن وسيلن کي استعمال ڪري پنهنجي ضرورتن جو پورائو ڪري سگهون ٿا.

سمنڊ ۾ مڇي مارڻ

زمين تي فصل اُپائڻ

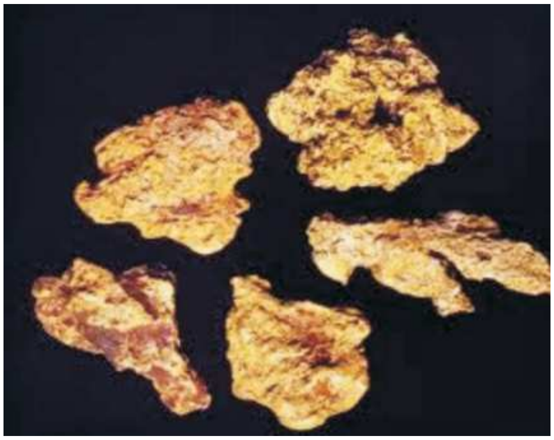

سون مان زيور ٺاهڻ

ڪاٺ مان فرنيچر وغيره ٺاهڻ

سون، ٽامو (Copper)، لوهه، ڪوئلو ۽ ڪاٺ قدرتي طور حاصل ٿئي ٿو.

www.perfect24u.com

اسان انهن قدرتي مادن، ڌاتن ۽ وسيلن مان بيشمار شيون ٺاهيون ٿا. ڪاٺ مان فرنيچر، لوهه مان ديڳڙا، ديڳڙيون، تيون، تَرِڙيون ۽ سون چاندي مان زيور زڙا ٺاهيون ٿا.

سرگرميون:

1. اشارن جي مدد سان ڪراس- ورڊ (آڏا سڌا لفظ) کي مڪمل ڪريو.

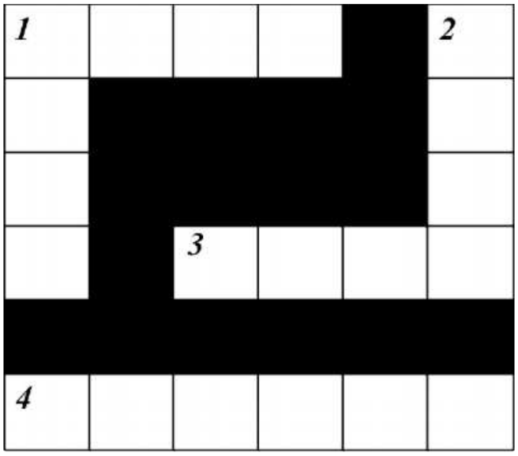

سڌا

(1) سمنڊ مان ________ حاصل ٿئي ٿي.

(2) فرنيچر ________ مان ٺهي ٿي.

(3) تارون/وائرون ________ مان ٺهن ٿيون.

مٿان کان هيٺ

(1) هاري ________ ۾ ڪم ڪري ٿو.

(2) زيور ________ مان ٺهن ٿا.

2. قدرتي مادي کي ان شيءِ سان ملايو، جيڪا ان مادي مان ٺهي تيار ٿي آهي.

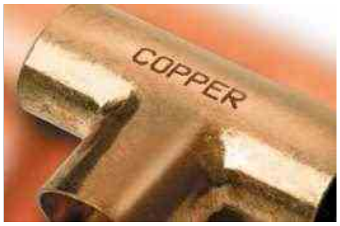

www.perfect24u.com

پوک

توهان پڙهي آيا آهيو تہ زمين جو گهڻو ڀاڱو پوک يا زراعت هيٺ آهي. هاري ڪيترائي فصل پوکين ٿا ۽ جانورن جي پالنا ڪن ٿا. ان ذريعي کاڌ خوراڪ ۽ ڪپڙي لٽي جون اسان جون ضرورتون پوريون ٿين ٿيون.

هيٺين تصويرن کي ڏسو. انهن ۾ اوهان کي سنڌ جا مُکيہ فصل نظر ايندا.

ڪڻڪ

ڪپهہ

چانور

ڪمند

سرگرمي:

پاڪستان ۾ پيدا ٿيندڙ پنجن مکيہ فصلن جا نالا لکو:

______________________ ______________________

______________________ ______________________

____

www.perfect24u.com

فصلن مان ڪيتريون شيون ناهجن ٿيون. هيٺين تصويرن کي ڏسو. انهن مان اسان کي خبر پئي ٿي ته ڪيئن نه ڪپهه ۽ ڪڻڪ جي اُپايل فصلن مان اهي شيون ٺهن ٿيون.

ڪپهه ← ڌاڳو ← سوٽي ڪپڙو ← پائڻ جو تيار لباس قميص

ڪڻڪ کي پيهي اَٽو ٺاهين ٿا. ان ڪانپوءِ اُن مان بريڊ ۽ ماني وغيره ٺاهي وڃي ٿي.

ڪڻڪ ← اٽو ← ماني

سرگرمي:

هيٺ ڄاڻايل شيون ڪهڙي قدرتي وسيلي مان ٺهن ٿيون. انهن مان هڪ اوهان جي سهوليت لاءِ حل ڪيو ويو آهي.

(i) بسڪوٽ ← ڪڻڪ

(ii) زيور ← __________

(iii) ٽافي ← __________

(iv) ڪارن آئل ← __________

(v) فرنيچر ← __________

www.perfect24u.com

هيٺين تصويرن کي ڏسو. ڇا توهان انهن ۾ ڏيکاريل جانورن کي سڃاڻي سگهو ٿا؟

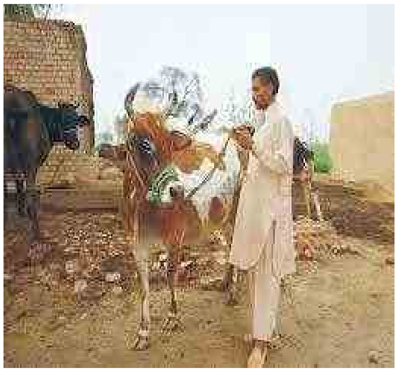

اهي سڀ جانور پاڪستان ۾ پاليا وڃن ٿا. اهي جانور اسان جون غذائي ضرورتون پوريون ڪن ٿا. اسين ڪڪڙين جو گوشت ۽ آنا کائيندا آهيون. اسين ڍڳين، مينهن، ٻڪرين ۽ رڍن جو کير پيئندا آهيون ۽ گوشت کائيندا آهيون. کير مان مکڻ، لسي، ڏهي ۽ چيز (Cheese) ٺهي ٿي. اسين کير مان کيترين منيون شيون به تيار ڪريون ٿا.

مکڻ

کير

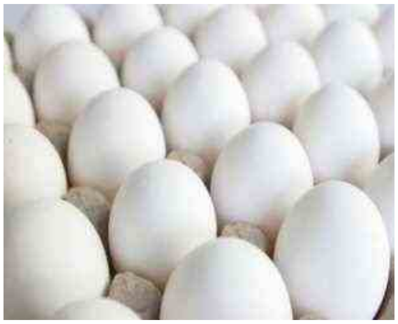
آنا

جانورن جي کلن مان چمڙو ٺهي ٿو. چمڙي مان بوٽ، جئڪيٽون ۽ بئگون تيار ڪيون وڃن ٿيون.

جانورن جي کلن تان وار لاٿا پيا وڃن

کلن کي رنگيو پيو وڃي

رڱيل چمڙو سُڪي رهيو آهي

بوٽ، بيلٽ ۽ هٿ جا پرس ۽ بيگون چمڙي مان ٺهن ٿيون

www.perfect24u.com

رڍن جي اُنَ ڪتري ان مان گرم سُئيٽر ۽ ٽوپيون ٺاهيون وڃن ٿيون.

رڍن جي اُنَ ڪترجي پئي ← اُنَ مان اوني ڌاڳو تيار ٿئي ٿو ← اوني ڌاڳي مان مختلف رنگن جي پشم ٺاهي وڃي ٿي ← اُنَ يا پشم کي اُڻي ٽوپيون، شالون ۽ سئيٽر وغيره ٺاهجن ٿا

سرگرمي:

هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

1. پاڪستان ۾ جيڪي جانور پاليا وڃن ٿا،انهن جا نالا لکو.

(i)______________(ii)______________(iii)______________

2. ڪن بہ ٽن اهڙن جانورن جا نالا لکو،جن جو کير اسان پيئندا آهيون.

(i)______________(ii)______________(iii)______________

3. کير مان ٺهيل ڪن بہ ٽن شين جا نالا لکو،جيڪي اوهان کائيندا آهيو.

(i)______________(ii)______________(iii)______________

4. جانورن جي کلن مان ٺهيل ڪن بہ ٽن شين جا نالا لکو.

(i)______________(ii)______________(iii)______________

www.perfect24u.com

عمارتن ناهڻ ۾ ڪتب ايندڙ سامان ۽ اوزار

اسان کي رهڻ لاءِ گهر کپي. اسان کي اسڪولن، اسپتالن، واپاري مرڪزن ۽ آفيسن لاءِ عمارتن جي ضرورت آهي.

قدرتي شين مان ٺهيل ڪچو گهر

اسان کي جاءِ اڏڻ لاءِ گاري جي مٽي، واري، بجري، ريتي پٿر، ڌاتو ۽ ڪاٺ وغيره گهرجي. ان سان گڏوگڏ اسان کي انسان جو ٺاهيل سامان جهڙوڪ ڪنڪريٽ، پلاسٽڪ ۽ ڪائو (شيشو) پڻ جايون ناهڻ ۾ ڪم اچي ٿو.

انسان جو ٺهيل مٽيريل جيڪو اسان جي گهر ۾ استعمال ٿئي ٿو

www.perfect24u.com

اسان جون اڪثر عمارتون سرن مان ٺهيل آهن. سرون چيڪي مٽيءَ مان ٺهن ٿيون، جن کي بَٺي ۾ پچائي پڪيون سرون تيار ڪجن ٿيون. پڪيون سرون ڪافي مضبوط آهن.

عورت سرون پٽي وجهي

سرن کي پچائڻ جو بٺو

سيمينٽ ۽ ريتي ملائي به سرون ٺاهي سگهجن ٿيون جن کي ننڍا بلاڪ سڏين. اهي سرون وڌيڪ مضبوط آهن. اهي باهه ۽ موسم جي خراب اثرن کان پڻ محفوظ آهن.

سيمينٽ ۽ ريتيءَ مان ٺهيل بلاڪ يا سرون

اُوچين ۽ گهڻ-ماڙ عمارتن کي وڌيڪ مضبوط هجڻ گهرجي. لوهه يا اسٽيل جي سرين ۽ شيخن کي استعمال ڪري بلند عمارتون جوڙيون ويون آهن. لوهه ڏاڍو مضبوط ۽ پائيدار آهي، ليڪن ساڳئي وقت وزن ۾ هلڪو به آهي.

عمارتن کي مضبوط بنائڻ لاءِ لوهه جو استعمال

لوهه جو ڇڇو يا ڇتو ٺاهيو پيو وڃي

www.perfect24u.com

ڪاٺ وڻن مان حاصل ڪجي ٿو ۽ وڻ ڏاڍو اهم قدرتي وسيلو آهن. ڪاٺ جون ڪيترين ئي ڪارائتيون خاصيتون آهن. عمارتن جي درن ۽ درين ناهڻ ۾ ڪاٺ استعمال ٿئي ٿو.

ڪاٺ قدرتي وسيلو آهي

در ۽ دريون ناهڻ لاءِ ڪاٺ استعمال ٿئي ٿو

پلاسٽڪ، انسان جو نهيل متيريل يا مادو آهي. پلاسٽڪ کي هر شڪل ۾ ڍؤل ۾ آڻي سگهجي ٿو. پلاسٽڪ مضبوط هجڻ سان گڏوگڏ ڏاڍو هلڪو آهي. هن مان پاڻي وهي نٿو سگهي، ڇاڪاڻ ته اهو واٽر پروف آهي. عمارتن ۾ پلاسٽڪ جي پائيپن جو استعمال عام آهي.

پلاسٽڪ جا پائيپ

ڪائو (شيشو) به انسان جو ناهيل متيريل يا مادو آهي. عمارتن ۾ عام طرح درين ۾ ڪائو استعمال ٿئي ٿو.

شيشي واريون دريون

www.perfect24u.com

عمارتون ٺاهيندڙ ماڻهو ۽ انهن جي ڪتب ايندڙ اوزار

عمارت ٺاهڻ ۾ ڪيترن ماڻهن جو حصو آهي. هر هڪ پنهنجي ڪم جو ماهر آهي. مختلف ڪم ڪندڙ ماڻهو مختلف قسمن جا اوزار ۽ سامان ڪتب آڻين ٿا.

هڪ عورت سرون وجهي رهي آهي

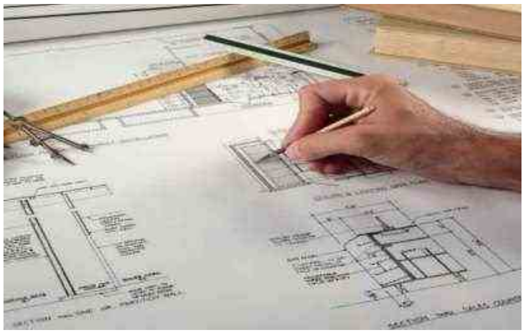

هڪ آرڪيٽيڪٽ عمارت جو نقشو ناهي رهيوآهي

هڪ رازو سرن جي اوساري ڪٽي رهيو آهي

هڪ مزدور ڪلهي تي سرون ڍوئي رهيو آهي

رنگ وارو رنگ ملائي رهيو آهي

تعميراتي مزدور لوهي شيخون ڪٽي رهيو آهي

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي ٻڌايو ته ڳوناٽا صدين کان ڪچن گهرن ۾ رهندا اچن ٿا جيڪي مٽي واري، ڪکن ڪانن، بانس، ڪچين سرن، گاهه، ٻهه، ٽوئي، سرن ۽ ڊڳيءَ جي ڇيٽي مان ٺهيل هوندا آهن. انهن کي ڇپر، ڪوٺي، وانگ ۽ چؤنرا چوندا آهن.اهڙيون اڏاوتون مضبوط نه هونديون آهن ۽ مينهن، ٻوڏن، طوفانن ۽ ڌرتي ڌٻڻ جي حالت ۾ جهٽ ۾ ڊهي پونديون آهن. اڄڪلهه ڳوٺن ۾ به سيمينٽ سان ٺهيل پڪا گهر ٺاهيا وڃن ٿا. شاگردن کي اهو به سمجهايو ته مٽي، واري، پٿر، بانس، ڪانڪريٽ، سيمينٽ، ڪاٺ جون ٽوڙيون، لوهي شيخون ۽ پلاسٽڪ پائيپ وغيره عمارتن جي اڏاوت ۾ استعمال ٿين ٿا.

www.perfect24u.com

اوزار

عمارتن جي اڏاوت ۾ ڪتب ايندڙ ڪانسواءِ هيٺيان اوزار ڪثرت سان استعمال ٿين ٿا.

گاري ۾ سيمينٽ کي ملائڻ ۾ ڪٽڻ لاءِ ۽ زمين جي کوٽائي ڪرڻ لاءِ ڪوڏرون ۽ بيلچا استعمال ٿين ٿا.

رازو شاهل سان ڏسي رهيو آهي تہ ڇا هُو ڀت کي سڌو اڏي رهيو آهي؟

گهرجي ڊزائين ۽ ڊرائنگ ڪيڙڻ لاءِ ڪمپاس، هڪ آرڪيٽيڪٽ لاءِ نهايت ضروري آهي.

مارَن ۽ چُوناريُن جو سَيٽ جنهن سان سيمينٽ/گارو ڦهلائجي ٿو ۽ واڌو گاري کي لاٿووجي ٿو

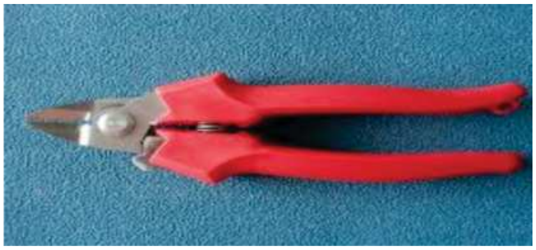

بجليءَ وارو تارون ڪٽڻ لاءِ
”وايرڪٽر“ استعمال ڪندو آهي

واڍو ڊرل مشين، هٿوڙو ۽ ڇيٽي ذريعي پنهنجو ڪم ڪري ٿو

پلمبر، پائيپ پاڻي سان پائيپ ڦيرائي، مضبوط ڪري ٿو

رنگ وارو، رنگ برش سان عمارت کي رنگ ڪري ٿو

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. جيڪڏهن هينيان جملا صحيح معلومات ڏين ٿا ته (✓) جو ۽ جي غلط معلومات ڏين ٿا ته (✗) جو نشان لڳايو:

(i) ڌاتو مضبوط، سخت ۽ چمڪدار آهن. (   )

(ii) پلاسٽڪ قدرتي مادو آهي. (   )

(iii) جيڪي مٽيءَ کي سولائي سان ڪابہ شڪل ڏئي ٿي سگھجي (   )

(iv) ڪاٺو پائيپ ناهڻ ۾ ڪم اچي ٿو (   )

(v) ڪاٺ قدرتي مادو آهي. (   )

(vi) اسٽيل مضبوط پر هلڪو مادو آهي. (   )

(vii) ڪکن جهڙيون قدرتي شيون، سرن ناهڻ ۾ ڪم اچن ٿيون (   )

(viii) عمارتن ۾ ڪم ايندڙ سامان (Material) قدرتي بہ آهن تہ انسان جو ٺهيل/هٿرادو بہ (   )

2. (الف) ”الف“ خاني ۾ قدرتي مادن ۽ ”ب“ خاني ۾ هٿرادو يا انسان جي ٺهيل انهن مادن کي لکو جيڪي عمارتن ناهڻ ۾ ڪم اچن ٿا. ڏنل باڪس مان لفظ چونڊيو.

چيڪي مٽي ڪاٺ ڪاٺو چِريون ڪک ڪانا سيمينٽ
واري (ريتي) ڪانڪريٽ اسٽيل پن پلاسٽڪ

”الف“ خانو قدرتي مادا جيڪي جاين ناهڻ ۾ استعمال ٿين ٿا	”ب“ خانو هٿرادو يا انسان جا ٺهيل مادا جيڪي جاين ناهڻ ۾ ڪتب اچن ٿا
(i)	(i)
(ii)	(ii)
(iii)	(iii)
(iv)	(iv)
(v)	(v)

www.perfect24u.com

2. (ب) تصويرن ۾ ڏيکاريل اوزارن کي سڃاڻي انهن جا نالا لکو ۽ اهو پڻ ٻڌايو تہ انهن کي ڪير استعمال ڪندو آهي.

اوزار نالو:____________________

ڪير استعمال ڪندو آهي _________

اوزار نالو:____________________

ڪير استعمال ڪندو آهي _________

اوزار نالو:____________________

ڪير استعمال ڪندو آهي _________

اوزار نالو:____________________

ڪير استعمال ڪندو آهي _________

2. (ج) ڪي بہ ٽي خصوصيتون يا خوبيون ٻڌايو، جن جي ڪري هيٺيان مادا (Material)، عمارتون جوڙڻ لاءِ ڪارائتا آهن. توهان جي سهوليت لاءِ پهريون سوال حل ڪيو ويو آهي.

(i) ڏاتو مضبوط، پائدار ۽ چمڪندڙ آهن.

(ii) پلاسٽڪ __________، __________ ۽ __________ آهي.

(iii) چيڪي مٽي __________، __________ ۽ __________ آهي.

(iv) ڪاٺ __________، __________ ۽ __________ آهي.

(v) ڪاٺ __________، __________ ۽ __________ آهي.

www.perfect24u.com

دنيا جون مشهور عمارتون:

دنيا ۾ ڪيتريون ئي مشهور عمارتون آهن. انهن مان ڪن جون تصويرون هيٺ ڏجن ٿيون:

شاهي قلعو، لاهور

پسا ٽاور، اٽلي

اِيفل ٽاور پيرس، فرانس

برج العرب دبئي، گڏيل عرب رياستون

تاج محل آگرو، انڊيا

پيٽروناس ٽاورس ڪوالالمپور، ملائيشيا

www.perfect24u.com

سنڌ جون مشهور عمارتون:

اسان جي سنڌ صوبي ۾ ڪيترين ئي مشهور عمارتون آهن. انهن مان ڪن جون تصويرون هيٺ ڏجن ٿيون:

معصوم شاھ جو منارو، سکر

حبيب بئنڪ پلازه، ڪراچي

ٽاور مارڪيٽ، حيدرآباد

شاھ جهاني مسجد، ٺٽو

قائدِ اعظم بين الاقوامي هوائي اڏو، ڪراچي

رني ڪوٽ جو قلعو، ڄام شورو

www.perfect24u.com

سرگرمي:

هيٺ ڏنل عمارتن جي تصويرن کي غور سان ڏسو ۽ ٻڌايو ته انهن عمارتن جا نالا ڇا آهن ۽ اهي ڪهڙي ملڪ/هنڌ تي آهن.

نالو: __________________

ملڪ/هنڌ: ______________

نالو: __________________

ملڪ/هنڌ: ______________

نالو: __________________

ملڪ/هنڌ: ______________

نالو: __________________

ملڪ/هنڌ: ______________

نالو: __________________

ملڪ/هنڌ: ______________

نالو: __________________

ملڪ/هنڌ: ______________

www.perfect24u.com

يونٽ 10 جي پڄاڻي: مشق

.1 هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(الف) ڪن ٻن فصلن ۽ انهن مان ٺهندڙ شين جا نالا لکو:

شيءِ جو نالو	فصل جو نالو
(i)	(i)
(ii)	(ii)
(iii)	(iii)

(ب) پاڪستان ۾ پيدا ٿيندڙ ڪن ڇهن فصلن جا نالا لکو:

(i)________________(ii)________________(iii)________________________

(iv)________________(v)________________(vi)________________________

(ج) ڪٽڪ (ڪٽڪ جي اٽي) مان ٺهندڙ ڪن ٽن شين جا نالا لکو:

(i)________________(ii)________________(iii)________________________

(د) ڪن ٽن جانورن جا نالا لکو، جن جو گوشت اسان کائيندا آهيون:

(i)________________(ii)________________(iii)________________________

(ح) جانورن مان حاصل ٿيندڙ ٽن شين جا نالا لکو:

(i)________________(ii)________________(iii)________________________

(و) ڪن ٽن شين جا نالا لکو، جيڪي کير مان ٺهن ٿيون:

(i)________________(ii)________________(iii)________________________

www.perfect24u.com

2. هيٺ ڏنل خانن ۾ تصويرن ذريعي ڪمند مان ڪنڊ ناهڻ جي عمل کي ترتيبوار بيان ڪيو.

ڪمند	ڪمند جي رس	گُڙ	ڪنڊ

3. هيٺ ڏنل خاڪي جي خانن کي پريو. عمارت سازي جي ڌنڌي سان لاڳاپيل ماڻهو ڪهڙو ڪم ڪن ٿا ۽ اهي پنهنجي ڪم ۾ ڪهڙن اوزارن کي استعمال ڪن ٿا.

تعمير يا اڏاوت جي ڪم سان لاڳاپيل ماڻهو	اهو ڪم جيڪو هو ڪن ٿا	اهي اوزار جيڪي هو استعمال ڪن ٿا
آرڪيٽيڪٽ		
واڍو		
رازو		
رنگ ساز (وارو)		
پلمبر		

www.perfect24u.com

يونٽ 11: گرمي ۽ روشني

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا Students Learning Outcomes (SLOs)

باب پهريون: گرمي

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- گرمي ۽ روشني ڪهڙن ذريعن سان حاصل ٿئي ٿي.
- قدرتي ۽ انسان جي نهيل، روشني ۽ گرميءَ جي ذريعن بابت ڄاڻَ.
- گرمي جن طريقن سان پيدا ڪئي وڃي ٿي تن کي معلوم ڪرڻ (جهڙوڪ: ٻارڻ ۽ گسائڻ).

باب ٻيو: روشني

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا تہ:

- گرمي ۽ روشني جا ڪهڙا فائدا آهن؟
- گرمي ۽ روشنيءَ جي ذريعن کي جيترو ويجهو ٿبو، اوترو انهن جي شدت محسوس ٿيندي.

www.perfect24u.com

گرمي

سرگرمي:

شاگردن کي چئو تہ ڪلاس کان ٻاهر وڃن ۽ ٻن ٽن منٽن تائين اُس ۾ ويهن ۽ اهو ڏسن تہ هو اتي ويهڻ سان ڇا ٿا محسوس ڪن؟ ٻن ٽن منٽن بعد کين ڪلاس ۾ اچڻ لاءِ سڏيو. انهن کان هيٺيان سوال پڇو:

(i) جڏهن توهان اُس ۾ ويٺا هئا تہ توهان ڇا پئي محسوس ڪيو؟

___

(ii) هاڻي جڏهن توهان ڪلاس ۾ آيا آهيو تہ ڇا ٿا محسوس ڪيو؟

___

(iii) ٻڌايو تہ اُس ۾ ويهڻ ۽ ڪلاس ۾ هجڻ ۾ فرق محسوس ڇو ٿو ٿئي؟

___

سج، گرميءَ جو مکيہ ذريعو آهي. اهو گرميءَ جو قدرتي وسيلو آهي.

سرگرمي:

گهربل شيون

- ڪپڙي يا ڪاغذ جا ٻہ ٽوال.
- پاڻيءَ جو مَگُ يا ڪُپو

طريقو:

پاڻيءَ جي مگ ۾ ٻنهي ٽوالن کي آلو ڪيو.

هڪ ٽوال کي اُس ۾ ۽ ٻئي کي ڇانوَ ۾ رکو.

(i) توهان جي خيال ۾ ڪهڙو ٽوال پهريان سُڪي ويندو؟___

(ii) ڇو؟___

ڏهن منٽن ڪانپوءِ ٻئي ٽوال پنهنجي ڊيسڪ تي کڻي اچو.

ڏسو تہ ٽوال ڪهڙيءَ حالت ۾ آهن. هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) ڪهڙو ٽوال وڌيڪ سڪل آهي؟___

(ii) اهو ٽوال سُڪل ڇو آهي؟___

(iii) ٽوال جي سُڪڻ ۾ گرميءَ جو ڪيترو دخل آهي___

(iv) ٽوال وارو پاڻي ڪاڏي ويو؟___

www.perfect24u.com

ٻارڻ سان گرمي پيدا ٿئي ٿي. جڏهن اسان ڪاٺيون، قدرتي گيس، پيٽرول يا ڪوئلو ٻاريندا آهيون ته اسان کي گرمي ملندي آهي. ڪاٺ، قدرتي گيس ۽ ڪوئلو پڻ گرميءَ جا قدرتي وسيلا آهن.

ڪوئلو

قدرتي گيس

ڪاٺ

سرگرميون:

.1 مٿين تصويرن کي ڏسو. هر تصوير ۾ ڏيکاريل گرميءَ جي ذريعي کي هيٺين ليڪن تي لکو.

(i) ______________ (i) ______________

(ii) ______________ (ii) ______________

.2 هيٺ ڏنل تصويرن کي ڏسو.انهن ۾ ڪهڙي ڪم ڪرڻ لاءِ گرمي استعمال ٿئي ٿي.

.1 گرميءَ جو ذريعو ٻڌايو. .2 ڇڏيل جاءِ تي لکو ته ان ڪهڙي ڪم ۾ مدد ڪئي؟

(i) ______________

(ii) ______________

(i) ______________

(ii) ______________

(i) ______________

(ii) ______________

(I) ______________

(ii) ______________

(i) ______________

(ii) ______________

(i) ______________

(ii) ______________

www.perfect24u.com

گسائڻ ذريعي بہ گرمي پيدا ڪري سگهجي ٿي.
پنهنجا ٻئي هٿ زور سان مَهٽِيو.
لاڳيتو ٻن منٽن تائين هٿن کي گسائيندا رهو.
توهان ڇا ٿا محسوس ڪيو؟
ڇا توهان محسوس ڪيو تہ گسائڻ سان اوهان جا هٿ گرم ٿيندا پيا وڃن؟

سرگرمي:

ڪلاس کي ننڍين ٽولين ۾ ورهايو ۽ هر هڪ ٽوليءَ کي پلاسٽڪ جي ٿيلهي ۾ برف جو هڪ ڳنڍو ڏيو.
هاڻي کين چئو تہ پاڻ ۾ مقابلو ڪن تہ ڪير برف جي ڳنڍيءَکي پهريان رجائيٖ ٿوسگهي. شاگردن جي ٽولين جي همت افزائي ڪيو تہ جيئن اهي برف کي ڳارڻ لاءِ گرميءَ جي استعمال ۾ تخليقي صلاحيتون ڪم آڻين. جيڪا ٽولي سڀني کان پهريان برف جو ڳنڍو رجائي وجي تنهن کي هٿ مٿي ڪري اهڙو اظهار ڪرڻ گهرجي.

(i) ڪهڙيءَ ٽوليءَ برف رجائڻ جو مقابلو کٽيو؟ ______________________

____

(ii) انهيءَ اهو مقابلو ڪيئن کٽيو؟ ______________________

____

(iii) اهي مختلف طريقا بيان ڪيو، جن کي استعمال ڪندي، شاگردن برف رجائڻ جي ڪوشش ڪئي. ______________________

____

استاد لاءِ هدايت:

شاگردن کي سمجهايو تہ هٿن مهٽڻ سان هنن پنهنجي هٿن جي ترين کي گرم ڪيو. گسائڻ سان گرمي پيدا ٿئي ٿي. شاگردن کي همٿايو تہ اهي گسائڻ ذريعي گرمي پيدا ڪرڻ جي ٻين مثالن تي بہ سوچين. شاگرد برف جي ڳنڍن کي پاڻ ۾ گسائين، انهن کي گرم هوا ڏين يا ڪوٽرين کي اُس ۾ رکن تہ جيئن رجڻ ۽ ڳرڻ جي عمل جي رفتار جانچي سگهجي.

www.perfect24u.com

روشني

روشني تمام اهم آهي. روشنيءَ جي ڪري ئي اسان هر شيءِ ڏسي ٿا سگهون. سج روشنيءَ جو مکيه وسيلو آهي. سج جي روشني ڏاڍي چمڪندڙ ۽ تکي آهي. سج جي روشنيءَ جي ڪري اسان ڏينهن جي وقت، هر شيءِ صاف ڏسي سگهون ٿا. سج روشنيءَ جو قدرتي ذريعو آهي.

سرگرمي:

پنهنجي ڪلاس جي دريءَ مان ٻاهر ڏسو. توهان ڇا ٿا ڏسو؟ ______

ڏينهن جو روشنيءَ جو ذريعو ڪهڙو آهي؟ ______

هاڻي سمجهو ته توهان هڪ اونداهي ڪمري ۾ آهيو؟ ______

ڇا توهان ڪمري ۾ ڪجهه ڏسي سگهو ٿا؟ ______

ڪمري ۾ شين کي ڏسڻ لاءِ توهان کي ڇا جي ضرورت آهي؟ ______

سمجهو ته اوهانجو دوست هٿ ۾ ميڻ بتي کڻي ڪمري ۾ اندر ٿو اچي. ڇا هاڻي توهان ڪمري جو شيون ڏسي سگهو ٿا؟

ڇو؟ ______

انسان جا ناهيل روشنيءَ جا ٻيا ڪهڙا ذريعا آهن؟ ______

هيٺ ڏنل تصوير کي ڏسو. اڄ سيءُ وڌيڪ آهي، ٿڌڪري ماڻهو پاڻ کي گرم رکڻ لاءِ باهه جي ويجهو ويٺا آهن. انهن ماڻهن ۾ باهه جي تپش گهٽي ڪنهن کي ملندي. تصوير نمبر 1 ۾ ڏيکاريل ماڻهن کي يا تصوير نمبر 2 ۾ ڏيکاريل ماڻهن کي؟ ٻڌايو؟

تصويرنمبر 1 ۾ ماڻهو باهه ڪان پري

تصويرنمبر 2 ۾ عورتون باهه جي تمام ويجهو

www.perfect24u.com

ها، بلڪل صحيح تصوير نمبر 2 ۾ ماڻهن ڪي باهه جي تپش گهٽي محسوس ٿيندي، چاڪاڻ تہ اُهي باهہ جي تمام ويجهو وينا آهن، جنهن ڪري وڌيڪ تپش محسوس ڪندا ۽ جيئن جيئن اسين باهہ کان پري ٿيندا ويندا سين تہ اسان کي گهٽ تپش محسوس ٿيندي.

اسان پهرئين ڪلاس ۾ پڙهي آيا آهيون تہ روشني اسان جيچوڌاري موجود شين کي ڏسڻ ۾ مدد ڪري ٿي. هيٺ ڏنل تصويرن کي ڏسو ۽ ٻڌايو تہ ٻار تصوير ۾ ڇا ڪري رهيا آهن ۽ ٻڌايو تہ ڪهڙي تصوير ۾ روشني ٻارن جي گهٽي مدد ڪري رهي آهي؟ ۽ ڇو؟

تصويرنمبر1 ٻار روشنيءَ جي ويجهو وينا آهن

تصويرنمبر 2 ٻار روشني کان پري وينا آهن

جي ها، بلڪل صحيح، ٻار پڙهي رهيا آهن. تصوير نمبر 1 ۾ روشني انهن کي پڙهڻ ۾ مددگار ثابت ٿي رهي آهي، چاڪاڻ تہ ٻار لائيٽ جي وڌيڪ ويجهو آهن، جيڪا روشني جو ذريعو آهي.

اسين انهن شين کي وڌيڪ ڏسي سگهون ٿا، جيڪي روشني جي ذريعي جي ويجهو آهن. جيئن جيئن اسان روشنيءَ جي ذريعي کان پري ٿينداسين، تہ اسين شين کي چڱيءَ ريت ۽ چٽو ڏسي نہ سگهنداسين.

سرگرمي:

روشنيءَ جي ٻن ذريعن جون تصويرون ناهيو. هڪ اسان کي ڏينهن جو شين کي ڏسڻ ۾ مدد ڪري ۽ ٻيو رات جو اسان کي شين کي ڏسڻ ۾ مدد ڪري.

www.perfect24u.com

ميڻ بتي، باهہ، تيل جون بتيون ۽ لائيٽ جا بلب روشنيءَ جا ٻيا ذريعا آهن. اهي ذريعا انسان جا ٺاهيل آهن.

سرگرمي:

هيٺ ڏنل تصويرن کي ڏسو. روشنيءَ جي ذريعي جو نالو لکو ۽ ٻڌايو تہ اهو قدرتي آهي يا انسان جو ٺاهيل. هر تصوير هيٺان ان مقصد لاءِ هڪ خانو ڏنو ويو آهي.

(i) ____ (ii) ____	(i) ____ (ii) ____	(i) ____ (ii) ____
(i) ____ (ii) ____	(i) ____ (ii) ____	(i) ____ (ii) ____

ڇا توهان کي خبر آهي؟

ڪي جانور پنهنجي روشني پاڻ پيدا ڪندا آهن جيئن تہ ٽانڊاڻو يا ڪڙ ڪبيتو.

ٽانڊاڻو

www.perfect24u.com

يونٽ 11 جي پڇاڙي: مشق

1. فقط انهن شين ۾ رنگ ڀريو، جيڪي روشني ڏين/ڪن ٿيون۔

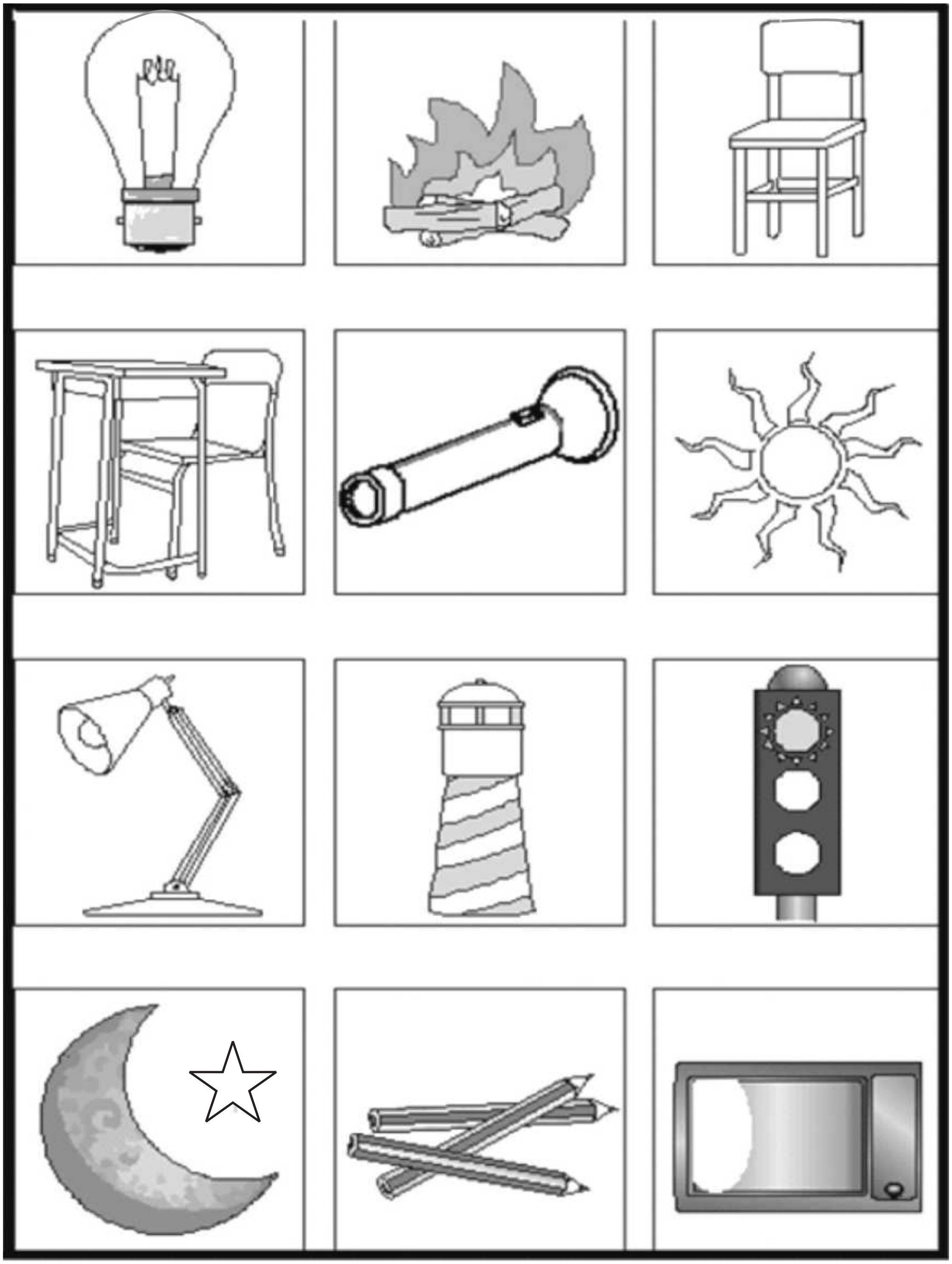

www.perfect24u.com

2. هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) جسم جي ڪهڙي ڀاڱي يا عضوي کي ڏسڻ لاءِ استعمال ڪجي ٿو؟

____

(ii) ڇا توهان ڏينهن جو شين کي سولائيءَ سان ڏسي سگهو ٿا؟

ڇو؟______________________________

(iii) ڇا توهان رات جو شين کي سولائيءَ سان ڏسي سگهو ٿا؟

ڇو؟______________________________

3. مختلف شين جون تصويرون، انهن جي نمبرن سان هيٺ ڏنل آهن.

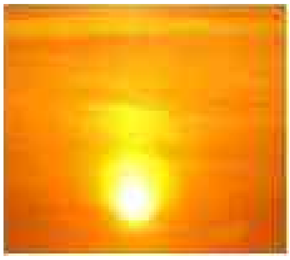
تصوير 1

تصوير 2

تصوير 3

تصوير 4

تصوير 5

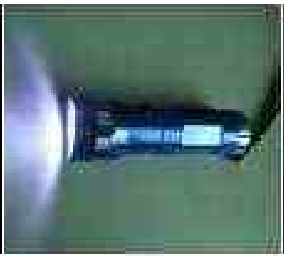
تصوير 6

تصوير 7

تصوير 8

(الف) هيٺين خانن ۾ انهن تصويرن جا نمبر لکو، جن مان فقط گرمي ملي ٿي، جن مان رڳو روشني ملي ٿي ۽ جن مان گرمي ۽ روشني ٻئي ملن ٿيون.

صرف گرمي	فقط روشني	گرمي ۽ روشني ٻئي

www.perfect24u.com

(ب) هيٺين خانن ۾ انهن تصويرن جا نمبر لکو جيڪي روشنيءَ جو قدرتي يا انسان جو ٺهيل ذريعو آهن.

انسان جو ٺاهيل روشنيءَ جو ذريعو	روشنيءَ جو قدرتي ذريعو

4. گرميءَ جي ڳولا:

(الف) پنهنجي ماءُ/ پيءُ سان گڏجي گهر جو چڪر لڳايو ۽ گرميءَ جي مختلف ذريعن جي تلاش ڪيو. هيٺ ڏنل ليڪن تي گرميءَ جي ذريعن جا نالا لکو.

(i) ____________ (ii) ____________

(iii) ____________ (iv) ____________

(v) ____________

(ب) ڇا اهي ڪجهه دير هلائڻ کانپوءِ گرم ٿين ٿا؟

____

5. اندازو لڳايو ته مان ڪير آهيان؟

اپ تي مان وسيع روشني آهيان

رات جو مان توهان کي نظر ڪونه ايندس.

مان سيني شين جي پيدائش ۾ انهن جي مدد ڪريان ٿو.

توهان کي ان جي خبر هئڻ گهرجي.

ڇا توهان ڄاڻي ويا آهيو ته مان ڪير آهيان؟____________________

6. ”روشني“ نظم کي ياد ڪري ٻارن کي ٻڌايو.

روشني

هتي روشني، هُتي روشني،
روشني، روشني، هر هنڌ روشني!
لائيٽ جا بلب روشن آهن
فليش لائيٽس جي تيز روشني
سج جي روشني چمڪي پئي
ميڻ بتي به ٻري ٿي پئي
هِتي روشني، هُتي روشني،
روشني،روشني، هر هنڌ روشني!!

www.perfect24u.com

يونٽ 12: سني ڪردار جي تشڪيل ۽ تڪميل

شاگردن جي سِکيا جا نتيجا (Students Learning Outcomes (SLOs

باب پهريون: پيغمبرن سڳورن جي مبارڪ زندگيءَ، اعليٰ تعليم ۽ هدايتن مان پرائِڻ

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- حضرت محمّد صلي الله عليه وسلم جن جي مبارڪ سيرت/زندگيءَ جا ڪجهه اهم واقعا ۽ ڳالهيون.
- حضرت موسيٰ عليه السلام ۽ حضرت عيسيٰ عليه السلام جي پاڪ حياتين جا ڪي نصيحت وارا نڪتا ۽ واقعا.
- نبي اڪرم حضرت محمّد صلي الله عليه وسلم جن جي حياتِ مبارڪ مان اعليٰ اخلاق جا ڪجهه مثال.

باب ٻيو: انصاف ۽ هڪجهڙائيءَ سان هلڻ

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- آڪاٽين ۾ سني ۽ خراب هلت واريون ڳالهيون نوٽ ڪرڻ.
- ڪهڙا طريقا، نامناسب حالتن کي بهتر بڻائي سگهن ٿا.
- ٻين سان خراب ورتاءُ ڪرڻ جي ذميواري قبول ڪيو.
- جڏهن اوهان جي هلت کي خراب محسوس ڪيو وڃي ته ان کي ترت بدلايو.

باب ٽيون: ٻين جي واهر ڪرڻ

هن باب جي پڄاڻيءَ تي شاگرد اهو سِکي ۽ ڄاڻي ويندا ته:

- شاگرد جيڪي شيون هڪٻئي سان شيئر ڪن ٿا (مثال طور دوستن سان رانديڪا ۽ کائڻ جون شيون) انهن جا نالا لکو.
- ڏنل تصويرن ۽ آڪاٽين ۾ ٻڌايل اهي طريقا بيان ڪريو جن تي عمل ڪرڻ سان هڪ ٻئي جي مدد ڪري سگهجي ٿي. (گهر ۾، اسڪول ۾، شهر يا ڳوٺ ۾).
- ڪو اهڙو واقعو ٻڌايو جڏهن شاگردن ڪنهن کي ماني ڪارائي رانديڪا ۽ ڪتاب شيئر ڪري مدد ڪئي هجي.

www.perfect24u.com

پيغمبرن سڳورن جي مبارڪ زندگيءَ اعليٰ تعليم ۽ هدايتن مان پرائڻ

الله تعاليٰ ماڻهن جي ڀلائيءَ لاءِ ڪيترائي نبي سڳورا موڪليا آهن. انهن جي مٿان اهو ڪم رکيو ويو ته اهي ماڻهن کي الله تعاليٰ بابت ٻڌائين ۽ سندس حڪمن مطابق زندگي گذارڻ جي دعوت ڏين. نبي سڳورن ڏاڍي پاڪ، صاف ۽ فراخدليءَ واري زندگي گذاري. هنن الله تعاليٰ بابت ماڻهن کي معلومات ۽ ڄاڻ ڏني ۽ سيکاريو ته اهي ڪيئن هڪ ٻئي جي سار سنڀال لهي سگهن ٿا.

حضرت محمّد صلي الله عليہ وسلم جن جي مبارڪ سيرت ۽ تعليم

حضرت محمّد صلي الله عليہ وسلم جن جي ولادت مڪي پاڪ ۾ 571ع ۾ ٿي. پاڻ سڳورا سچا ۽ امين هئا تنهن ڪري مڪي جا ماڻهو کين صادق (سچو) ۽ امين (اعتبار ۽ ڀروسي لائق) جي لقبن سان سڏيندا هئا. پاڻ جڏهن چاليهه سالن جا ٿيا، کين الله تعاليٰ جي طرفان نبوت عطا ڪئي وئي.

نبي ڪريم صلي الله عليہ وسلم جن ماڻهن کي سمجهايو ته اُهي فقط هڪ الله جي عبادت ڪن ۽ بتن وغيره کي هرگز نه پوڄين. پاڻ سڳورن صلي الله عليہ وسلم ماڻهن کي هدايت ڪئي ته هو پنهنجي ماءُ ۽ پيءُ جي عزت ڪن، وڏن جو ادب ۽ ننڍن سان پيار ۽ شفقت سان هلن. پاڙيسرين سان سهڻو سلوڪ رکن ۽ غريبن ۽ ضرورتمندن جي مدد ڪن. هيٺين ڳالهه مان توهان اهو اندازو لڳائي ويندا ته نبي اڪرم صلي الله عليہ وسلم جن سٺي ڪردار ۽ سيرت جو عملي نمونو هئا. پاڻ سڳورن تي قرآن پاڪ نازل ٿيو آهي، جيڪو الله تعاليٰ جو آخري ڪتاب آهي.

رحمدلي، درگذر ۽ معاف ڪري ڇڏڻ ۽ احترام جي ڳالهه

مڪي ۾ هڪ ٻڍڙي عورت رهندي هئي. پاڻ سڳورا صلي الله عليہ وسلم جڏهن به ان مائيءَ جي گهر وٽان لنگهندا هئا ته هوءَ ڳڌ ڪيل گند ڪچرو سندن مٿان اڇلائيندي هئي. هڪ ڏينهن، جيئن پاڻ ڪريم صلي الله عليہ وسلم ٻڍڙي عورت جي گهر وٽان لنگهيا ته گند ڪچرو ڪونه اڇلايو ويو. پاڻ پاڙيوارن کان پڇا ڪيائون ته معلوم ٿيو ته اها عورت سخت بيمار ٿي پئي هئي ۽ بستري داخل

www.perfect24u.com

هئي. پاڻ سڳورا صلي الله عليہ وسلم مائيءَ جي گهر ويا، سندس مزاج پرسي ڪيائون ۽ سندس چڱڀلائيءَ جي دعا ڪيائون. سندس خراب هلت لاءِ ڪيس معاف ڪري ڇڏيائون. پيڙهي عورت ڏاڍي شرمسار ٿي ته هن ڪيڏو نه اڻنگو ۽ خراب سلوڪ ڪيو هو. هن محسوس ڪيو ته پاڻ سڳورا صلي الله عليہ وسلم جن نهايت پاڇهارا، مانائتا، ايماندار ۽ معاف ڪرڻ وارا هئا. ان ڏينهن کانپوءِ هن ڪڏهن به نبي ڪريم صلي الله عليہ وسلم جن کي تڪليف نه ڏني ۽ ڪلمو پڙهي مسلمان ٿي.

سرگرميون:

1. ڏنل خانن ۾ نبي ڪريم صلي الله عليہ وسلم جي سهڻين فضيلتن مان ڪن به پنجن کي بيان ڪريو.

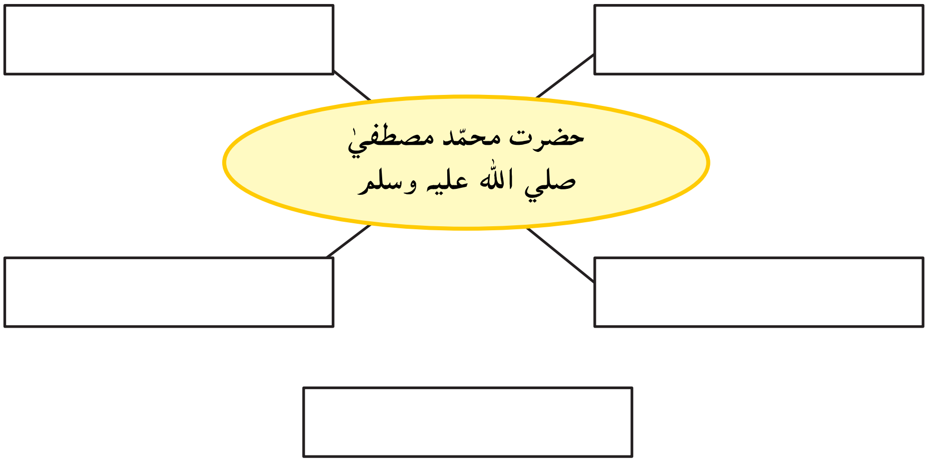

2. هيٺين سوالن جا جواب لکو:

(i) حضرت محمّد صلي الله عليہ وسلم جن جي ولادت ڪٿي ٿي؟

(ii) جڏهن الله تعاليٰ طرفانڪين نبوت عطا ڪئي تڏهن سندن عمر مبارڪ ڪيتريهئي؟

(iii) مڪي جا ماڻهو حضرت محمّد صلي الله عليہ وسلم جن کي ”صادق“ ۽ ”امين“ چو سڏيندا هئا؟ ___

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي حضور صلعم جي زندگي مبارڪ ۽ ڏنل تعليم بابت وڌيڪ ٻڌايو.

www.perfect24u.com

حضرت موسيٰ عليہ السلام جي سيرت ۽ تعليم

گهڻو وقت اڳ، حضرت موسيٰ عليہ السلام مصر ۾ ڄاوا. ان زماني ۾ مصر تي ظالم بادشاهہ فرعون جي حڪمراني هئي. هن ڪي نجومين (ستارن جي مدد سان، ايندڙ واقعن جي اڳواٽ خبر ڏيندڙ) ٻڌايو ”اسرائيل ۾ هڪ ٻار پيدا ٿيندو جيڪو تنهنجي حڪومت جو خاتمو آڻيندو.“ ان اڳڪٿيءَ جي ڊپ ۾ هن حڪم جاري ڪيو تہ بني اسرائيل ۾ جيڪو بہ ٻار ڄمي تنهن کي ماري ڇڏيو وڃي. جڏهن حضرت موسيٰ عليہ السلام جن ڄاوا تہ سندن امڙ، هن جي حياتي بچائڻ خاطر هن کي هڪ پيتيءَ ۾ رکي نيل ندي ۾ لوڙهي ڇڏيو. الله جي قدرت سان اها پيتي ظالم فرعون جي زال کي ملي وئي، جنهن حضرت موسيٰ عليہ السلام جي پرورش ڪئي.

جڏهن حضرت موسيٰ عليہ السلام وڏو ٿيو تہ هن فرعون جي ظلم ۽ ڏاڍ کي پنهنجي اکين سان ڏٺو، هو ماڻهن سان ٿيندڙ زيادتين ۽ ظلم کي برداشت ڪري نہ سگهيو. هن فيصلو ڪيو تہ هو پنهنجي ماڻهن کي فرعون جي ظلم کان بچائڻ خاطر، مصر کان ٻاهر وٺي ويندو جتي هو سک جو ساهہ کڻي آزاديءَ سان زندگي گذاري سگهندا. جڏهن هو ڳاڙهي سمنڊ (Red Sea) وٽ پهتا، تڏهن الله تعاليٰ ان کي ٻن حصن ۾ ورهائي ڇڏيو تہ جيئن حضرت موسيٰ عليہ السلام ۽ هن جا پوئلڳ سولائيءَ سان ٻئي ڪناري تي پهچي سگهن. فرعون ۽ هن جو لشڪر بہ سندن پويان پئي آيو. اُهي جڏهن وچ تي پهتا تہ سمنڊ جا ٻئي حصا پاڻ ۾ ملي هڪ ٿي ويا ۽ اهڙيءَ طرح ظالم فرعون ۽ سندس لشڪر پاڻيءَ ۾ ٻڏي غرق ٿي ويو.

حضرت موسيٰ عليہ السلام صحرا کي لتاڙي سينا جبل تي پهتو ، جتي الله تعاليٰ هن سان همڪلام ٿيو ۽ کيس ٻڌايائين تہ هن بني اسرائيل کي ڇو بچايو آهي. ڇاڪاڻ تہ اُهي الله تعاليٰ جا چونڊيل ۽ نوازيل ٻندا آهن ۽ سندس قيمتي سرمايو آهن. الله تعاليٰ، حضرت موسيٰ عليہ السلام کي ڏهہ فرمان يا حڪمناما ڏنا . الله پاڪ گهريو پئي تہ بني اسرائيل انهن ڏهن فرمانن تي عمل ڪن.

www.perfect24u.com

هيٺ ڏنل باڪس ۾، ڏهن فرمانن مان ڪجهه ڏنا ويا آهن.

1. فقط هڪ الله جي بندگي ڪريو.
2. الله جون شڪليون، بتن ۽ عڪسن جي صورت ۾ نه ٺاهيو.
3. الله جو نالو ادب ۽ احترام سان وٺو.
4. ماءُ ۽ پيءُ جي عزت ڪريو. هنن سان سهڻو سلوڪ ڪريو ۽ سندن فرمانبرداري ڪريو.
5. ڪنهن ٻئي انسان کي قتل نه ڪيو.
6. چوري نه ڪريو. ٻئي جي شيءِ کي هٿ نه لايو.
7. ڪنهن بابت ڪوڙي ڳالهه نه ڪريو ۽ نه ئي ڪنهن تي بُهتان مڙهيو.

الله طرفان هدايتن ۽ حڪمن جو پاڪ ڪتاب جيڪو حضرت موسيٰ عليہ السلام تي لٿو، ان کي تورات چوندا آهن. حضرت موسيٰ جي پوئلڳن کي يهودي سڏيندا آهن.

سرگرمي:

هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) حضرت موسيٰ عليہ السلام جو جنم ڪٿي ٿيو؟

____

(ii) حضرت موسيٰ عليہ السلام جي زماني ۾ مصر جي حاڪمن کي ڪهڙي نالي سان سڏيندا هئا؟ ______________________

(iii) اسرائيل ۾ جمندڙ سيني پُٽن کي مارڻ جو حڪم فرعون چو ڏنو؟

____

(iv) حضرت موسيٰ عليہ السلام جي ڪن به ٽن سهڻين خوبين کي بيان ڪريو. ڪنهن به هڪ اهڙي خصلت بابت ٻڌايو، جيڪا توهان پاڻ ۾ پيدا ڪرڻ پسند ڪندؤ. ______________________

____

www.perfect24u.com

حضرت عيسيٰ عليہ السلام جي سيرت ۽ تعليم

حضرت عيسيٰ عليہ السلام بيتلحم (بيت اللحم) ۾ ڄائو. الله تعاليٰ، حضرت عيسيٰ عليہ السلام کي ڪيترن معجزن سان نوازيو. ڪين بيمارن کي تندرست ڪرڻ، انڌن کي اکين جو نور ڏيڻ ۽ مئلن کي جيئرو ڪرڻ جا معجزا عطا ڪيل هئا. پاڻ هزارين ماڻهن کي ڏڍُ ڪرائي سگهندا هئا.
حضرت عيسيٰ عليہ السلام عظيم استاد هو. ماڻهن جا ميڙ سندن ڳالهيون ٻڌڻ لاءِ گڏ ٿي ويندا هئا. پاڻ ڪهاڻين ذريعي ماڻهن کي ٻڌائيندا هئا تہ الله تعاليٰ چاهي ٿو تہ ماڻهو پنهنجيون زندگيون ڪيئن گذارين؟ هيٺ ڏنل ڳالهين کي بيان ڪجي ٿو.

- انهن ڏينهن ۾ بدلي وٺڻ جو رواج عام هو "اک بدران اک ۽ ڏند بدران ڏند". حضرت عيسيٰ عليہ السلام ماڻهن کي سمجهايو تہ بدلي وٺڻ کان معاف ڪري ڇڏڻ بهتر آهي. دشمنن سان بہ درگذر ڪرڻ وارو سلوڪ ڪجي.

- حضرت عيسيٰ عليہ السلام جي ڏينهن ۾ ڪي ماڻهو پاڻ کي نيڪ ۽ بزرگ سڏائڻ جو ڍونگ ڪندا هئا. هو جڏهن بہ ڪنهن غريب کي امداد طور پيسا ڏيندا هئا تہ هنن جا ماڻهو توتارا ۽ بگل وڄائي ماڻهن جو ڌيان ڇڪائيندا هئا تہ جيئن هر هڪ کي خبر پئي تہ اهو پلو ماڻهو خير جو ڪم ڪري رهيو آهي. حضرت عيسيٰ عليہ السلام ماڻهن کي هدايت ڪئي تہ "ضرورتمندن جي مدد لڪائي ڪيو، الله تعاليٰ اوهان کي انعام ۽ اڪرام سان نوازيندو".

- حضرت عيسيٰ عليہ السلام ڪين ٻڌايو تہ جنت ۾ وڃڻ لاءِ هنن کي ڪهڙا عمل ڪرڻ گهرجن . "جيڪڏهن توهان وٽ ٻہ ڪوٽ آهن تہ هڪ غريب کي ڏئي ڇڏيو. جيڪڏهن توهان وٽ وڌيڪ کاڌو آهي تہ بکايل کي کارايو".

حضرت عيسيٰ عليہ السلام تي جيڪو مقدس ڪتاب نازل ٿيو، ان کي "انجيل" چوندا آهن ۽ سندس پوئلڳن کي "عيسائي" سڏبو آهي.

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي نبين سڳورن جي زندگي ۽ تعليم بابت وڌيڪ ٻڌايو.

www.perfect24u.com

سرگرميون:

1. حضرت عيسيٰ عليہ السلام جا پنج اعليٰ گڻ ۽ خاصيتون ڄاڻايو. انهن مان ڪنهن بہ هڪ خوبيءَ جو عملي نمونو پيش ڪيو.

ڪا هڪ اهڙي خوبي لکو جيڪا توهان پين لاءِ ڪري سگهو ٿا.

(i) ____________

(ii) ____________

(iii) ____________

(iv) ____________

(v) ____________

2. هيٺيان جملا پڙهو ۽ ٻڌايو تہ توهان انهن مان ڪهڙي ڳالهہ ڪري سگهو ٿا؟

(i) سچار ٿيڻ لاءِ مان ____________

(ii) پين جي لاءِ احترام ۽ عزت ڏيکارڻ لاءِ مان ____________

(iii) وقت سر پهچڻ لاءِ مان ____________

(iv) پين جي مدد ڪرڻ لاءِ مان ____________

(v) ايماندار ٿيڻ لاءِ مان ____________

(vi) مهربان ۽ رحمدل ٿيڻ لاءِ مان ____________

(vii) فرمانبردار ٿيڻ لاءِ مان ____________

www.perfect24u.com

باب ٻيو

انصاف ۽ هڪجهڙائيءَ سان هلڻ

فائزه پنهنجي ڀيڻ ۽ ڀاءُ سان پيار ته ڪندي هئي پر انهن سان هڪجهڙائيءَ وارو ورتاءُ نه ڪندي هئي. جڏهن ڪجهه کائڻ جو وقت ٿيندو هو ته هوءَ هميشه پنهنجي حصي کان وڌيڪ کڻندي هئي. جڏهن ڪچهري يا پاڻ ۾ گفتگو ڪندا هئا ته پنهنجي واري جو انتظار نه ڪندي، وچ ۾ ئي ڳالهائڻ شروع ڪندي هئي. راند کيڏڻ وقت به چاهيندي هئي ته پهريون وارو مان وٺان وري قاعدن موجب راند کيڏڻ پسند نه ڪندي هئي ۽ پنهنجي مرضيءَ موجب کيڏڻ ۽ کٽڻ چاهيندي هئي.

هڪ ڏينهن فائزه جي امڙ کيس پاڻ وٽ سڏي وهاريو ته جيئن ساڻس سندس انهن عادتن بابت ڳالهه ٻولهه ڪري هن ۾ سٺي ۽ وڻندڙ تبديلي آڻي سگهي. کيس چيائين ”فائزه! مان ڏسان پئي ته تون پنهنجي ڀاءُ ڀيڻ سان سٺو سلوڪ نه پئي ڪرين. سهٺي ورتاءُ جو مطلب آهي ته پنهنجي حصي جيترو ڀاڱو کڻجي، پنهنجي واري اچڻ تائين انتظار ڪجي ۽ راند پنهنجي مرضيءَ موجب نه پر راند جي قاعدن موجب کيڏجي“. فائزه کي اهي ڳالهيون وڻيون ۽ ان کانپوءِ هوءَ ڪوشش ڪندي هئي ته هر ڪم ۾ پنهنجي ڀيڻ ڀاءُ سان هڪجهڙو ۽ انصاف روءِ هلي.

کاڌي مهل، پنهنجو حصو کڻندي ۽ کائيندي هئي، پنهنجي واري اچڻ تي ئي ڳالهائيندي هئي ۽ راند جي قاعدن مطابق کيڏندي هئي.

ائين ڪندي هن پاڻ کي ڏاڍو سٺو محسوس ڪيو. هن جا ڀيڻ ڀاءُ سندس بدليل ورتاءُ ڪري هن سان پيار ڪرڻ لڳا ۽ اهي پاڻ ۾ گڏجي سڏجي رانديون کيڏڻ ۽ وقت گذرڻ ۾ ڏاڍا خوش ٿيندا هئا.

ڇا توهان کي خبر آهي

جيڪڏهن توهان ڪنهن سان سٺو نه هليا آهيو ته ان لاءِ ”سوري!“ چئو. سڀني سان هڪجهڙو ورتاءُ ڪرڻ سان اوهان پنهنجي پاڻ کي سٺو سمجهڻ لڳندؤ.

سرگرمي:

هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

1. اهي ٽي کهڙيون چڱيون ڳالهيون نه هيون، جيڪي فائزه ڪندي هئي؟

(i)________________ (ii)________________ (iii)________________

2. فائزه سٺو هلڻ لاءِ ڇا ڪيو؟ ________________

3. ڪنهن سان سٺو نه هلڻ لاءِ ڇا چوڻ گهرجي؟ ________________

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي آکاڻي پڙهي ٻڌايو ۽ ان بعد ساڻن هڪجهڙو هلڻ تي بحث ڪريو.

www.perfect24u.com

باب ٽيون

ٻين جي واهر ڪرڻ

علي پنهنجي پيءُ سان گڏجي مارڪيٽ ويو. واپسيءَ تي هن پنهنجي پيءُ کي سامان پريل ڳوٿريون کڻائڻ ۾ مدد ڪئي. واٽ تي هڪ شخص جي سيڏي سامان جي ڳوٿري ڪري پئي. عليءَ رستي تي ڪريل شيون ميڙڻ ۾ هن جي مدد ڪئي.

هر ڪنهن کي ٻئي جي مدد درڪار آهي. ڪڏهن اسان کي ٻين جي مدد ڪرڻ جي ضرورت پئي ٿي ته ڪڏهن ٻين کي اسان جي مدد گهرجي. اسان ڪيترن طريقن سان ٻين جي واهر ڪري سگهون ٿا. هيٺ ڏنل تصويرن کي ڏسو ۽ ٻڌايو ته ٻار ٻين جي مدد ڪهڙي طرح ڪن ٿا.

اسان پڻ هر چڱي ڪم ۾ ٻين جي مدد ڪري سگهون ٿا. ڪيئنٽين ۾، بس اسٽاپ يا دڪان تي پنهنجي واري جو انتظار ڪرڻ سان، ٻين لاءِ بہ آساني ٿي ٿئي .

ياد ڪيو تہ گهر، اسڪول يا ڪلاس ۾ پنهنجي واري جو انتظار ڪرڻ ڪيترو نہ ضروري هو؟ ڀلا ائين ڪرڻ ڇو ضروري هو؟

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کان پڇو تہ ڇا هنن ڪڏهن ڪنهن سان ڪاڻو، رانديڪا، ڪتاب ۽ ڪپڙا شيئر ڪيا آهن؟ هنن کي ائين ڪرڻ لاءِ همٿايو. هنن کي چئو تہ ڪا ڳالهہ جا هنن ٻڌي، پڙهي ۽ ڏٺي هجي تہ اها ڪلاس سان شيئر ڪن.

www.perfect24u.com

سرگرمي:

شيئر ڪرڻ بابت آکاڻي پڙهو ۽ سوالن جا جواب ڏيو:

سيما ۽ عائشہ ساهڙيون هيون.

سيما وٽ رانديڪي واري نئين ڪار هئي.

جڏهن عائشہ سيما جي گهر آئي ۽ نئين ڪار ڏٺائين تہ هن چاهيو پئي تہ اُها وٽس هجي.

تنهن ڪري سيما کان پڇڻ بنا هن سيما کان ڪار کسي ۽ ان سان راند ڪيڏڻ لڳي. هوءَ سيما کي ڪار سان ڪيڏڻ جو وارو ئي نہ پئي ڏئي جنهن تي سيما کيس چيو ”اچ تہ گڏجي راند ڪيون“.

هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) جڏهن عائشہ، سيما جي رانديڪي سان ڪيڏڻ پئي گُهريو تڏهن هن ڇا ڪيو؟

____

(ii) جڏهن ڪو توهان جي موڪل ڪانسواءِ توهان جي شيءِ کڻي تڏهن توهان ڇا محسوس ڪندا؟

____

(iii) شيئرنگ جي معنيٰ ڇا آهي؟

____

(iv) توهان کي ڪا شيءِ گهرجي، جيڪا ٻئي وٽ آهي تہ توهان ڇا ڪندؤ؟

____

استاد لاءِ هدايت: جيڪي شيون اسان شيئر ڪري سگهون ٿا انهن ۾ رانديڪا (بال گڏي)، کاڌي جون شيون (ميوو، ماني، اسڪولي شيون بسڪوٽ) تصوير، ڪتاب، ڪمبل، ڪپڙا، ڪمرو، لطيفو، سُٺي خبر ۽ اعليٰ خيال ۽ سوچ شامل آهن.

www.perfect24u.com

يونٽ 12 جي پڇاڙي: مشق

1. تصوير ڪيڏي ٻڌايو ته توهان ڪنهن جي مدد ڪهڙيءَ طرح ڪري سگهو ٿا.

2. هيٺ اهڙيون ڳالهيون ڏجن ٿيون جيڪي ٻارن سان ڪڏهن ڪڏهن ٿين ٿيون. توهان جي خيال ۾ مناسب ۽ انصاف روءِ ڪهڙي ڳالهه ٿيندي؟

درست جواب سامهون (✓) جو نشانو لڳايو.

(i) ثنا ۽ عائشه ڪيڪ ڪاٽڻ لاءِ تياري ڪري رهيون آهن. ثنا ڪيڪ جا ٻه حصا ڪيا، هڪ حصو وڏو ۽ ٻيو ننڍو ثنا کي ڇا ڪرڻ گهرجي؟

(الف) ڪيڪ جو ننڍو حصو عائشه کي ڏئي. ( )

(ب) عائشه کي وڏو حصو ڏئي. ( )

(ii) سلميٰ ۽ ميري (Mary) راند کيڏي رهيون آهن. جڏهن ميريءَ جو ڌيان ٻئي پاسي هئو تڏهن سلميٰ ٺڳي ڪري راند کٽي وئي.

ميري چيو ”سلميٰ! تون صحيح نموني راند نٿي کيڏين ۽ ٺڳي ڪرين ٿي.“ سلميٰ کي ڇا ڪرڻ گهرجي؟

(الف) سلميٰ کي ”سوري“ Sorry ڪري، راند وري کيڏڻ گهرجي. ( )

(ب) سلميٰ کي ضد ڪري چوڻ گهرجي ته هن واقعي راند کٽي آهي. ( )

(iii) ڪاشف، دوستن سان گڏ فوٽبال راند کيڏي رهيو آهي.

ڪاشف کي بال پهريان ملي ٿو. ڪاشف کي ڇا ڪرڻ گهرجي؟

(الف) سڄو وقت بال پاڻ وٽ رکي ۽ گول ڪرڻ جي ڪوشش ڪرڻ ( )

(ب) بال ٽيم جي ٻئي رانديگر کي ڏئي جيڪو گول جي ويجهو آهي ( )

www.perfect24u.com

3. هيٺين سوالن جا جواب ڏيو:

(i) پنهنجي واري جو انتظار ڪرڻ ڇو ضروري آهي؟ ٽي سبب ڄاڻايو.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(ii) اهڙن موقعن جو ذڪر ڪيو، جڏهن پنهنجي واري جو انتظار ڪرڻ ڏاڍو ضروري هو:

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(iii) (Sorry) ”سوري ڪارڊ“ ناهيو ۽ جنهن کي توهان رنجايو يا تڪليف رسائي هجي ان کي ڏيو.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

4. ”الف“ ڪالم ۾ پيغمبر سڳورن جا نالا ڄاڻايا ويا آهن. ”ب“ ڪالم ۾ اهڙيون ٽي ڳالهيون لکو جيڪي توهان انهيءَ نبي سڳوري جي سيرت ۽ تعليم مان پرايون آهن.

”الف“ ڪالم پيغمبر سڳوري جو نالو	”ب“ ڪالم ٽي ڳالهيون جيڪي اوهان پرايون
حضرت محمّد صلي الله عليه وسلم	
حضرت موسيٰ عليه السلام	
حضرت عيسيٰ عليه السلام	

www.perfect24u.com

5. (الف) ياد ڪيو جڏهن توهان ڪنهن سان صحيح نہ هليا هجو يا جڏهن ڪنهن ٻئي توهان سان مناسب سلوڪ نہ ڪيو هجي. اهو بيان ڪريو.

________________ ________________

________________ ________________

اهو ان ڪري صحيح ۽ مناسب نہ هيو ڇاڪاڻ تہ ________________

مون محسوس ڪيون تہ ________________

ان ڪي هن طريقي سان صحيح ڪري پيو سگهجي ________________

5. (ب) ان باري ۾ سوچيو جڏهن توهان پنهنجي ڪنهن عمل سان، ڪنهن جي مدد ڪئي هجي. هيٺ ڏنل جاءِ تي لکو:

________________ ________________

________________ ________________

6. ڪن بہ پنجن شين جا نالا لکو جيڪي توهان ٻين سان شيئر ڪيون هجن.

	مان ڪهڙيون شيون ٻين سان شيئر ڪندو آهيان؟	مان اهي شيون ڪنهن سان شيئر ڪندو آهيان؟
(i)	________________	________________
(ii)	________________	________________
(iii)	________________	________________
(iv)	________________	________________
(v)	________________	________________

واڌو سرگرمي:

1. (Fairness)”انصاف روءِ هلڻ“ بابت نظم ياد ڪيو.

ياد رکو تہ توهان ڪي انصاف روءِ هلڻو آهي.
ائين ڪرڻ ۾ خاص خيال رکو.
پڪ ڪيو تہ توهان سدائين انصاف سان هلو ٿا.
ڇاڪاڻ تہ زندگيءَ ۾ اهو نهايت ضروري آهي.
هر ڪنهن سان هڪجهڙو ورتاءُ ڪريو.
ائين ڪرڻ سان اوهان جي ناماچاري ٿيندي.

www.perfect24u.com